

CONCEPT

Jaarstukken 2014

Gemeente De Marne

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	3
Inleiding	5
1. Samenvatting	7
1.1. Programmamaverantwoording	8
1.2. Financiën	13
1.3. Bedrijfsvoering	24
2. Programmamaverantwoording 2014	25
2.1. Burger en bestuur	26
2.2. Veiligheid	33
2.3. Verkeer en vervoer	37
2.4. Economische zaken, landbouw, visserij, recreatie en toerisme	44
2.5. Jeugd	49
2.6. Sport, kunst en cultuur	55
2.6.1. Sport	55
2.6.2. Kunst en cultuur	59
2.7. Sociale Zaken en Werk	61
2.8. Maatschappelijke ondersteuning en zorg	67
2.9. Milieu	74
2.10. Leefomgeving	81
2.11. Algemene dekkingsmiddelen	92
3. Paragrafen	96
3.1. Lokale heffingen	97
3.2. Risico paragraaf	101
3.3. Onderhoud kapitaalgoederen	114
3.4. Financiering	118
3.5. Bedrijfsvoering	123
3.6. Verbonden partijen	131
3.7. Grondbeleid	136
3.8. Demografische ontwikkelingen	138
3.9. Begrotingsrechtmatigheid	141
4. Jaarrekening	143
4.1. Waarderingsgrondslagen	144
4.2. Balans gemeente De Marne	146
4.3. Toelichting op de balans	148
4.4. Overzicht baten en lasten	157
4.5. Controleverklaring accountant	159
5. Bijlagen	161
5.1. Overzicht personeelslasten	162
5.2. Overzicht en toelichting reserves	163
5.3. Overzicht incidentele baten en lasten	168
5.4. Overzicht van investeringen	171
5.5. Garantstellingen	175
5.6. Kerngegevens	176
5.7. Sisa-bijlage	177
5.8. Lijst met afkortingen en begrippen	181

Aanbiedingsbrief

Voor u liggen de jaarstukken van de gemeente De Marne over het jaar 2014. Met dit jaarverslag en deze jaarrekening leggen wij aan u verantwoording af over het gevoerde beleid in 2014. Bij het opstellen van de jaarstukken hebben wij de instructies uit het Besluit Begroting en Verantwoording en de financiële verordening gevolgd. Maar bovenal willen wij zo helder mogelijk inzicht geven in wat we in 2014 gedaan hebben in onze gemeente en hoe zich dat verhoudt tot de programmabegroting.

Na de verkiezingen in 2014 heeft de coalitie van CDA, PvdA en Groen Links het collegeprogramma 2014-2018 onder de naam "Op koers in een bewegende samenleving" gepresenteerd. Dit collegeprogramma bouwt voort op het collegeprogramma uit de vorige bestuursperiode. Aan het fundament Vertrouwen, Verbinden en Vernieuwen zijn twee waarden toegevoegd: Durf en Daadkracht. Durf onderstreept het voortzetten op de ingezette koers en daarbij wordt het nodige van de samenleving gevraagd. Daadkrachtig is het college aan het werk en laat de samenleving de resultaten daadwerkelijk zien.

Wij kijken positief terug op het afgelopen jaar. Wij zijn er in geslaagd om het eerste deel van de organisatiewijziging tot een goed einde te brengen en de voorgenomen bezuinigingen op een kleine uitzondering na uit kunnen voeren. Dit heeft geleid tot een sluitende (meerjaren)begroting 2015-2018 waardoor onze gemeente met ingang van 1 januari 2015 niet meer onder preventief toezicht staat van de provincie. Het tweede deel van de organisatiewijziging is om ons in de nieuwe rol te ontwikkelen. De omvang van de formatie is met 13% gekrompen. We maken steeds beter gebruik van kennis en expertise van maatschappelijke organisaties en inwoners. We zoeken gezamenlijk oplossingen en voeren die samen uit.

Het jaar 2014 stond voor een groot deel in het teken van de voorbereiding en implementatie van de decentralisaties in het sociaal domein; jeugd, werk en inkomen en zorg. We hebben in verschillende samenstellingen met andere gemeenten samengewerkt om deze omvangrijke klus te klaren.

Ten aanzien van het speerpunt Wonen uit het collegeprogramma is het project Particuliere Woningverbetering gestart, waarmee we stimuleren dat woningen worden verbeterd. Samen met de Woningbouwstichting Wierden & Borgen werken we aan een toekomstbestendige woningvoorraad. Hiervoor is gesloopt, gebouwd en zijn er nieuwe herstructureringsplannen gemaakt. In het kader van het programma PROloog bruist het van de activiteiten in Lauwersoog: o.a. de Visserijloods en de verdere inrichting van het Waddenkwartier zijn gerealiseerd. Belangrijke sectoren in onze gemeente worden hier samengebracht: visserij, recreatie en toerisme.

Het saldo van baten en lasten in 2014 komt uit op een tekort van k€ 2.555. Gedurende het jaar is besloten om voor diverse zaken gelden te storten in en te onttrekken aan de reserves. Per saldo zijn meer gelden onttrokken dan gestort in de reserves voor een bedrag van k€ 4.395. Hierdoor komt ten opzichte van de begroting het rekeningresultaat k€ 1.840 voordeliger uit. Bij de financiële verantwoording per programma komen wij uitgebreid terug op een verklaring van de afwijkingen tussen de begroting en de jaarrekening.

De resultaten over 2014 leveren ook input voor de discussie in de gemeenteraad over de bepaling van toekomstig beleid. Tijdens de raadsvergadering worden deze jaarstukken daarom tegelijkertijd besproken met de financiële kaders in de kadernota voor het begrotingsjaar 2016.

Wat in 2014 is bereikt, is met enthousiasme en gedrevenheid uitgevoerd en heeft de nodige inspanning gekost van de ambtelijke organisatie en de samenwerkingspartners. Daarvoor willen wij onze waardering uitspreken!

Het college van burgemeester en wethouders van gemeente De Marne,

secretaris

burgemeester

dhr. B.W. Verwey

dhr. F.H. Wiersma

Inleiding

U leest de jaarstukken 2014 van gemeente De Marne. Met deze jaarstukken legt de gemeente verantwoording af over het gevoerde beleid. De inhoudelijke verantwoording vindt plaats aan de hand van de doelstellingen die in de programmabegroting 2014 zijn vastgesteld. In de jaarrekening 2014 is het verslag over de financiële gang van zaken in het verslagjaar opgenomen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 van deze jaarstukken vindt u de samenvatting van het jaarverslag, financiën en de bedrijfsvoering.

In hoofdstuk 2 wordt de voortgang van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen beschreven. Deze doelstellingen zijn allemaal gerelateerd aan de programma's van de gemeente. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een financieel overzicht, inclusief een toelichting met verklaringen van de grootste financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting 2014.

Hoofdstuk 3 is opgebouwd uit een aantal verplichte paragrafen. In deze paragrafen komen de lokale heffingen, risico's, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, verbonden partijen, grondbeleid, demografische ontwikkelingen en bedrijfsvoering aan de orde.

In hoofdstuk 4 is de jaarrekening opgenomen. De jaarrekening bestaat uit de balans, het saldo van baten en lasten en de bijbehorende toelichting. Tevens is de controleverklaring van de onafhankelijke accountant opgenomen.

Ten slotte is een aantal bijlagen opgenomen over onder meer de reserves en voorzieningen, incidentele baten en lasten en de investeringen.

*Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 20 mei 2015*

1

1. Samenvatting

A handwritten signature in blue ink, followed by a blue circular stamp or seal.

1.1. Programmaverantwoording

Burger en Bestuur

Het is belangrijk dat al onze inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen aan de maatschappij, met de overheid als partner. Dat geldt voor onze inwoners, bedrijven en instellingen.

We nemen afscheid van de verzorgingsstaat en de burger krijgt steeds meer de ruimte om initiatieven te ontwikkelen. De gemeente neemt in dit proces steeds meer de rol van regisseur op zich.

Het Gemeentelijk Contact Centrum (GCC)(voorheen KCC) heeft zich in 2014 voornamelijk gericht op de eerstelijns dienstverlening en daarnaast is de voorbereiding voor de fysieke aanpassingen aan het gemeentehuis t.b.v. die dienstverlening weer opgepakt.

De behoefte aan digitale dienstverlening neemt toe. In 2014 is voor het project Zaakgericht en digitaal werken een aanbestedingsprocedure doorlopen, samen met de gemeenten Bedum en Winsum. En met de nieuwe Gemeentewinkel zijn onze producten en diensten toegankelijker geworden.

De samenwerking in BMW verband op het gebied van Personeel en Organisatie, Sociale Zaken en Werk en Informatisering en Automatisering is voortgezet. Bovendien is in 2014 de samenwerking met de Omgevings Dienst Groningen (ODG) en de Veiligheidsregio Groningen van start gegaan.

In de voorbereiding op een gemeentelijke herindeling is onderzoek gedaan naar de mogelijke gevolgen van de verschillende varianten.

Veiligheid

Op 1 januari 2014 is de Veiligheidsregio Groningen officieel begonnen met haar werkzaamheden. De gemeentelijke brandweer is nu onderdeel van de Veiligheidsregio Groningen. De brandweer heeft de raad in 2014 geïnformeerd over de brandweezorg binnen de Veiligheidsregio.

Overlast door jongeren is aangepakt in samenwerking met politie en jeugd- en jongerenwerk. Extra hangplekken zijn gecreëerd om overlast te voorkomen of te verminderen.

We werken samen met het Veiligheidshuis Groningen om overlast en criminaliteit terug te dringen. De aanpak hierbij is integraal en/of persoonsgebonden. Op deze manier is een illegale horeca gelegenheid gesloten.

Verkeer en Vervoer

De openbare ruimte is van groot belang voor een goede leefomgeving. Deze ruimte moet schoon, veilig en groen zijn. Samen met onze inwoners werken we aan de openbare ruimte. Op acht plekken hebben inwoners openbaar groen geadopteerd dat zij zelf onderhouden.

De gemeente zorgt voor onderhoud van wegen, bruggen, fietspaden, verlichting en voor groen in de leefomgeving. In 2014 is het project 'N361 Veilig' gestart. Hiermee wordt de N361 veiliger gemaakt> De rondweg van Mensingeweer is bijna klaar voor aanbesteding. In het najaar van 2014 zijn de wegen visueel geïnspecteerd. De kanten van asfaltwegen zijn vaak stuk gereden door zware en brede voertuigen. Begin 2015 worden de herstelwerkzaamheden uitgevoerd.

Economische zaken, landbouw, visserij, recreatie en toerisme

De economische bedrijvigheid in onze gemeente houdt onze samenleving vitaal en leefbaar. We kijken voortdurend naar kansen voor innovatie en werkgelegenheid. Op 16 december 2013 is de Stichting Promotie Waddenland opgericht voor de verzorging van toeristische informatie en regiomarketing van de gemeenten Winsum en De Marne.

Voor het winkelcentrum de Marren in Leens is het Winkelhuis opgericht, een project voor startende winkeliers. We hebben actief gezocht naar mogelijkheden voor nieuwe winkels, met twee nieuwe winkels als resultaat.

Voor het versterken van de toeristische functie van Lauwersoog wordt het project PROloog verder uitgevoerd met diverse deelprojecten. Een deelproject is bijvoorbeeld het project Waddenkwartier, waarbinnen de Visserijloods is gerealiseerd: een ontmoetingsplek en werkplek voor vissers en hun gasten. Het is ook een plek waar publiek kan opstappen voor een excursie en waar proeverijen worden gehouden. Op deze manier worden twee belangrijke sectoren in Lauwersoog samengebracht: visserij en recreatie & toerisme.

Jeugd

In 2014 hebben alle betrokken partijen de decentralisatie van de jeugdzorg voorbereid. Bij deze decentralisatie is het belangrijk dat we meer gebruik maken van de kracht in het gezin en hun netwerk. De afgelopen jaren is lokaal geprobeerd die omslag te maken. In 2014 hebben we deze werkwijze geborgd in de contracten met zorgaanbieders.

In BMW-verband is een koepelovereenkomst gesloten met de organisaties die het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) vormen. Zo geven wij vorm aan onze regierol en zijn de zorgprofessionals verantwoordelijk voor de uitvoering. Het Beleidsplan Jeugd BMW 2015-2018 is vastgesteld. Hierin staat hoe de jeugdzorg vanaf 2015 is georganiseerd. Tenslotte is de continuïteit van intensieve jeugdzorg gewaarborgd. De Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) heeft met elke betrokken instantie een contract afgesloten.

Sport

Het zwembad is in 2014 in beheer gekomen bij de Stichting Zwembad De Marne & Omstreken. Mede dankzij de inzet van tal van vrijwilligers kan het zwembad open blijven.

De privatisering van de tennisbanen vordert gestaag. Twee van de drie banen hebben inmiddels een andere eigenaar. De derde baan krijgt in het eerste kwartaal van 2015 een nieuwe eigenaar (tennisvereniging).

Via het programma 'Sport en Bewegen in de Buurt' zijn diverse activiteiten voor verschillende leeftijdsgroepen aangeboden. Dit is gedaan in samenwerking met de buurtsportcoach. Activiteiten die hebben plaatsgevonden zijn bijvoorbeeld Open Club Leens, Waterfun, clinics, variogym voor ouderen en kleutergym in Zoutkamp.

Kunst en Cultuur

Instellingen en activiteiten op het gebied van kunst en cultuur, sociaal cultureel werk en muziekonderwijs ontvangen subsidie van de gemeente. Vanaf 2016 moeten we op subsidies bezuinigen. In 2014 hebben we bepaald op welke manier dat gaat gebeuren. In 2015 gaan we dat vertalen naar nieuw subsidiebeleid voor 2016 en volgende jaren.

In 2014 is bezuinigd op het bibliotheekwerk: de bibliotheekpunten Eenrum en Zoutkamp zijn gesloten. De bibliotheek in Leens bleef open. In samenwerking met Biblionet /Inwonerinitiatief/ Uitgeverij is een werkgroep gevormd. Deze werkgroep gaat onderzoeken of we, ondanks de nieuwe bezuinigingen vanaf 2016, een bibliotheekvoorziening in stand kunnen houden.

Sociale zaken en Werk

De gemeenten hebben grote opgaven op het sociaal domein, er komen taken bij terwijl er minder geld beschikbaar is. 2014 was het voorbereidingsjaar op de invoering van de Participatiewet. De betreffende verordeningen zijn, samen met zeven andere gemeenten, voorbereid.

Daarnaast is de verdere intensivering van de samenwerking in BMW-verband op het terrein van werk en inkomen belangrijk geweest, vooral in samenhang met de transities jeugd en zorg.

- in BMW verband is het minima- en armoedebelief geharmoniseerd;
- via deelname aan de projectgroep Transitie In Samenhang (TIS) worden de werkzaamheden binnen de diverse transitie op elkaar afgestemd en laten we het minimebelief aansluiten bij Wmo/AWBZ beleid;
- met de Wmo consulenten hebben we overleg en wisselen we informatie uit over de veranderingen in het sociaal domein en werken we gezamenlijk aan een integrale toegang tot het sociaal domein.
- in 2014 is de voorbereiding op de samenvoeging van SoZaWe Eemsmund in SoZaWe BMW afgerond.

In januari 2014 is het jongerenloket op het werkplein geopend. Het jongerenloket is gericht op de terugkeer van jongeren naar school of werk en we werken hierin samen met de Noorderpoort, Leerplicht en het Meldpunt voor voortijdig schoolverlaters.

Er zijn workshops en trainingen gegeven aan werkzoekenden, we geven individuele begeleiding en verwijzen door naar het Test- en Trainingscentrum als uitkeringsgerechtigden niet direct bemiddelbaar zijn naar werk.

Om onze dienstverlening verder te verbeteren en onze informatievoorziening eenduidig te maken, is er een website ontwikkeld: www.werkpleinnoord-groningen.nl

Maatschappelijke Ondersteuning en Zorg

In 2014 stond de voorbereiding op de decentralisatie van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) centraal in dit programma. Binnen de decentralisatie is samengewerkt met verschillende Groninger gemeenten. Om de continuïteit van de zorg in natura te waarborgen is een continuïteitsarrangement met 22 Groninger gemeenten afgesloten. Het Beleidsplan Wmo 2015-2018 is vastgesteld, met daarin een beschrijving hoe de Wmo wordt uitgevoerd in 2015 en is een gezamenlijk pgb beleid Jeugd en Wmo vastgesteld. Tevens heeft er met zes andere Noord-Groninger gemeenten een aanbesteding voor de huishoudelijke hulp plaatsgevonden.

Het bevorderen van de sociale samenhang en de ondersteuning van de dorpen faciliteren we. Door het monitoren van de bewonersinitiatieven en de ontwikkeling van een interactieve kaart kunnen initiatieven elkaar vinden, met elkaar worden gedeeld en kunnen nieuwe initiatieven ontstaan.

Milieu

Ons eigen energiegebruik controleren we. De gemeentelijke gebouwen, scholen en sportkantine hebben en houden zonnepanelen. Tevens is er onderzoek gedaan naar energiebesparende en duurzame maatregelen voor het gemeentehuis, het zwembad en de sporthal in Leens. Begin 2014 is een lespakket over energie aangeboden op scholen.

Het riool in de Havenstraat en de Molenstraat in Eenrum is vervangen en er zijn maatregelen getroffen voor het beter functioneren van het riool in Westernieland, Zuurdijk en Wehe-den Hoorn. Het plan voor het beheren van informatie over het rioolstelsel in BMW-verband is gereed. Het voordeel van gezamenlijk beheer is dat in de regio doelmatiger en goedkoper wordt gewerkt.

Afvalbeheer Noord-Groningen heeft een nieuwe milieustraat ingericht. In de nieuwe milieustraat wordt het afval doelmatiger gescheiden. Het contract met Omrin is verlengd. Het afval is beter gescheiden en daardoor kunnen we steeds beter kunststof terugwinnen.

Leefomgeving

De raad heeft de Structuurvisie De Marne vastgesteld. Deze beschrijft op hoofdlijnen het ruimtelijk beleid voor ongeveer de komende vijftien jaar. Met de vaststelling van de beheersverordening Natuurgebieden op 27 mei 2014 zijn tien verouderde bestemmingsplannen weer bij de tijd. Het bestemmingsplan Kleine Kernen werd op 22 juni 2014 tien jaar oud. Dat plan moesten we vóór die datum actualiseren. Dat is gelukt met de vaststelling op 27 mei 2014 van de beheersverordening Kleine Kernen.

Het Project Particuliere Woningverbetering is in juni van start gegaan. Met subsidies en startersleningen stimuleren we dat goedkope koopwoningen verbeterd worden. In 2014 is op basis van het Strategisch Voorraadbeheer van Woningbouwstichting Wierden & Borgen gewerkt aan een toekomstbestendige woningvoorraad. Hiervoor is gesloopt, gebouwd en zijn er nieuwe herstructureringsplannen gemaakt.

Het afgelopen jaar heeft de samenwerking met de Omgevingsdienst Groningen (ODG) gestalte gekregen. De ODG heeft startproblemen gekend waardoor het noodzakelijk was om aanvullende werkafspraken te maken.

PROloog

Voor het project Lauwersom zijn de ontwerpen voor de belevenisroute verder uitgewerkt, bestekken gemaakt, aanbestedingsprocedures doorlopen en informatiebijeenkomsten georganiseerd. Het project bestaat uit onder andere een waterspeeltuin, een fietspad op de dijk, een sluisplein en aanpassing van de veerhaven.

Het project North Sea Fish is in 2014 formeel geëindigd met een eind conferentie in de University Business School van Hull. Voor Lauwersoog heeft dit project geresulteerd in de Ontwikkelingsvisie Haven Lauwersoog 2020.

De openbare ruimte rond de voormalige Nordshrimplocatie is ingericht en geschikt gemaakt voor tijdelijk gebruik in de vorm van het Waddenkwartier. De inrichting van het Haveninformatie Paviljoen (HIP) is af en drie ondernemers hebben zich er gevestigd. Tijdens het hoogseizoen van 2014 heeft het HIP ruim 8000 bezoekers getrokken.

De EHL heeft in juli 2014 laten weten voldoende cofinancieringsmiddelen te hebben voor de kadeverlenging. Uitvoering staat gepland voor 2015 en vindt plaats onder de verantwoording van de EHL als een integraal onderdeel van PROloog.

De promotie campagne voor het Lauwersmeer is in 2014 gestart. Marketing Groningen voert dit project uit in opdracht van Provincie Groningen.

Telson heeft in 2014 de nieuwbouw van een garnalencentrum op Lauwersoog voorbereid. Naar verwachting wordt de nieuwbouw gerealiseerd in 2015.

Algemene Dekkingsmiddelen

Dit programma heeft vooral een financieel technisch karakter en wijkt daarmee sterk af van de andere programma's. In dit programma zijn met name een aantal belangrijke gemeente inkomsten- en uitgavenramingen opgenomen, zoals algemene uitkering gemeentefonds, algemene belastingen, dividendopbrengsten uit deelnemingen, de financieringsfunctie en de post onvoorzien. Deze baten en lasten zijn dus niet direct aan één van de programma's toe te rekenen.

1.2. Financiën

In dit hoofdstuk zijn de jaarstukken op hoofdlijnen weergegeven. Meer informatie en nadere specificaties staan vermeld in de programmaverantwoording en in de jaarrekening.

A. Resultaat

Bedragen x k €					
	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting-rekening	
Totale baten	26.389	27.924	29.006	V	1.082
Totale lasten	27.836	31.974	31.561	V	413
Saldo baten en lasten	-1.447	-4.050	-2.555	V	1.495
Toevoeging/onttrekking reserves	1.447	4.050	4.395		345
Gerealiseerde resultaat	0	0	1.840	V	1.840

Toelichting gerealiseerde resultaat

Het saldo van baten en lasten in 2014 komt uit op een tekort van k€ 2.555. Gedurende het jaar is besloten om voor diverse zaken gelden te storten in en te onttrekken aan de reserves. Per saldo zijn meer gelden onttrokken dan gestort in de reserves voor een bedrag van k€ 4.395. Hierdoor komt ten opzichte van de begroting het rekeningresultaat k€ 1.840 voordeliger uit.

Hieronder worden de door de raad goedgekeurde begrotingswijzigingen weergegeven (afwijking primaire versus actuele begroting) en vervolgens een analyse op hoofdlijnen van de afwijkingen tussen de actuele begroting en de realisatie.

Begrotingswijzigingen 2014 (verschil primaire versus actuele begroting)

In 2014 zijn de volgende begrotingswijzigingen doorgevoerd:

Bedragen x k €	
Saldo baten en lasten primaire begroting	-1.447
organisatiewijziging en besparende maatregelen 2014-2017	-1.976
gevolgen jaarrekening	-548
mutaties 1e bestuursrapportage	368
mutaties 2e bestuursrapportage	-355
opheffing OBS Akkerwinde	-193
totaal overige mutaties	99
Saldo baten en lasten actuele begroting	-4.050

De overige begrotingsmutaties hebben betrekking op het beleidsplan en uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme, Afvalwaterbeleidsplan BMW-E-NZV 2014-2018, bezuinigingsdoelstelling zwembad Leens en de gezamenlijke afvalinzameling in Noord-Groningen.

Als gevolg van het preventief toezicht in 2014 zijn alle begrotingsmutaties goedgekeurd door het college van gedeputeerde staten in Groningen.

Analyse afwijking resultaat actuele begroting versus jaarrekening

Het resultaat is in 2014 voor in totaal € 1,8 miljoen voordeliger uitgevallen dan begroot en is als volgt op hoofdlijnen te verklaren:

Bedragen in k€	
Resultaatbestemming	
mutatie bestemde reserves	509
overhevelingsverzoeken	
<i>Niet uitgevoerde werkzaamheden, welke doorgeschoven worden naar 2015</i>	738
mutatie algemene reserves	
<i>Voordeel t.g.v. reserve GRP</i>	80
<i>Per saldo overige voordelen op de reguliere exploitatie (t.g.v. Algemene reserve)</i>	513
	593
Totaal afwijking begroting - jaarrekening 2014	1.840

Toelichting voorgestelde mutaties in de bestemde reserves

Bedragen x k €	
Voorgestelde mutaties in bestemde reserves	
<i>Onttrekkingen</i>	
Bestemde reserve tennisbanen Ulrum	35
Bestemde reserve Programma Krimp & Leefbaarheid	13
<i>Totaal onttrekkingen</i>	48
<i>Toevoegingen</i>	
Bestemde reserve uitvoeringskosten drie transities	164
Bestemde reserve frictiekosten	87
Bestemde reserve wegen	81
Bestemde reserve organisatie/competentieontwikkeling	200
Bestemde reserve speeltoestellen	8
Bestemde reserve NSF	10
Bestemde reserve Ontwikkeling Lauwersoog	7
<i>Totaal toevoegingen</i>	557
Totaal	509

Onttrekkingen aan de bestemde reserves

Bestemde reserve tennisbanen Ulrum (k€ 35)

De tennisbanen in Ulrum zijn gerenoveerd. Dekking van de kosten vindt plaats door de vrijval bestemde reserve "tennisbanen Ulrum". De werkelijke overdracht vindt plaats in 2015.

Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 20 mei 2015

Bestemde reserve programma Krimp & Leefbaarheid (k€ 13)

De eigen bijdrage van de gemeente aan het programma wordt op basis van de gemaakte kosten onttrokken aan de bestemde reserve.

Toevoegingen aan de bestemde reserves**Bestemde reserve uitvoeringskosten drie transities (k€ 164)**

De decentralisaties Wmo, jeugd en participatie brengen kosten met zich mee. Voor de Wmo en jeugd is een gedeelte van de (door het rijk hiervoor beschikbaar gestelde) budgetten gereserveerd voor de uitvoering hiervan. Voor de participatiewet is geen uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld. De uitvoeringskosten zullen hoger uitvallen dan het hiervoor beschikbare budget. Op dit moment wordt ruw geschat dat het gaat om een bedrag van k€ 728 voor de vier gemeenten (BMWE). Voor De Marne zou dit een bedrag van k€ 164 (een gemiddelde verdeelsleutel van 22,5%) betekenen. Eventuele "meevallers" binnen de 3 decentralisaties zullen we uiteraard beschikbaar stellen voor dekking van dit risico.

Bestemde reserve frictiekosten (k€ 87)

De uitvoering van de organisatiewijziging heeft in 2014 enige vertraging opgelopen als gevolg van het vastlopen van de landelijke onderhandelingen over de CAO en daaruit voortvloeiende opschorting van het GO-overleg over het sociaal plan. Hierdoor was langer procesondersteuning nodig. Bij de tweede bestuursrapportage is hiervoor k€ 105 aan kosten geraamd met dekking vanuit de bestemde reserve frictiekosten. Een budget van k€ 87 is niet aangesproken en kan worden teruggestort in de bestemde reserve frictiekosten.

Bestemde reserves wegen (k€ 81)

In het verleden is de hoofdstraat in Pieterburen bestraat met klinkers. Dit heeft geleid tot overlast en klachten van aanwonende inwoners. Om deze kwestie op te lossen is het voornemen om de hoofdstraat te vernieuwen met asfalt in de zomer van 2015.

Bestemde reserve organisatie/competentieontwikkeling (k€ 200)

In de begroting 2014 is een voorziening gevormd ter grootte van k€ 2.775 voor het realiseren van een structurele bezuiniging op de personeelslasten van k€ 786. Een deel van de begrote voorziening is gereserveerd voor competentieontwikkeling (k€ 200). Conform de verslaggevingsvoorschriften mogen deze kosten niet worden gereserveerd in een voorziening maar dient hiervoor een bestemde reserve te worden gevormd.

NB: Voor de werkelijke uitgaven en verplichtingen van voorziening organisatiewijziging wordt verwezen naar paragraaf "Stand van zaken bezuinigingen" in dit hoofdstuk.

Bestemde reserve speeltoestellen (k€ 8)

Op grond van het besluit van de raad d.d. 15 oktober 2013 nummer 7 wordt aan het einde van ieder rekeningjaar bekeken of het restant van het begrotingsbudget moet worden gestort in de bestemde reserve Speeltoestellen, met de restrictie dat de stand van de nieuwe reserve nooit hoger mag worden dan k€ 20. In 2014 is het budget van k€ 8 niet verbruikt en wordt bij vaststelling van de jaarrekening 2014 toegevoegd aan de bestemde reserve Speeltoestellen.

Bestemde reserve North Sea Fish (k€ 10)

Dit betreft de eigen bijdrage 2014 van de gemeente aan het project North Sea Fish.

Bestemde reserve Ontwikkeling Lauwersoog (k€ 7)

Bij de jaarlijkse accountantscontrole van de projecten binnen PROloog is gebleken dat er kosten zijn gemaakt die niet blijken te voldoen aan de subsidievoorwaarden (k€ 7). Het bedrag wordt toegevoegd aan de bestemde reserve zodat het investeringsbedrag en de dekking door de bestemde reserve gelijk oplopen. Op het moment dat het project gereed is (en geactiveerd zou moeten worden) ontstaan er geen toekomstige kapitaallasten.

Toelichting van de voorgestelde overhevelingsverzoeken

In de onderstaande tabel worden de voorgestelde overhevelingsverzoeken weergegeven.

Overzicht overhevelingsverzoeken jaarrekening 2014	
omschrijving	bedrag
<u>programma 1: Burger en bestuur</u>	
Debattraining raadsleden	4
<u>programma 3: Verkeer en vervoer</u>	
Onderhoud steigers/beschoeiingen	97
Onderhoud bruggen	75
Onderhoud wegen	95
Planmatig onderhoud Openbare verlichting	30
Infrastructurele werken	15
Opstellen verkeersplannen	9
<u>programma 5: Jeugd</u>	
OGGz BMW	38
Uitvoering lokaal onderwijsbeleid-jeugd	8
<u>programma 6: Sport, kunst en cultuur</u>	
IJsbaan Leens	48
Beheer en onderhoud voetbalvelden	10
<u>programma 7: Sociale zaken en werk</u>	
Gezond in de stad	20
<u>programma 8: Maatschappelijke ondersteuning en zorg</u>	
Centrum voor Jeugd en Gezin	40
Vitaliteitsbudget	24
Informele zorg	10
<u>programma 10: Leefomgeving</u>	
Actualisatie bestemmingsplannen	27
Cofinanciering ontwikkelingsprojecten	22
Aan en verkoop gronden	16
<u>Overig</u>	
Beleidsontwikkeling P&O	70
Gemeentelijke ICT kosten	46
PZ-ICT opleiding BMW samenwerking	34
TOTAAL OVERHEVELINGSVERZOEKEN	738

Debattraining raadsleden (k€ 4)

De reden van de budgetoverheveling is dat de debattraining voor raadsleden organisatorisch niet meer kon plaatsvinden in 2014 en daarom op 5 februari 2015 is gehouden. De debattraining start met module 1 van de training. Afhankelijk van de ervaring van de eerste module vindt er een vervolg van de training plaats. Het betreft een overheveling voor een bedrag van k€ 4.

Onderhoud steigers beschoeiingen (k€ 97)

In 2014 zijn door de bezuinigingen minder middelen beschikbaar voor klein en groot onderhoud dan in het beleidsplan Beschoeiingen kademuren en steigers is aangegeven. In 2014 is geïnspecteerd op veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid. De maatregelen die getroffen moeten worden zijn afgestemd op het beschikbare budget. Het budget in 2014 is alleen toereikend om de veiligheid en de functionaliteit (deels) te verbeteren. In december 2014 zijn de werkzaamheden aanbesteed. De uitvoering vindt plaats in 2015. De raad wordt voorgesteld om het nog beschikbare budget 2014 van k€ 92 over te hevelen naar 2015.

Onderhoud bruggen (k€ 75)

In 2014 zijn door de bezuinigingen minder middelen beschikbaar voor klein en groot onderhoud dan in het beleidsplan Bruggen is aangegeven. Het klein en groot onderhoud is opnieuw bepaald. Alle bruggen zijn geïnspecteerd op veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid. Er is alleen budget om de veiligheid en de functionaliteit te verbeteren. In december 2014 zijn de werkzaamheden aanbesteed. De uitvoering vindt plaats in 2015. De raad wordt voorgesteld om het nog beschikbare budget 2014 van k€ 75 over te hevelen naar 2015.

Onderhoud wegen (k€ 95)

Toezicht contract aannemer BAM

Aannemer BAM onderhoudt de wegen in onze gemeente. Aan het eind van het jaar zijn de wegen geïnspecteerd. De wegen zijn nog niet zo goed als is afgesproken met de BAM. Dit is opvallend omdat in 2011, 2012 en 2013 de kwaliteit van de wegen sterk is verbeterd. Onderzoek heeft uitgewezen dat de wegranden van de asfaltwegen kapot gereden zijn.

In 2014 is aan Royal HaskoningDHV de opdracht verstrekt om de resterende werkzaamheden te controleren en het contract met de BAM te begeleiden. Deze werkzaamheden vinden in 2015 plaats. De raad wordt voorgesteld om het budget dat hiermee is gemoeid en in 2014 niet is uitgegeven over te hevelen naar 2015. Het betreft een bedrag van k€ 10.

Aanpassing bushalte (€ 63)

Voor het aanpassen van de budgethaltes is een vast bedrag per bushalte ontvangen. Deze uitkering is hoger geweest dan de gemaakte kosten.

Voetpad Houwerzijlster vaart

Door een juridische procedure kon in 2014 niet worden begonnen met het aanleggen van het voetpad langs de Houwerzijlster vaart te Houwerzijl. De raad wordt voorgesteld om het hiervoor gereserveerde bedrag in 2014 van k€ 22 over te hevelen naar 2015.

Planmatig onderhoud Openbare Verlichting (k€ 30)

In oktober 2014 is opdracht gegeven voor het vervangen van een aantal lichtmasten. Er zit een lange levertermijn op het materiaal. Daardoor zullen de lichtmasten pas begin 2015 vervangen zijn. Het budget is daardoor niet volledig in 2014 benut en de raad wordt voorgesteld om k€ 30 over te hevelen naar 2015. Het budget 2015 wordt benut voor de projecten die voor 2015 in de planning staan.

Infrastructurele werken (k€ 15)

Dit overhevelingsverzoek heeft enerzijds te maken met een bezwaar op een kap vergunning waardoor een bomen-kap pas in 2015 kan plaatsvinden en anderzijds met asfalteringswerken die door weersomstandigheden zijn doorgeschoven naar 2015. De werkzaamheden zijn in 2014 aanbesteed.

Opstellen verkeersplannen (k€ 9)

In 2015 start het project 'verkeersveilige dorpen De Marne'. Samen met onze inwoners brengen we veilig rijgedrag in de gemeente blijvend onder de aandacht. In 2014 zijn daarover voorbereidende gesprekken gevoerd en is een projectvoorstel opgesteld. In 2014 is een bijdrage (afrekening) voor verkeerseducatie van de jaren 2009 en 2012 binnengekomen voor een bedrag van k€ 9. De raad wordt voorgesteld om deze bijdrage te gebruiken voor het opstellen van verkeersplannen. Het budget in 2015 is hiervoor ontoereikend.

OGGz BMW (k€ 38)

Dit budget is, als onderdeel van de Integrale Zorgstructuur, bestemd voor de kosten van de samenwerking OGGZ gemeenten Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond. Het betreft een bijdrage van de centrumgemeente Groningen waarover verantwoording (2014-2017) moet worden afgelegd, waarbij de kans aanwezig is dat eventuele onderschijding van het budget terugbetaald moet worden. Het betreft een overheveling die ook door de raad is vastgesteld bij de jaarrekening 2013, maar waarvan het budget nog niet is aangesproken.

Uitvoering lokaal onderwijsbeleid-jeugd (k€ 8)

In 2014 zijn obs De Octopus, Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne en Kids2B gestart met de voorbereidingen om een Integraal Kindcentrum in Eenrum te realiseren. Gedurende het project, dat loopt van 2014-2016, heeft de gemeente een eenmalige subsidie toegezegd van k€ 15. Financiering van de toezegging gebeurt voor 50% vanuit de begroting 2014 en voor 50% vanuit de begroting 2015. De raad wordt voorgesteld om het bedrag van € 7.500 over te hevelen naar 2015.

Ijsbaan Leens (k€ 48)

Het budget is bestemd voor de realisering van een kantine/berging bij de ijsbaan in Leens. De beoogde plek is niet goedgekeurd door de provincie. Er is een alternatief aangedragen door de ijsbaanvereniging die wel is goedgekeurd door de provincie. De ijsvereniging moet een nieuwe vergunningsprocedure opstarten waarna een procedure voor een planologische aanpassing plaatsvindt. De verwachting is dat eind 2015 begin 2016 de uitvoering wordt gerealiseerd.

Beheer en onderhoud voetbalvelden (k€ 10)

Bij de 1^e bestuursrapportage 2014 heeft de raad k€ 20 beschikbaar gesteld voor de vervanging/renovatie van de dug-outs op de voetbalcomplexen en bij het basketveld in Kloosterburen. De betonnen dakplaten/gehele dug-outs zijn bijna allemaal verwijderd. De verwijdering van een aantal moet nog plaatsvinden. Verwijdering hiervan vindt plaats in het voorjaar van 2015. Verwijdering in het najaar 2014 was niet mogelijk i.v.m. beschadiging van de velden. De geraamde kosten zijn k€ 4.

De kwaliteit van de trainingsvelden in Leens en Kloosterburen is slecht. Er zijn kale plekken en kuilen ontstaan door onvoldoende grasgroei en overheersing van varkensgras. Het ingewonnen advies geeft aan om de toplaag te renoveren. Uitvoering van de renovatie zal plaatsvinden in het voorjaar 2015. De raad wordt voorgesteld om k€ 6 budget over te hevelen van 2014 naar 2015 om de trainingsvelden te kunnen renoveren.

Gezond in de stad (GIDS) - (k€ 20)

Gezond in ...' is het stimuleringsprogramma om lokale aanpakken van gezondheidsachterstanden te versterken. Dit is een project dat in 2014 is gestart en duurt vier jaren. Jaarlijks wordt hiervoor k€ 20 beschikbaar gesteld via de algemene uitkering. In 2014 is het projectplan opgesteld en het project start in onze gemeente in 2015.

Centrum voor Jeugd en Gezin (k€ 40)

De BMW gemeenten zijn met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) een koepelovereenkomst aangegaan voor de extra taken die te maken hebben met de decentralisatie van de jeugdzorg. Om dit te bekostigen ontvangt de gemeente (gedecentraliseerde) middelen van het rijk. Met de koepelovereenkomst hebben we er voor gezorgd dat het budget zoveel mogelijk wordt besteed aan directe hulpverlening. Dit heeft als gevolg dat er in de gedecentraliseerde budgetten weinig ruimte is voor eventuele tegenvallers. De raad wordt voorgesteld om het niet benutte budget van het CJG over te hevelen naar 2015, om zo mogelijke tegenvallers in 2015 op te kunnen vangen. Het betreft een overheveling voor een bedrag van k€ 40.

Vitaliteitsbudget (k€ 24)

Budget vitaliteit is ontstaan met het aantreden van de coördinator vitaliteit en is bedoeld als handgeld voor bewonersinitiatieven ongeacht de fase (oriëntatie tot afronding) dan wel om de initiatieven los te trekken of te co-financieren.

Er is geen structurele vulling voor dit budget wat betekent dat bij het vervallen ervan er geen geld meer is voor hetgeen de gemeente als pijler in haar woon-en leefbaarheidsplan heeft opgenomen. Het budget is bedoeld voor een adequate uitvoering van geformuleerd beleid.

Informele zorg (k€ 10)

Het project Noabers gaat over het versterken van netwerken in de informele zorg. Dit project, gestart in 2014, loopt tot eind 2016 en wordt gefinancierd vanuit eigen middelen. De meeste middelen zijn bedoeld voor bewonersinitiatieven op het terrein van onderlinge hulp. In 2014 hebben twee grote bijeenkomsten plaatsgevonden, waaronder "Snuustern bie nkander" waar vrijwilligers en professionals elkaar ontmoeten. De publiciteit daarover komt pas in 2015 op gang, vandaar dat de middelen jaarlijks moeten worden overgeheveld. De besteding van de beschikbare middelen is afhankelijk van het tempo van de aanvragen van inwoners.

Actualisatie bestemmingsplannen (k€ 27)

Tot en met 2014 is er een jaarlijks budget voor actualisering van onze bestemmingsplannen. De actualisatie is bijna gereed. Er wordt momenteel nog gewerkt aan de beheersverordening Grote Kernen en een herziening van het bestemmingsplan Buitengebied. Het kan zijn dat we in 2015 nog een aantal bestemmingsplannen gaan herzien. Voor de in uitvoering genomen actualisatie van bestemmingsplannen zijn verplichtingen aangegaan die in 2015 moeten worden betaald. De verwachting is dat het budget dat in 2014 wordt overgehouden voldoende is om de actualisering van de bestemmingsplannen te kunnen uitvoeren.

Cofinanciering ontwikkelingsprojecten (k€ 22)

In het budget zijn bedragen voor cofinancierings gereserveerd. Projecten hebben vaak een langjarige looptijd en worden gedurende die looptijd in tranches opgevraagd. Het gaat om verplichtingen die aangegaan zijn in het verleden.

In 2014 is een aantal toezeggingen voor cofinanciering aan projecten van derden gedaan. In totaal voor een bedrag van k€ 68. Daarvan is k€ 46 uitbetaald.

Aan en verkoop gronden (k€ 16)

Dit budget is bestemd voor de aanpassing van de openbare ruimte na verkoop van de bibliotheekpanden in Zoutkamp en Leens. In 2012/2013 zijn incidentele inkomsten gerealiseerd uit de verkoop van de voormalige bibliotheekpanden te Zoutkamp en Leens. Van de totale verkoopkosten is voor de aanpassingen van de openbare ruimte rond deze bibliotheken een bedrag van k€ 23 bij de jaarrekening 2013 overgeheveld naar 2014.

In 2014 zijn de werkzaamheden rond de voormalige bibliotheek Zoutkamp uitgevoerd voor een bedrag van k€ 7. De werkzaamheden rond de voormalige bibliotheek Leens staan gepland voor 2015. Het resterende bedrag van k€ 16 is hiervoor nodig.

Beleidsontwikkeling P&O (k€ 70)

In de CAO-Gemeenten 2011-2012 is afgesproken dat ambtenaren met ingang van 2013 recht krijgen op een Individueel Loopbaanbudget (ILB) van € 500 per jaar. Deze afspraak is gemaakt voor drie jaar (2013 t/m 2015) en is gericht op het vergroten van de inzetbaarheid en mobiliteit van de medewerker. Deze € 500 per jaar kan worden gereserveerd voor de komende jaren zodat in 2015 eventueel € 1.500 per persoon beschikbaar is. Niet alle medewerkers hebben voor dit budget een bestemming gevonden. De raad wordt voorgesteld om het restant van het budget opleiding & vorming en het budget loopbaanbegeleiding over te hevelen naar 2015.

Gemeentelijke ICT-kosten (k€ 46)

In 2014 is eenmalig extra geld beschikbaar gesteld om werkplekken te upgraden, achterstallige werkzaamheden (klussen) uit te voeren en een beveiligingsplan op te stellen. Deze werkzaamheden zijn nog niet allemaal in 2014 uitgevoerd.

PZ-ICT opleiding BMW samenwerking (k€ 34)

Dit overhevelingsverzoek betreft de opleidingen die als gevolg van de samenvoeging van de afdelingen ICT van de BMW gemeenten noodzakelijk zijn. De medewerkers hebben de opleidingen nog niet gevolgd.

Toelichting voorgestelde mutaties in de algemene reserve

Algemene reserve GRP (k€ 80)

Het jaarlijkse positieve resultaat van het GRP wordt in de algemene reserve gestort zolang deze in totaliteit negatief is.

Toelichting overige voordelen in de reguliere exploitatie (€k 513)

De overige voordelen op de reguliere exploitatie worden grotendeels veroorzaakt door voordelige resultaten op de volgende programma's:

- Sociale Zaken en Werk ; het betreft o.a. lagere kosten voor sociale uitkeringen en reïntegratiekosten.
- Maatschappelijke ondersteuning en zorg ; het betreft o.a. lagere kosten WMO voorzieningen en jeugdhulp.
- Leefomgeving ; het betreft een aantal incidentele voordelen, waaronder de afrekening provinciale bijdrage gebiedsproject Noord-west Groningen en beheer gemeentelijke panden.
- Algemene dekkingsmiddelen: het betreft o.a. vrijval deel voorziening organisatiewijziging en afrekening sisa.

Zoals in de 2e bestuursrapportage is aangegeven zijn er tekorten ontstaan in de pensioenvoorziening voor de (ex) wethouders van onze gemeente. De tekorten zijn ontstaan doordat de afgelopen jaren de rekenrente is gedaald van 4% naar 1,5%. Voor de bijstorting is in de jaarrekening een bedrag opgenomen van k€ 200. Dit nadeel is opgenomen in het programma Burger en Bestuur. Voor een uitgebreide toelichting op de afwijkingen tussen de actuele begroting en de realisatie wordt verwezen naar de financiële analyse per programma.

B. Eigen Vermogen

Bedragen x k €

Reserves	Saldo 1-1-2014	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2014
Algemene reserve (incl. reserve GRP)	8.646	2.802	8.737	2.711
Bestemde reserves	782	2.733	1.192	2.323
Totaal reserves	9.428	5.535	9.929	5.034
Nog te bestemmen resultaat 2014		1.840		1.840
Totaal eigen vermogen	9.428	7.375	9.929	6.874

C. Investerings

Bedragen x k €

Programma	Restant krediet 01-01- 2013	Toege- kend	Gereali- seerd	Ver- vallen	Restant krediet 31-12- 2014	Krediet naar 2015
Verkeer en Vervoer	425	534		275	684	684
Jeugd	306		254		52	52
Sport, kunst en cultuur		205	40		165	165
Maatschappelijke ondersteuning en zorg	155		180		-25	-25
Milieu	763	738	741		760	760
Leefomgeving	103		79	18	6	6
Bedrijfsvoering	848	156	169	179	656	656
Specifieke projecten	10.062	1.096	1.567	1.768	7.823	7.823
Totalen	12.662	2.729	3.030	2.240	10.121	10.121

Het negatieve restant krediet bij het programma Maatschappelijke ondersteuning en zorg wordt veroorzaakt doordat het nog resterende (te ontvangen) subsidiebedrag van de provincie voor de jeugdsoos Eenrum nog niet is ontvangen. Dit gebeurt nadat de accountant het project heeft gecontroleerd en goedgekeurd en de subsidie definitief door de provincie is vastgesteld.

Voor een uitgebreide analyse per project wordt verwezen naar bijlage 5.4. overzicht van investeringen.

D. Stand van zaken bezuinigingen

Tabel bezuinigingen

Bedragen x k €					
Totaal	Begroting	Gerealiseerd	Niet gerealiseerd	Begroting	Begroting
	2014	2014	2014	2015	2016
Taakstellingen	849	544	305	270	214
Oude taakstellingen	70	15	55	40	
Specificatie personeel					
Organisatiewijziging	786	439	347		
Specificatie subsidies/voorzieningen					
Taakstellingen	63	63	-	20	214
Oude taakstellingen	70	15	55	40	
Specificatie onderhoud					
Taakstellingen	-	42	-42	250	

Toelichting

Personele bezuinigingen

Door het vastlopen van de landelijke onderhandelingen over de cao in het voorjaar van 2014 en de daaruit voortvloeiende opschorting van het georganiseerd overleg over het sociaal plan, heeft de uitvoering van de organisatiewijziging vertraging opgelopen. In juli 2014 is een principe akkoord gesloten over de nieuwe cao en is het GO-overleg over het sociaal plan hervat. Het gevolg van de vertraging is dat de personele bezuinigingen in 2014 niet in zijn geheel zijn gehaald. De gerealiseerde personele bezuiniging betreft het schrappen van een aantal vacatures, bestaande boventalligen waarvan de kosten ten laste van de voorzieningen zijn gebracht en de besparing op een aantal medewerkers die met ingang 1 december met keuzepensioen zijn gegaan. in januari 2015 is de reductie in de personele formatie, als onderdeel van de organisatiewijziging, afgerond en is de taakstellende personele bezuiniging voor 98% (k€ 767) gerealiseerd.

Subsidies/voorzieningen

De bezuinigingen op subsidie/voorzieningen zijn behaald m.u.v. de besparing op het zwembad (k€ 55). Eén van de onderdelen waarop wordt bezuinigd is het energieverbruik. Door het verlaat plaatsen van de afdekdeken (om afkoeling te voorkomen), is de energiebesparing lager dan verwacht.

Onderhoud gebouwen

Vanaf 2015 is voor een versobering van de uitvoering op onderhoud van gebouwen, een taakstellende besparing van k€ 40 opgenomen. Deze taakstelling is al in 2014 gerealiseerd op het planmatig onderhoud gebouwen recreatieve vaart en op sportaccommodaties. Hiermee is een incidenteel voordeel behaald in 2014.

Bezuinigingen 2015-2016

Voor 2015 zullen er structurele taakstellende bezuinigingen (k€ 310) worden doorgevoerd op onderhoud infrastructuur, gebouwen, buitendienst en bestuurlijke samenwerkingen. Voor 2016 betreft het taakstellende bezuinigingen (k€ 214) op jeugd- en jongerenwerk, bibliotheekwerk, ontschotting van subsidies en maatschappelijk werk.

Voor een gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de (meerjaren)begroting 2015-2018.

Overzicht voorziening organisatiewijziging

Bedragen x k €			
Kostenposten	Uitgaven 2014	Verplichtingen	Totaal
Medewerkers 60+	1.262	-	1.262
Boventallig voor organisatiewijziging	81	240	321
Dag minder werken		73	73
Medewerkers van werk naar werk	13	693	706
Organisatieontwikkeling	18	-	18
Overig (ondersteuning)	79	43	122
Totalen	1.453	1.049	2.502
Begroot			2.775
Restant			273

Toelichting

In de kolom "uitgaven 2014" zijn de bedragen opgenomen die in 2014 daadwerkelijk zijn uitgegeven. In de kolom "Verplichtingen" zijn bedragen gereserveerd voor toekomstige verplichtingen (vanaf 2015) die voortvloeien uit de organisatiewijziging. De verwachting is dat de voorziening voldoende is om de kosten te dekken.

Organisatiewijziging

Als gevolg van de organisatiewijziging zijn er zeven medewerkers met keuzepensioen gegaan en is met deze medewerkers een aanvullende compensatieregeling overeengekomen. Er zijn drie medewerkers die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid een dag minder te gaan werken, waarvan conform het sociaal plan 50% doorbetaling plaatsvindt van het salaris. Er zijn drie medewerkers geheel of gedeeltelijk boventallig verklaard waarmee een traject van werk naar werk is gestart. De overige kosten hebben betrekking op de kosten van de plaatsingscommissie, juridische bijstand, kosten van een pensioenadviesbureau en ondersteuning en begeleiding van het organisatiewijzigingsproces.

Organisatieontwikkeling

Behalve de financiële noodzaak tot organisatiewijziging, is de sterk veranderende rol van de overheid daartoe aanleiding. Bij de veranderende rol van de overheid past een andere manier van werken, namelijk samenwerkingsgericht, met creativiteit, klantgericht en resultaatgericht. Deze werkwijze vraagt een cultuuromslag van en in de organisatie. In 2014 is gestart met het bewerkstelligen daarvan. In de begroting 2014 is hiervoor een bedrag opgenomen in de voorziening 'organisatiewijziging' met als omschrijving competentieontwikkeling. Conform de verslaggevingsvoorschriften mag dit bedrag niet opgenomen worden in een voorziening maar dient hiervoor een bestemmingsreserve te worden gevormd. Bij de bestemming van het resultaat wordt de raad voorgesteld om het bedrag van k€ 200 te reserveren voor organisatieontwikkeling.

1.3. Bedrijfsvoering

De gemeente kan niet zonder een goede bedrijfsvoering. Het geeft aan op welke manier processen en projecten worden georganiseerd, aangestuurd en beheerst. In 2014 is de organisatie ingrijpend veranderd. De noodzaak hiertoe is een lagere uitkering uit het Gemeentefonds en een andere manier van werken die beter past bij de nieuwe rol van de gemeentelijke overheid. Op de formatie is structureel 13 fte bespaard. Naast de besparing op de personele lasten zijn er structurele besparende maatregelen genomen op voorzieningen, subsidies en infrastructuur.

In januari 2015 is het proces van plaatsing van de medewerkers, als onderdeel van de organisatiewijziging, afgerond en gaat de organisatie op een projectmatige manier werken aan het doorvoeren van verbeteringen. Het afgelopen jaar zijn een aantal belangrijke verbeteringen doorgevoerd op het gebied van de bestuurlijke informatievoorziening, administratieve organisatie, inkoop en ICT. In paragraaf 3.5. bedrijfsvoering wordt hierover uitvoering gerapporteerd.

2. Programmaverantwoording 2014

A handwritten signature in blue ink, followed by a circular stamp or seal, also in blue ink.

2.1. Burger en bestuur

Inhoud van het programma

Dit programma gaat over de relatie tussen de bestuursorganen van de gemeente De Marne en de mensen die er wonen. Die bestuursorganen zijn de gemeenteraad, het college en de burgemeester. Zij geven invulling aan het democratische besluitvormingsproces. Bestuurders en ambtenaren zoeken oplossingen, beantwoorden vragen, leveren producten, geven informatie en luisteren. Ambtenaren ondersteunen daarbij de raad, het college en de burgemeester.

De gemeente De Marne biedt exclusieve diensten aan. Deze diensten zijn ergens anders niet te krijgen. Dat schept de verplichting om open, eerlijk, en transparant te zijn en ook zo te communiceren. Onze houding is burgergericht en onze werkwijze flexibel, voortvarend en slagvaardig. De organisatie werkt als regisseur, netwerker en verbinder om zelfredzaamheid en actief meedoen te stimuleren.

Maatschappelijke ontwikkeling

Wij verlenen diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen. Dat doen wij niet alleen vanuit een wettelijke verplichting, maar vooral omdat wij maatschappelijk betrokken zijn. Zo dragen wij bij aan de democratische rechtsstaat. Ons werk doen we effectief, efficiënt en transparant. De eigen kracht van onze burgers, wederzijds vertrouwen en een 'ja, mits'-houding zijn onze leidmotieven.

Welke successen kunnen we melden?

- De Basisregistratie Personen en de uitgifte van reisdocumenten is geëvalueerd. Voor beide haalden we een goede score.
- Veel mensen bezoeken de website van de gemeente.
- Project Zaakgericht en digitaal werken is nader uitgewerkt en vorm gegeven samen met Bedum en Winsum; de aanbestedingsprocedure is afgerond.

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

- Inrichten van een effectief en efficiënt besluitvormingsproces en transparant zijn over de uitvoering daarvan.
- Versterken van de positie van De Marne.
- Continueren van de intergemeentelijke samenwerking.
- Bezinnen op de toekomstige herindeling.
- Verbeteren van de dienstverlening in lijn met de landelijke ontwikkelingen en opzetten van een Gemeentelijk Contact Centrum (GCC).
- Tijdig, juist en rechtmatig uitvoeren van de taken van Burgerzaken.
- Continue aandacht voor het betrekken van de dorpsbesturen bij het gemeentelijk beleid.
- Aansluiten van de gemeentelijke communicatie op de behoeften van de burgers.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:

Inrichten van een effectief en efficiënt besluitvormingsproces en transparant zijn over de uitvoering daarvan

Activiteiten

Voortdurende aandacht voor de manier waarop we besluiten nemen en hoe we die kunnen verbeteren.

Inwoners stimuleren om mee te doen aan de maatschappij.

Het is belangrijk dat iedereen mee kan doen in de maatschappij en om zelfredzaam te zijn. Dat geldt niet alleen voor de gemeentelijke organisatie, maar ook voor inwoners, bedrijven en instellingen. Als we beleid ontwikkelen en uitvoeren, passen we dit ook daadwerkelijk toe. We zorgen voor verbinding tussen inwoners, ondernemers en de gemeente.

Wij voorzien in datgene waar de dorpen behoefte aan hebben. Dit heeft geleid tot bijvoorbeeld de dorpsvisie Leens, Open Club, moestuinen Vierhuizen en De Hut in Kloosterburen. Als gemeente zijn we bij deze activiteiten betrokken vanuit een regisserende rol.

We nemen afscheid van de verzorgingsstaat. Inwoners nemen steeds meer verantwoordelijk voor zichzelf, met de overheid als partner. Deze overgang gaat niet vanzelf en vergt begeleiding. De rol die we daarbij spelen, is bij ieder onderwerp weer anders.

Doelstelling 2: Versterken van de positie van De Marne

Activiteiten

In netwerken, regionaal, provinciaal, landelijk en in VNG-verband, is de gemeente vertegenwoordigd.

Burgemeester en wethouders vertegenwoordigen de gemeente in diverse organisaties die actief zijn op de beleidsterreinen van de gemeente (Vereniging Groninger Gemeenten, provinciale stuurgroep Jeugdzorg enz.)

Doelstelling 3: Continueren van de intergemeentelijke samenwerking

Activiteiten

Intensieve samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering in BMW-verband.

We werken samen met de gemeenten Winsum en Bedum op de onderdelen Sociale Zaken en Werk, Personeel en Organisatie en Informatievoorziening & Automatisering. Verder werken we samen in de Omgevingsdienst Groningen (ODG). De ODG maakt vergunningen en handhaaft ze. In de Veiligheidsregio werken we samen aan de brandweerbzorg en de rampenbestrijding.

De behoefte aan digitale dienstverlening neemt toe. In 2014 hebben we vorderingen gemaakt met het project Zaakgericht en Digitaal Werken samen met Bedum en Winsum. Met een koersnotitie, een plan van aanpak en het doorlopen van een aanbestedingsprocedure, kan de implementatie van deze nieuwe manier van werken voortgang vinden.

Doelstelling 4: Bezinnen op de toekomstige herindeling

Activiteiten

Nader onderzoek naar mogelijkheden van herindeling en de gevolgen daarvan.

De Visitatiecommissie 'Bestuurlijke Toekomst Groningen' heeft onderzocht of in Groningen een gemeentelijke herindeling nodig is. Zij deed dit in opdracht van de Vereniging Groninger Gemeenten en de provincie Groningen.

De Visitatiecommissie presenteerde begin 2013 haar onderzoeksrapport 'Grenzeloos Gunnen'. Zij beveelt aan om van 23 naar 6 gemeenten te gaan. De gemeenteraad van De Marne heeft in december 2013 ook aangegeven dat opschaling nodig is. Hoe dat precies moet, wilde de raad verder laten onderzoeken. Dat onderzoek is in 2014 uitgevoerd. Ook is onderzocht wat de gevolgen zijn voor de strategische opgaven, wat de financiële gevolgen zijn en wat de burger ervan gaat merken. In het eerste kwartaal van 2015 volgt een besluit over het vervolg.

Doelstelling 5:

Verbeteren van de dienstverlening in lijn met de landelijke ontwikkelingen en opzetten van een Gemeentelijk Contact Centrum (GCC)

Activiteiten

Ontwikkeling van het Gemeentelijk Contact Centrum (GCC).

We ontwikkelen het GCC stap voor stap. Daar is in 2012 mee begonnen. Er is een routekaart gemaakt waar in staat wat we tot en met 2015 gaan doen. In verband met de kosten ontwikkelen we het GCC wat langzamer dan we aanvankelijk voor ogen hadden. In 2014 is prioriteit gegeven aan de eerstelijns dienstverlening.

Trainen van medewerkers.

De GCC-medewerkers krijgen opleiding zodat zij burgers aan de balie en aan de telefoon beter kunnen helpen. Met een kennisbank met veel gestelde vragen kunnen zij efficiënter en klantvriendelijker werken.

Producten digitaal aanbieden.

De gemeentelijke website is heel belangrijk voor het GCC. We willen meer producten en diensten digitaal aanbieden om inwoners en ondernemers optimaal te kunnen helpen. Met de nieuwe Gemeentewinkel zijn onze producten en diensten toegankelijker geworden.

Aanpassen van de huisvesting.

De huisvesting van het GCC moet aan wettelijke normen voldoen zodat we onze diensten goed kunnen verlenen. Het gemeentehuis wordt daar nog op aangepast. In 2014 zijn hier voorbereidende maatregelen voor getroffen.

Doelstelling 6:

Tijdig, juist en rechtmatig uitvoeren van de taken van Burgerzaken

Activiteiten

Wet Basisregistratie Personen.

Op 6 januari 2014 kwam de Wet basisregistratie personen (BRP) in de plaats van de Wet Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). De raad heeft daarom de verordening Gegevensverstrekking vastgesteld. Op basis daarvan is een nieuw systeem opgezet dat de kwaliteit van de basisregistratie bewaakt. Daarmee voldoen we aan de nieuwe wet.

In 2014 is onderzoek gedaan naar de inrichting, de werking en de beveiliging van de basisregistratie personen in onze gemeente. Ook is bekeken of de gemeente de basisregistratie goed bijhoudt.

Dit is het resultaat van het onderzoek:

- de gemeente verwerkt gegevens in de BRP optimaal: we halen voor alle klassen een score van 100%
- de gemeente scoort goed op de inrichting, de werking en de beveiliging van de basisregistratie personen. De gemeente bereikt namelijk 95% van de maximale score.

Organiseren van verkiezingen en referenda.

In 2014 waren er twee verkiezingen. Het opkomstpercentage voor het Europees Parlement was 43,53%. Voor de gemeenteraadsverkiezing ging 57,71% stemmen. De verkiezingen zijn goed verlopen.

Verstrekken van documenten (paspoorten, rijbewijzen, geboorte, overlijden, etc)

Burgers kunnen langs verschillende wegen documenten aanvragen. Op de gemeentelijke website is de informatie over producten van Burgerzaken helemaal actueel. Doordat het Gemeentelijk Contact Centrum aan de snelbalie nu de documenten uitreikt, is de wachttijd voor de inwoners verkort. Ook het uitgeven van documenten moet correct verlopen en ook deze procedure wordt gecontroleerd.

Mede door gebruik te maken van een nieuw kwaliteitssysteem scoorden we in 2014 aanzienlijk hoger dan in 2013. Van een onvoldoende 77% in 2013 gingen we naar een goede score van 96% in 2014.

Doelstelling 7:

Continue aandacht voor het betrekken van de dorpsbesturen bij het gemeentelijk beleid

Activiteiten

Het college overlegt met de besturen van de dorpsverenigingen.

Burgers, verenigingen en instellingen krijgen steeds meer verantwoordelijkheid. De gemeente vervult daarbij meer en meer een regierol. De overlegstructuur met de dorpen is hierop aangepast. Ideeën voor een betere leefomgeving in de dorpen ontwikkelen we immers samen met de bewoners.

De dorpen zijn nu verdeeld in vier groepen. Het college heeft met iedere groep eens per jaar een gesprek over actuele en lopende zaken. Daarnaast zijn er ieder jaar twee thema-avonden en organiseren we één schouwavond.

Doelstelling 8:

Aansluiten van de gemeentelijke communicatie op de behoeften van de burgers

Activiteiten

Communiceren volgens de richtlijnen uit de Participatienota.

In onze Participatienota is de communicatie met onze inwoners beschreven en hoe we hen betrekken bij ons beleid. Een open en toegankelijke houding, bekwaamheid, betrouwbaarheid en integriteit zijn hierbij essentieel.

Sociale media worden steeds belangrijker. Het GCC kan daar toenemend gebruik van maken. Twitter wordt gebruikt om berichten te versturen die interessant zijn voor burgers. We houden onze website actueel en publiceren actualiteiten wekelijks in de Ommelander Courant.

Op de formatie van het taakveld Communicatie & Voorlichting is in 2014 bezuinigd. De communicatie is in de nieuwe organisatie anders georganiseerd.

Meting

Prestatie-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Afhandeling bezwaarschriften gemiddeld binnen wettelijke termijn	93%	100%	75%
Kengetallen	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Aantal bezoekers website	46832	30000	45214
Aantal verkiezingen	0	1	1
Aantal klachten	0	2	1

Toelichting afhandelingstermijn bezwaarschriften

Er zijn 11 bezwaarschrift ingediend in 2014. Zes hadden te maken met het omgevingsrecht (vergunningverlening en handhaving). Eén had betrekking op de vergoeding van kosten van leerlingenvervoer en één op een geweigerde gehandicaptenparkeerkaart. Drie bezwaarschriften waren gericht tegen besluiten op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De bezwaarschriften omgevingsrecht, leerlingenvervoer en gehandicaptenparkeerkaart waren afkomstig van burgers uit de eigen gemeente. De bezwaarschriften tegen de Wob-besluiten waren allen afkomstig van elders (Beegden, Maastricht en Rotterdam). Twee bezwaarschriftprocedures liepen in 2015 nog door en zijn niet betrokken bij de beoordeling van de doorlooptijd.

Het resultaat van de gemiddelde tijd van afhandeling van bezwaarschriften is gebaseerd op een globale waarneming. Er is geen exacte meting uitgevoerd. Dat is niet nodig geacht omdat de tijdige afhandeling van bezwaarschriften anders dan voorheen niet het enige doel meer is. Het voornaamste doel is: op welke manier is de burger het beste geholpen. Dat is onder andere door zelf tot het inzicht te komen dat het maken van bezwaar geen oplossing is. De procedure is daarvoor niet geschikt. Dat wordt zo helder mogelijk uitgelegd en dan wordt de burger de keuze gelaten: procedure voortzetten of beëindigen. Een bezwaarprocedure kan ook de verhouding met anderen (meestal: burens in geval van een omgevingsvergunning) verstoren. Dan wordt ervoor gekozen om het oplossend gesprek te organiseren. Een derde situatie is dat de burger zelf een bijdrage kan of zelfs moet leveren aan het verloop van de bezwaarprocedure. In al deze situaties is de burger aan zet en heeft zelf de 'regie' over de termijn van de procedure. Die kan dan langer duren. In 2014 is dat in twee gevallen van de drie (die onder deze methode "de burger heeft zelf invloed" vallen) gebeurd. Bij twee van de bezwaarschriftprocedures omgevingsrecht heeft de afhandeling op zichzelf langer geduurd dan de wettelijke termijn.

Vier bezwaarschriftprocedures zijn op de gebruikelijke manier afgehandeld binnen de wettelijke termijn.

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting-rekening
Bestuursorganen	1.248	1.503	1.478	1.573	-95
Juridische zaken	194	213	193	215	-22
Communicatie	286	443	443	383	60
Documenten en verklaringen	329	446	454	465	-11
Verkiezingen	8	86	51	43	8
Lasten	2.065	2.690	2.619	2.679	-60
Bestuursorganen	49	0	0	4	-4
Juridische zaken	1	0	0	0	0
Communicatie	0	0	0	0	0
Documenten en verklaringen	133	147	147	161	-13
Baten	183	147	147	165	-17
Saldo baten en lasten	1.882	2.543	2.471	2.514	-43
Toevoeging/onttrekking reserves	-15	-232	-232	-232	0
Gerealiseerde resultaat	1.867	2.311	2.239	2.282	-43

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €	
Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Bestuursorganen	200(N)
<i>Algemene pensioenwet politieke ambtsdrager (Appa) - incidenteel</i> De pensioenen van politieke ambtsdragers, waaronder wethouders, zijn geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdrager (Appa). De uitvoering hiervan is door de gemeente De Marne ondergebracht bij Loyalys. Voor de opbouw van de pensioenen wordt jaarlijks premie betaald. Doordat de afgelopen jaren de rekenrente, die Loyalys moet hanteren naar beneden is bijgesteld, zijn er tekorten ontstaan om de pensioenen in de toekomst te kunnen betalen. In 2011 is de rekenrente gedaald van 4% naar 3%, in 2013 van 3% naar 2% en in 2014 van 2% naar 1,5%. Dit betekent dat extra premie moet worden bijgestort zodat Loyalys in de toekomst de pensioenen kan uitbetalen van (ex) wethouders van de gemeente De Marne.	
<i>Gemeentelijk contactcentrum (GCC) - incidenteel</i> Het vormgeven van het GCC wordt in een lager tempo voltooid. Hierdoor zijn er in 2014 budgetten niet aangesproken. In het kader van de organisatieontwikkeling is in het najaar van 2014 een project gestart die de draad weer gaat oppakken.	130(V)

Product Communicatie <i>Project zaakgericht Digitaal Werken - incidenteel</i> Het project zaakgericht digitaal werken is later gestart dan gepland. Hierdoor zijn er in 2014 budgetten niet aangesproken. Inmiddels is in BMW verband een werkgroep gestart die een koersnotitie en een plan van aanpak heeft geschreven. Eind 2014 is het zaakgericht werken aanbesteed. In 2015 is de leverancier gekozen en wordt begonnen met het implementeren van werkprocessen in het zaaksysteem.	70(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een nadelig verschil van k€ 43.	43(N)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	43 (N)

2.2. Veiligheid

Inhoud van het programma

Dit programma gaat over brandweezorg, openbare orde en veiligheid, bijzondere wetten en crisisbeheersing en rampenbestrijding. Veiligheid is een breed begrip waar wij structureel in investeren.

Maatschappelijke ontwikkeling

De Marne is een veilige gemeente om te wonen, leven, werken en te vertoeven. We werken samen in de Veiligheidsregio, we zorgen voor preventieve maatregelen en treden op tegen overlast.

Welke successen kunnen we melden?

- Veiligheidsregio Groningen.
De VeiligheidsRegio Groningen (VR Groningen) is op 1 januari 2014 officieel begonnen met haar werkzaamheden. De overgang van gemeentelijk brandweren naar de VR Groningen is daarmee een feit. Dit is vrijwel probleemloos verlopen.
De gemeenteraad heeft voorlichting gekregen over de rol van de VR Groningen en het gemeentebestuur. Ook heeft de gemeenteraad kennisgemaakt met de brandweer van De Marne.
- Nut en noodzaak hangplekken.
In Ulrum is overlast door een groep jongeren aangepakt. In samenwerking met de politie, jeugd- en jongerenwerk en de gemeente is er met de jongeren gesproken. Er is afgesproken dat de jongeren in het vervolg niet in het park maar bij de hangplek naast de jeugdsoos verblijven. De overlast is daardoor zo goed als verdwenen.
- Samenwerking veiligheidshuis Groningen.
In samenwerking met politie, jongerenwerk en opsporingsambtenaren is illegale horeca ("stille kniep") opgeheven. Het probleem bestaat nu nog uit een klein groepje jongeren die af en toe bij elkaar komen.

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

- Regionalisering van de brandweezorg en rampenbestrijding.
- Een voor al onze inwoners sociale en veilige leefomgeving met een minimum aan criminaliteit en overlast.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:
Regionalisering van de brandweezorg en rampenbestrijding.

Activiteiten

Volledige regionalisering brandweer en rampenbestrijding

De VR Groningen heeft in 2014 de brandweezorg overgenomen van de gemeente.

Afspraken bedrijfsvoering

De gemeente heeft zijn bijdrage geleverd aan de VR Groningen. De discussie over de huisvesting van de brandweer ronden we in 2015 af.

Andere rol gemeenteraad

De brandweer heeft de gemeenteraad voorgelicht over brandweezorg. De gemeenteraad heeft de begroting van de VR Groningen besproken. Tegen de begroting was geen bezwaar. De VR Groningen heeft de begroting goedgekeurd.

Gestalte geven aan gewijzigde rol van het College van burgemeester en Wethouders

De burgemeester en de clustercommandant hebben in 2014 regelmatig overleg gevoerd.

Ambassadeurs rol brandweerpersoneel

De brandweer heeft aan diverse activiteiten in de gemeente De Marne meegewerkt. Zo heeft zij voorlichting gegeven aan bedrijven in de haven van Lauwersoog.

Doelstelling 2:

Een voor al onze inwoners sociale en veilige leefomgeving met een minimum aan criminaliteit en overlast.

Activiteiten

Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2014 uitvoeren.

Het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2014 is een uitwerking van het Integraal Veiligheidsbeleid 2011-2015. Begin 2014 is de uitwerking aan de gemeenteraad voorgelegd.

Tegengaan (jeugd)criminaliteit.

Een keer in de drie weken overleggen we met de politie over projecten die (jeugd)criminaliteit tegengaan:

- de buurtagent en bureau Halt geven voorlichting op scholen;
- we controleren op illegaal vuurwerk en het te vroeg afsteken van vuurwerk;
- het tegengaan dat jongeren te veel alcohol drinken.

Wet Tijdelijk Huisverbod.

In 2014 was het een keer nodig om een huisverbod op te leggen. Dit verbod hoefden we niet te verlengen.

Samenwerking Veiligheidshuis Groningen.

Alle 23 OOV-ambtenaren (Openbare Orde en Veiligheid) van gemeenten in de provincie Groningen overleggen met het Openbaar Ministerie, de politie en het Veiligheidshuis Groningen over regionale zaken. Het gaat hierbij om het terugdringen van overlast en criminaliteit. Ook is er aandacht voor nazorg. De aanpak is integraal, persoonsgebonden en soms thematisch van aard. Gemeente De Marne heeft een illegale horeca onderneming aan de orde gesteld waar veel jeugdigen alcohol dronken.

Nut en noodzaak hangplekken.

Er zijn (extra) hangplekken geregeld door het jongerenwerk in samenwerking met de jeugd om geluidsoverlast, achtergelaten afval en vernielingen te voorkomen of te verminderen. Dat vraagt van de jongeren (en hun ouders) dat zij zelfwerkzaam zijn. Over het algemeen gaat dat goed. De overlast in het park van Ulrum is hiermee aanzienlijk teruggebracht.

Meting

Effect-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Overlast vuurwerk	25	10	25
Vernielingen cq zaakbeschadigingen	71	70	83
Meldingen overlast jeugd	36	25	44
Prestatie-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Opkomsttijden brandweer	63%	80%	50%
Controle gebruiksvergunningen	100%	100%	100%
Afname aantal slachtoffers van geweld	33	25	37
Aantal huisverboden <2 per jaar	0	0	1
Afname jeugdoverlast/Verwijzing Halt	7	5	5
Kengetallen	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Brandweer blusgroep Wehe-Den Hoorn			
Brandinzetten	13	nvt.	10
Hulpverleningsinzetten	8	nvt.	11
Automatisch brandalarm	3	nvt.	9
Brandweer blusgroep Zoutkamp			
Brandinzetten	10	nvt.	17
Hulpverleningsinzetten	12	nvt.	14
Automatisch brandalarm	4	nvt.	4
Reactietijd prio1 Noord Nederland (politie)	78%	90%	35%
Aantal hangplekken voor jongeren	2	6	5

Toelichting

Vandalisme/baldadigheid (2013: 12) wordt niet meer apart geregistreerd. Dit item valt nu onder de noemer Vernielingen cq Zaakbeschadigingen. Onder Vernielingen vallen ook: Auto, Openbaar gebouw en Overige objecten.

De helft van de brandweer-inzet is binnen de normtijden ter plaatse. Dat is minder dan waar we naar streefden. Gezien het landelijke karakter van de gemeente De Marne en de organisatievorm van de blusgroepen (vrijwilligers) is 50 % van de inzetten binnen de normtijden een adequaat resultaat.

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting-rekening
Brandweertzorg en rampenbestrijding	909	801	1.157	1.183	-26
Openbare orde en veiligheid	234	169	227	204	23
Lasten	1.143	970	1.384	1.387	-3
Brandweertzorg en rampenbestrijding	23	0	439	449	-10
Openbare orde en veiligheid	6	10	10	11	-1
Baten	30	10	449	460	-11
Saldo baten en lasten	1.114	960	935	927	8
Toevoeging/onttrekking reserves	-13	0	0	0	0
Gerealiseerde resultaat	1.101	960	935	927	8

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €	
Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Brandweertzorg en rampenbestrijding <i>Opleidingskosten brandweer - incidenteel</i> Op 1 januari 2014 is de brandweer overgegaan naar de Veiligheidsregio Groningen. Als gevolg van de overdracht zijn er veel vrijwilligers opgeleid. Dit heeft geleid tot extra opleidings- en oefenkosten. Bestuurlijk is afgesproken om deze kosten op nacalculatie-basis te verrekenen met de gemeenten.	21(N)
Product Openbare orde en Veiligheid <i>Toezicht Drank en Horecawet - incidenteel</i> De taken van toezicht drank en horecawet zijn met ingang van 1 januari 2014 overgedragen aan de Omgevingsdienst. In 2014 was het niet nodig om dit budget aan te spreken omdat dit in samenhang met het toetsen van de inrichtingseisen van de drank en horeca is gebeurd. In 2015 zal dit budget wel worden aangesproken omdat de toetsing van de leeftijdsgrens wel afzonderlijk gaat plaatsvinden.	10(V)
<i>Uitvoering veiligheidsbeleid - incidenteel</i> Op basis van het Veiligheidsuitvoeringsplan 2014 wordt een Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA) ingehuurd via Veiligheidszorg Noord voor handhaven openbare orde en veiligheid (verkeersoverlast, milieuzaken etc.). In 2014 is het ons niet gelukt om een overeenkomst te sluiten met Veiligheidszorg Noord waardoor er geen wettelijke basis was om een BOA structureel in te huren. Op het budget is daarom overgehouden. Voor 2015 is de overeenkomst wel gesloten.	14(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k € 5.	5(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	8 (V)

2.3. Verkeer en vervoer

Inhoud van het programma

Een nette en veilige openbare ruimte

De inrichting van de openbare ruimte is van groot belang voor een vitale kwalitatieve leefomgeving. Die moet schoon, veilig en groen zijn. Hiervoor stellen we beleid op met beheer- en uitvoeringsplannen. In dit programma wordt aangegeven wat we willen bereiken en wat daarvoor gedaan wordt aan het groen, de wegen, de openbare verlichting en bouwwerken zoals bruggen, steigers en kademuren. Wij moeten er voor zorgen dat de inwoners zich betrokken voelen bij hun woonomgeving en daarvoor medeverantwoordelijkheid dragen.

Maatschappelijke ontwikkeling

Wij werken samen met onze inwoners aan een leefomgeving die schoon, goed bereikbaar, veilig, duurzaam en groen is.

Welke successen kunnen we melden?

- De Havenstraat en de Molenstraat in Eenrum is verkeersveiliger gemaakt. Daarbij zijn tevens de riolering en de weg verbeterd.
- De Jan Zijlmasingel in Leens is verkeersveiliger gemaakt.
- In Wehe-den Hoorn is een e-biketraining voor senioren georganiseerd. Omdat er in Wehe-den Hoorn zo veel mensen meededen, is de training ook in Kloosterburen gehouden.
- Aan jongeren is voorlichting gegeven over rijvaardigheid met een kantelsimulator. Vijftig jongeren deden hier aan mee.
- Het onderhoud aan bruggen, beschoeiingen, kademuren en steigers in onze gemeente is in beeld. De uitvoering is afgestemd op het budget. Die werkzaamheden zijn in 2014 aanbesteed en worden in het voorjaar 2015 uitgevoerd.
- In Houwerzijl is een ontmoetingsplek voor jong en oud gemaakt.
- Schouwerzijl is gestart met de Mouskerij. Dit is een educatieve gebruikstuin voor inwoners van Schouwerzijl. We ondersteunden waar mogelijk.
- Kloosterburen is gestart met de Hof van Heden. Dit wordt een gebruikstuin voor jong en oud met educatieve elementen en speelelementen. We ondersteunden waar mogelijk.

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

- In het fysieke domein meer overlaten aan de inwoners.
- Effectief en efficiënt beheer, en onderhoud van de infrastructuur.
- Verbeteren van de verkeersveiligheid en bewerkstelligen afname ernstige verkeersongevallen.
- De infrastructuur van wegen voldoet eind 2014 aan het onderhoudsbeeld van het wegenbeheerplan 2010-2014.
- De kwaliteit van de openbare verlichting verbeteren tot een moderne verlichtingsinstallatie; effectuering in 2019.
- De bebording in de gemeente voldoet eind 2019 aan het onderhoudsbeeld.
- De bruggen in de gemeente voldoen eind 2033 aan het onderhoudsbeeld.
- De beschoeiingen, steigers en kademuren voldoen eind 2033 aan het onderhoudsbeeld.
- Het groen heeft ultimo 2014 een verzorgde uitstraling. We beheren en onderhouden het groen structureel, effectief en efficiënt.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:
In het fysieke domein meer overlaten aan de inwoners

Activiteiten

Onze inwoners betrekken we bij verkeersveiligheid, het beheer en onderhoud. Over verkeersveiligheid zijn maar weinig klachten. Waar er toch klachten waren, zijn we in gesprek gegaan om onze besluiten en standpunten te verduidelijken. Samen zijn we op zoek gegaan om, binnen de mogelijkheden, een oplossing te vinden.

Doelstelling 2:
Effectief en efficiënt beheer en onderhoud van de infrastructuur

Activiteiten

In de Havenstraat en de Molenstraat in Eenrum zijn tegelijk met rioleringswerkzaamheden verkeersmaatregelen getroffen. In ons Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan stond dat die maatregelen dringend waren. Daarnaast is met de provincie en andere partijen besproken hoe de N361 veiliger kan worden gemaakt. Tot slot zijn er problemen met brede voertuigen in Ulrum, Leens en Wehe-den Hoorn. Deze problemen proberen we, binnen het project 'N361 Veilig', op te lossen in samenwerking met de provincie Groningen.

Doelstelling 3:
Verbeteren van de verkeersveiligheid en bewerkstelligen afname ernstige verkeersongevallen

Activiteiten

Aanpakken N361, N388 en N983

In 2014 is het project 'N361 Veilig' van start gegaan. Hiermee is een aantal knelpunten in de N361 veiliger gemaakt, zoals Ranum-Mensingeweer, Mensingeweer-Menneweer en rond Lauwersoog. Daarnaast is voorlichting gegeven aan weggebruikers.

Aanleggen rondweg Mensingeweer

Het tracé van de N361 wordt anders tussen Ranum en Mensingeweer. De weg gaat straks niet meer dóór maar langs Mensingeweer. In 2014 is begonnen met de technische voorbereidingen van dit project. De aanbesteding is met diverse partijen besproken. Ook is begonnen met het verleggen van kabels en leidingen. Bij Ranum is dit al zichtbaar.

Vernieuwen van de brug in Mensingeweer

Mensingeweer zou een nieuwe brug krijgen, maar dat is uitgesteld. Samen met de provincie is er voor gekozen om eerst de rondweg aan te leggen. Tegen de tijd dat de brug vervangen gaat worden, rijdt er niet meer zo veel verkeer door het dorp en hoeft het verkeer niet door andere dorpen te worden omgeleid. Het verkeer heeft er zo minder last van.

Aanleggen fietspad Eenrum/Balfo in de komende jaren

In 2014 is met diverse partijen gesproken. De plannen zijn opgesteld en klaargemaakt voor de aanbesteding. Het verwerven van de grond heeft langer geduurd dan verwacht. De huidige planning is dat in 2015 al begonnen kan worden met de werkzaamheden, waar dat mogelijk is.

Verbeteren agrologistiek

Er is een projectrapportage van de pilot Agrologistiek gemaakt. Daarvoor is met diverse belanghebbenden gesproken, waaronder de Provincie, LTO De Marne en LTO Noord. Door deze informatie weten we nu veel meer over vervoerstromen. Deze kennis gebruiken we om de N361 veiliger te maken en om knelpunten in Ulrum, Leens en Wehe-den Hoorn op te lossen.

Autoluw maken en herstelwerkzaamheden Trekweg Stort-Warfhuizen

We willen de Trekweg tussen Stort en Warfhuizen autoluw maken. In 2014 heeft dit nog geen resultaat opgeleverd. Dat komt door de brug van het waterschap Noorderzijlvest. Daar kunnen geen zware voertuigen overheen. Een boerderij is daarom nog niet bereikbaar via de Klaarkampsterweg. In 2015 volgt overleg met het waterschap om de brug te versterken.

Verkeerseducatie zoals in het uitvoeringsprogramma GVVP staat

Samen met Veilig Verkeer Nederland afdeling De Marne zijn diverse verkeerseducatieve projecten uitgevoerd voor verschillende leeftijdsgroepen. Voorbeelden zijn verkeersexamens voor scholieren, e-biketrainingen voor senioren en trainingen met de kantelsimulator voor jongeren. De deelnemers doen hierdoor bewuster mee aan het verkeer.

Volgens het Verkeer- en Vervoersberaad (VVB), waarin de provincie en alle gemeenten zijn vertegenwoordigd, kunnen we de beschikbare middelen voor verkeerseducatie nog meer benutten. We gaan dit in 2015 doen door een gezamenlijke aanpak onder regie van de het VVB.

Doelstelling 4:

De infrastructuur van wegen voldoet eind 2014 aan het onderhoudsbeeld van het wegenbeheerplan 2010-2014

Activiteiten

In het najaar van 2014 zijn de wegen visueel geïnspecteerd.

De wegen zijn beheerd zoals gepland. Weggebruikers zijn op de hoogte gehouden met borden langs de weg, advertenties in de Ommelander Courant en tijdens het spreekuur in het gemeentehuis. Via e-mail zijn veel vragen beantwoord.

De wegen zijn nog niet zo goed als we graag willen. In voorgaande jaren is de kwaliteit van de wegen verbeterd, maar de laatste inspectie liet zien dat deze lijn niet wordt voortgezet. Het probleem is dat er veel randschades zijn. Zware en brede voertuigen rijden de kanten stuk.

Voor het overgrote deel liggen de wegen er wel goed bij. Van de asfaltwegen is 60% in goede staat en van de klinkerwegen 82%. We hebben met de aannemer afgesproken dat hij 75% van de asfaltwegen en 83% van de klinkerwegen in een goede staat brengt. De aannemer gaat begin 2015 de aanvullende werkzaamheden uitvoeren.

Doelstelling 5:

In 2019 moderniseren we de openbare verlichting

Activiteiten

In totaal bevinden zich in de gemeente ongeveer 2750 lichtmasten. In 2010 was 33% daarvan versleten. In 2014 zijn 27 technisch versleten lichtmasten vervangen. We schatten dat nu nog ongeveer 10% van de lichtmasten technisch versleten is. Het beheerbureau Tauw/Montad zoekt dit verder uit. De komende jaren gaan we de oudste lichtmasten vervangen.

In 2015 streven we naar 20% minder energie verbruiken ten opzichte van 2007. Om dat te halen passen we LED-lampen toe als er een mast vervangen moet worden. Zo zijn in Kloosterburen al 19 lichtmasten vervangen. In de begroting van 2015 staat een nieuwe, scherpere doelstelling. Die houdt in dat in 2015 5,7% minder energie verbruikt wordt in vergelijking met 2013.

Doelstelling 6:

De bebording in de gemeente voldoet eind 2019 aan het gewenste onderhoudsniveau

Activiteiten

In 2014 zijn borden geplaatst en onderhouden.

Doelstelling 7:

De bruggen in de gemeente voldoen eind 2033 aan het gewenste onderhoudsniveau

Activiteiten

In 2014 is een zogeheten constructieve risicoscan uitgevoerd. Daarmee kan heel snel bepaald worden of een brug veilig is.

Voor het onderhouden van bruggen is door de bezuinigingen minder geld beschikbaar. In 2014 zijn alle bruggen beoordeeld op veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid. Het geld dat beschikbaar is, gebruiken we om maatregelen die nodig zijn voor veiligheid en functionaliteit uit te voeren.

In 2015 gaan we het beleid voor bruggen, kademuren, steigers en beschoeiingen integreren in één beleidsstuk.

Doelstelling 8:

De beschoeiingen, steigers en kademuren voldoen eind 2033 aan het onderhoudsbeeld

Activiteiten

Opstellen van uitvoeringsplan beschoeiingen, steigers en kademuren

In 2014 is onderzocht of de steigers veilig zijn. In 2015 bepalen we hoe we om moeten gaan met de constructieve risico's van de beschoeiingen en kademuren.

Voor het onderhouden van beschoeiingen, kademuren en steigers is door bezuinigingen minder geld beschikbaar. In 2014 zijn alle beschoeiingen, kademuren en steigers geïnspecteerd op veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid. Het geld dat beschikbaar is, gebruiken we om maatregelen die nodig zijn voor veiligheid en functionaliteit uit te voeren. Er is niet voldoende geld om alle beschoeiingen, kademuren en steigers in stand te houden. Hiervoor is ca. k€ 100 extra nodig.

Doelstelling 9:

Het groen heeft ultimo 2014 een verzorgde uitstraling. We beheren en onderhouden het groen structureel, effectief en efficiënt

Activiteiten

Eenvoudig onderhoudswerk uitbesteden aan Ability

In 2014 zijn de middelen van het taakveld Beheer vergeleken met het werk dat zij moeten doen. De conclusie is dat het taakveld Beheer de middelen nog efficiënter kan inzetten. De uitvoering vertalen we naar de beheer- en uitvoeringsplannen 2015.

Omvormen openbaar groen van arbeidsintensief naar arbeidsextensief

In Eenrum, Leens, Ulrum en Zoutkamp is op twaalf plekken beplanting aangebracht die veel minder onderhoud nodig heeft dan de oude beplanting. Voorbeelden daarvan zijn Ulrum, tussen de N361 en de Spoorstraat (ca. 1000m²), en het Zwarte Pad in Wehe-den Hoorn. Inwoners hebben acht plekken geadopteerd. Zij onderhouden die zelf en spreken elkaar aan op onwenselijk gedrag zoals het achterlaten van zwerfvuil of het storten van groenafval.

Meting

Prestatie-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Percentage asfaltwegen zeer slecht/slecht	5%	10%	24,7%
Percentage klinkerwegen zeer slecht / slecht	0%	7%	9,9%
Daling aantal ernstige Verkeersongevallen	6	0	nbn
Percentage technisch versleten lichtmasten en armaturen	13%	12%	10%

De cijfers over het aantal ernstige verkeersongevallen in 2014 zijn nog niet bekend. Deze cijfers worden in augustus 2015 bekend gemaakt. (bron; Viastat)

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting-rekening
Wegen	2.212	2.148	2.201	2.071	130
Groenvoorzieningen	1.511	1.358	1.383	1.407	-24
Bruggen	93	234	234	165	69
Watersportvoorzieningen	219	349	349	227	122
Lasten	4.034	4.088	4.167	3.870	297
Wegen	24	10	10	99	-89
Groenvoorzieningen	27	1	1	0	1
Watersportvoorzieningen	3	4	4	3	1
Baten	54	15	15	102	-87
Saldo baten en lasten	3.980	4.073	4.152	3.768	384
Toevoeging/onttrekking reserves	-583	-526	-526	-526	0
Gerealiseerde resultaat	3.397	3.548	3.626	3.242	384

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Wegen <i>Onderhoud wegen - incidenteel</i> In 2014 zijn investeringen uitgesteld (zie hiervoor de investeringsparagraaf). Dit betekent lagere kapitaallasten in 2014 dan begroot. Ook is het budget onderhoud niet geheel aangesproken doordat o.a. het voetpad langs de Houwerzijlster vaart is uitgesteld i.v.m. een juridische procedure en de opdracht aan Royal HaskoningDHV voor de controle op het onderhoud door de BAM, eind 2014 is verstrekt. De werkzaamheden vinden plaats in 2015. Hiervoor is een budget overheveling gevraagd van k€ 32.	104(V)
<i>Onderhoud Openbare verlichting - incidenteel</i> In oktober 2014 is opdracht gegeven voor het vervangen van een aantal lichtmasten. Er zit een lange levertermijn op het materiaal. Daardoor zullen de lichtmasten pas begin 2015 vervangen zijn. Het budget is daardoor niet volledig in 2014 benut en is een overhevelingsverzoek gedaan.	30(V)
<i>Opstellen verkeersplannen - incidenteel</i> In 2014 is een bijdrage (afrekening) voor verkeerseducatie van de jaren 2009 en 2012 binnengekomen voor een bedrag van k€ 9.	9(V)
In 2015 start het project 'verkeersveilige dorpen De Marne'. Samen met onze inwoners brengen we veilig rijgedrag in de gemeente blijvend onder de aandacht. In 2014 zijn daarover voorbereidende gesprekken gevoerd en is een projectvoorstel opgesteld. Voorgesteld wordt om de bijdrage (afrekening verkeerseducatie 2009-2012) te gebruiken voor het opstellen van verkeersplannen. Het budget in 2015 is hiervoor ontoereikend.	
<i>Externe vergoedingen - incidenteel</i> Van het ministerie van defensie is een schadevergoeding ontvangen voor het gebruik van onze wegen door zwaar materiaal van defensie. Daarnaast is een vergoeding ontvangen van het waterschap Noorderzijlvest voor gebruik van de weg in verband met een dijkverzwaring.	20(V)
Product Groenvoorzieningen <i>Infrastructurele werken - incidenteel</i> Dit heeft enerzijds te maken met een bezwaar op een kap vergunning waardoor een bomen-kap pas in 2015 kan plaatsvinden en anderzijds met asfalteringswerken die door weersomstandigheden zijn doorgeschoven naar 2015. De werkzaamheden zijn in 2014 aanbesteed. Er is een budget overhevelingsverzoek aangevraagd van k€ 15.	15(V)

Product Bruggen <i>Onderhoud -incidenteel</i> Als gevolg van de bezuinigingen is in 2014 het onderhoud aan alle bruggen opnieuw in kaart gebracht. Er wordt alleen nog onderhoud gepleegd om de veiligheid en de functionaliteit te verbeteren. Door het in kaart brengen van het onderhoud is het budget nog niet uitgegeven. De werkzaamheden zijn in december aanbesteed en de uitvoering vindt plaats in 2015. Hiervoor is een budget overheveling gevraagd.	75(V)
Product Watersportvoorzieningen <i>Onderhoud steigers en beschoeiingen - incidenteel</i> Als gevolg van de bezuinigingen is in 2014 het onderhoud aan beschoeiingen, kademuren en steigers opnieuw in kaart gebracht. Er wordt alleen nog onderhoud gepleegd om de veiligheid en de functionaliteit te verbeteren. Door het in kaart brengen van het onderhoud is het budget nog niet uitgegeven. De werkzaamheden zijn in december aanbesteed en de uitvoering vindt plaats in 2015. Hiervoor is een budget overheveling gevraagd. <i>Planmatig onderhoud gebouwen recreatieve vaart - incidenteel</i> Vanaf 2015 is een bezuiniging in de begroting opgenomen op het onderhoud van de gebouwen. Deze bezuiniging is voor een groot deel al in 2014 doorgevoerd en dat heeft geleid tot een incidenteel voordeel in 2014.	97(V) 12(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 22.	22(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	384(V)

2.4. Economische zaken, landbouw, visserij, recreatie en toerisme

Inhoud van het programma

Dit programma geeft inzicht in de gemeentelijke bijdrage aan de versterking van de lokale economie, in het bijzonder de private sectoren van landbouw, visserij, recreatie, toerisme en overige bedrijvigheid.

De gemeente is daarbij een partner die faciliteert, aanjaagt en regisseert.

Maatschappelijke ontwikkeling

Wij zijn een economisch bedrijvige gemeente waar, passend binnen het plattelandskarakter, voortdurend kansen voor innovatieve duurzame economische ontwikkeling en kansen op groei van de werkgelegenheid zijn.

Welke successen kunnen we melden?

- De Stichting Promotie Waddenland is opgericht. De stichting verzorgt de toeristische informatievoorziening en regiomarketing voor de gemeente De Marne en Winsum.
- Het Winkelhuis in het winkelcentrum De Marren is gerealiseerd.
- Versteving en uitbreiding van het netwerk van ondernemers met de gemeente en onderling. Onder ander door het organiseren van twee goedbezochte ondernemersavonden en de oprichting van een Denktank van ondernemers en gemeente.

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

1. Handhaving werkgelegenheidsaanbod.
2. Versterken van een duurzaam ondernemersklimaat.
3. Meer overnachtingen in De Marne bewerkstelligen.
4. Goed gastheerschap en informatievoorziening en de recreatieve sector waarborgen.
5. Versterken van de recreatieve en toeristische voorzieningen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:
Handhaving van het werkgelegenheidsaanbod.

Activiteiten

Inzetten op handhaving van de huidige werkgelegenheid en een groei van de toeristische sector.

Om deze doelstelling te bereiken is meegewerkt aan diverse projecten waarmee de economie in de gemeente is versterkt. Onder andere binnen de projecten: PROLoog, winkelhuis en Provinciale toeristische projecten (Kiek over Diek, Waddenwandelen) wordt gestreefd naar een versterking van de werkgelegenheid. Daarnaast dragen alle activiteiten zoals die hieronder zijn beschreven in brede zin bij aan de economische vitaliteit en de werkgelegenheid.

Nieuwe vormen van winkelsamenwerking organiseren.

Samen met marktpartijen en een projectontwikkelaar is het Winkelhuis gerealiseerd. Dit project heeft ten doel startende winkeliers te faciliteren en het aanzwengelen van meer activiteit in het Winkelcentrum de Marren. We hebben actief gezocht naar partijen en financiële middelen. De gemeente neemt de regierol in de vorm van voorlichting en communicatie. Dit heeft mede geresulteerd in het vestigen van twee nieuwe winkels in het Winkelcentrum te weten een kapper en een drogist.

Inzetten op duurzame groei bij de visserij.

Via deelname aan het project North Sea Fish wordt de duurzame visserij gestimuleerd. Meer over dit project vindt u beschreven in programma 10 Leefomgeving.

Daarnaast is binnen het project Waddenkwartier de Visserijloods gerealiseerd. Op het voormalige Nordshrimpterrein is door de stichting Geïntegreerde Visserij een ontmoetingsruimte en werkplek, voor vissers en hun gasten in de haven van Lauwersoog gebouwd. Het is de plek waar het publiek kan opstappen voor een excursie met historische vissersvaartuigen, eigentijdse viskotters en waar proeverijen of demonstraties zijn. Het is een van de manieren waarop de twee belangrijke sectoren in Lauwersoog: visserij en recreatie & toerisme bij elkaar worden gebracht.

Ontwikkelingen in de landbouw.

De gemeente volgt de ontwikkelingen binnen de landbouwsector. Met name de reguliere contacten met de LTO vormen hiervoor de basis.

Ontwikkelingen PROloog en versterken recreatieve functie Lauwersoog.

De ontwikkeling van Proloog staat beschreven in programma 10 Leefomgeving.

Op ons nemen van de regierol.

Aan ondernemersinitiatieven wordt (waar het kan) ondersteuning geboden. Ondernemers worden betrokken bij de ontwikkeling van overheidsprojecten. Interne samenwerking tussen Economische Zaken en de vitaliteitscoördinator en programmamanager Krimp en Leefbaarheid. De gemeente is hierbij voortduren op zoek naar aansluiting en verbinding.

Uitbreiding van het netwerk van Economische zaken (EZ).

We hebben het EZ netwerk uitgebreid met belangenorganisaties zoals het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN), het Midden- en Klein Bedrijf Noord (MKB) en 'nieuwe economie' organisaties zoals het LAB Ebbinge en Launch café. Lokale ondernemers wordt gevraagd naar mogelijke interesse.

Doelstelling 2:**Versterken van een duurzaam ondernemersklimaat.****Activiteiten****Overleg voeren met diverse sectoren.**

Er is veel contact en overleg met de ondernemers. Weten waar de ondernemers mee bezig zijn. In 2014 is de denktank opgezet. Een aantal ondernemers voeden de gemeente met informatie, hierbij is sprake van wisselende bezettingen.

Afleggen bedrijfsbezoeken.

Naast de bedrijfsbezoeken met de portefeuillehouder zijn er ook diverse bestuurlijke en ambtelijke bedrijfsbezoeken gebracht.

Ondernemersplatform/netwerk

Het ondernemersplatform is in 2014 opgeheven. De aanleiding hiertoe was een afnemend aantal ondernemersverenigingen en ook de opkomst tijdens de bijeenkomsten liep terug. Er is een nieuwe vorm gevonden om met ondernemers in contact te zijn en te blijven. Er is een denktank opgezet en er worden in samenwerking met het ondernemersnetwerk ondernemersavonden georganiseerd.

Bedrijvenpark De Marne/Winkelcentrum de Marren.

Op 2 september 2014 heeft het college de toekomstvisie Bedrijvenpark De Marne vastgesteld als onderlegger voor de herziening van het bestemmingsplan 'Bedrijvenpark Ulrum – Oost' en een gedeelte van het bestemmingsplan 'Grote Kernen'. De toekomstvisie Bedrijvenpark De Marne is in gezamenlijk overleg met o.a. omwonenden en vertegenwoordigers van het Ondernemersplatform voorbereid. Dit heeft geresulteerd in een integrale visie voor het gebied, met aandacht voor de versoepeling van ruimtelijke eisen.

Een aanpassing van het bestemmingsplan 'Bedrijvenpark Ulrum – Oost' en een gedeelte van het bestemmingsplan 'Grote Kernen' is hiervoor noodzakelijk.

Project Kiek over Diek.

Het project krijgt steeds meer gestalte. De Toeristische Overstappunten in Lauwersoog, Zoutkamp en Pieterburen zijn ontworpen. Uitvoering vindt gefaseerd plaats in 2015-2016. De bestemmingsplanprocedure voor het Theehuis in de Westpolder is opgestart. Voor een aantal trajecten worden de fietspaden verhard. Het project loopt tot 2016.

Doelstelling 3:

Meer overnachtingen in De Marne bewerkstelligen.

Activiteiten

Uitvoering geven aan het toeristisch beleidsplan.

Het toeristisch beleidsplan is de basis waarmee wordt gewerkt. We sluiten steeds meer aan bij de status van het Werelderfgoed Waddenzee en ook zijn we actief rond de marketing van het Lauwersmeer. Nadrukkelijk wordt hierbij de afstemming gezocht met omliggende gemeenten en de Stuurgroep Lauwersmeer.

Doelstelling 4:

Goed gastheerschap en informatievoorziening in de recreatieve sector waarborgen.

Activiteiten

Overhevelen goed gastheerschap en informatieverstrekking.

Zoals bij de successen is vermeld is de Stichting Promotie Waddenland opgericht. We zijn nauw betrokken bij de stichting en er is structureel overleg en afstemming. Samen met de gemeente Winsum wordt sterk ingezet op het gastheerschap en toeristische informatievoorziening. Met Marketing Groningen wordt de marketingstrategie ingezet.

Doelstelling 5:

Versterken van de recreatieve en toeristische voorzieningen.

Activiteiten

Streven naar eenduidigheid in bewegwijzering.

Bij de vaststelling van het toeristisch beleidsplan is er voor gekozen om geen aanvullende budgetten beschikbaar te stellen voor toeristische bebording. De basis van de toeristische bewegwijzering blijft daarom bestaan uit de ANWB bebording (bruin bord).

Consolideren van de identiteit van het gebied.

Branding en beeldmerk waarborgen het beleidsplan en het verbinden van partijen daaraan. Samen met Marketing Groningen en de Stichting Promotie Waddenland wordt hieraan invulling gegeven.

Toeristische aantrekkelijkheid promoten.

Om de toeristische aantrekkelijkheid te vergroten is meegewerkt aan activiteiten en evenementen, zoals de Nacht van Electra, Lauwersland promotietour, Werelderfgoedweekend, Dag van de Garnaal, Pinksterfeesten Zoutkamp en de Tentoonstelling Werelderfgoed.

Meting

Effect-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Nieuwe inschrijvingen KvK	40	50	10
Faillissementen	0	0	1
Kengetallen	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Aantal overnachtingen	210.000	275.000	202.000
Werkgelegenheid	3740	2.230	3690
Bedrijfsbezoeken	15	10	9
Inschrijvingen KvK	836	890	813

Toelichting

Het aantal nieuwe inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel (KvK) is gedaald. In 2013 heeft een piek plaatsgevonden omdat meerdere nieuwe sectoren zich moesten inschrijven, zoals huisartsen en agrariërs. Op basis hiervan werd verwacht dat ook in 2014 extra inschrijvingen zouden zijn. Maar de stijgende lijn heeft zich niet verder doorgezet.

Het aantal overnachtingen is gedaald, zoals in de Berap toegelicht.

De werkgelegenheidscijfers laten een veel lager getal zien bij de streefwaarde van 2014. Dit wordt veroorzaakt doordat verschillende bronnen zijn gebruikt. In 2014 is namelijk overgestapt naar een bron waarvan de cijfers meer up to date zijn. Hierdoor pakken de werkelijke cijfers 2013 en 2014 hoger uit dan de raming van 2014.

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting- rekening
EZRT, beleid en beheer	340	350	385	402	-17
Lasten	340	350	385	402	-17
EZRT, beleid en beheer	4	7	7	4	3
Baten	4	7	7	4	3
Saldo baten en lasten	336	342	377	398	-21
Toevoeging/ont- trekking reserves	-51	-31	-66	-66	0
Gerealiseerde resultaat	285	311	311	332	-21

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Overig Het betreft voornamelijk een overschrijding op interne uren.	21(N)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	21(N)

2.5. Jeugd

Inhoud van het programma

De jeugd heeft de toekomst: zij zal over een aantal jaren zelf aan het roer staan. We investeren in lokale voorzieningen voor de jeugd van 0 tot 23 jaar op grond van de wettelijke taken en de lokale gemeentelijke beleidsuitgangspunten. Vanaf 2015 zijn wij ook verantwoordelijk voor alle vormen van ondersteuning, hulp en zorg aan jongeren. Die verantwoordelijkheid omvat de financiering en inkoop van alle vormen van jeugdzorg:

- de provinciale (geïndiceerde) jeugdzorg
- de jeugdbescherming en jeugdreclassering
- de gesloten jeugdzorg
- geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen (jeugd-GGz)
- zorg voor jeugdigen met een licht verstandelijke beperking (jeugd-lvb)
- geestelijke gezondheidszorg binnen het jeugdstrafrecht (forensische zorg)

Ook zijn wij wettelijk verantwoordelijk voor goed geoutilleerde toekomst bestendige onderwijshuisvesting waarin ook andere voorzieningen een plek kunnen vinden.

Maatschappelijke ontwikkeling

- In 2014 is er door alle betrokken partijen gewerkt om de decentralisatie van de jeugdzorg voor te bereiden. Alle benodigde contracten zijn hiervoor afgesloten.
- Bij de decentralisatie hoort een manier van denken die meer gebruik maakt van de kracht in het gezin en hun netwerk. De afgelopen jaren is lokaal getracht die omslag te maken, en ook in de in 2014 afgesloten contracten is deze werkwijze geborgd.

•

Welke successen kunnen we melden?

- In BMWF verband is een koepelovereenkomst afgesloten met de organisaties die het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) vormen. Zo geven wij vorm aan onze regierol en zijn de zorgprofessionals verantwoordelijk voor de uitvoering.
- We hebben het Beleidsplan Jeugd BMWF 2015-2018 vastgesteld. Hierin staat hoe we de jeugdzorg vanaf 2015 organiseren. Het plan is met behulp van veel partijen tot stand gekomen.
- We hebben de continuïteit van intensievere jeugdzorg gewaarborgd, door via de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) met elke betrokken instantie een contract af te sluiten.

•

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

- Zorgen voor aantrekkelijke jongerencentra en andere initiatieven die jongeren stimuleren om elkaar te ontmoeten, zichzelf te ontplooien en te participeren in de samenleving;
- Jeugdigen tot 23 jaar en hun ouders kunnen rekenen op opvoedings- en opgroei-ondersteuning wanneer zij daar behoefte aan hebben;
- Jeugdigen in de leeftijd 0 tot 23 jaar volgen onderwijs in kwalitatief goede gebouwen en kunnen eventueel aanspraak maken op leerlingenvervoer;
- Bij 2- tot 4-jarigen worden onderwijsachterstanden vroegtijdig gesignaleerd en teruggedrongen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:

Zorgen voor aantrekkelijke jongerencentra en andere initiatieven die jongeren stimuleren om elkaar te ontmoeten, zichzelf te ontplooiën en te participeren in de samenleving.

Activiteiten

Uitvoering project “Jongeren aan zet”

Het project Jongeren aan zet is uitgevoerd en medio 2014 afgerond. In 2015 wordt een financiële verantwoording van dit project opgesteld.

Realiseren van jeugdsoos Eenrum

De jeugdsoos in Eenrum is onder begeleiding van Barkema en De Haan in 2014 gebouwd volgens plan. Het huurcontract is door het stichtingsbestuur in december ondertekend en de jeugdsoos wordt in het begin van 2015 geopend.

Subsidiëren van door de jeugdsozen georganiseerde activiteiten.

De jeugdsoosbesturen hebben een activiteitsubsidie ontvangen voor het organiseren van activiteiten. Daarnaast hebben ze, gelijk voorgaande jaren, een huursubsidie ontvangen. In 2014 heeft het college besloten om de jeugdsozen (zoals ook de dorpshuizen reeds enkele jaren ontvangen) m.i.v. kalenderjaar 2014 een subsidie te verstrekken ter hoogte van 80% van de hoogte van de gemeentelijke belastingen.

Extra: Verbinding jeugd en het CJG

We hebben in 2014 nadrukkelijker verbinding gelegd tussen de jeugdsozen en het CJG. Deze activiteit is niet als zodanig opgenomen in de programmabegroting 2014, maar heeft in 2014 wel plaatsgevonden. Deze verbinding houdt in dat jeugdsozen (en haar jongeren) een bijdrage kunnen ontvangen voor de organisatie en uitvoering van preventieve activiteiten. Het doel hiervan is tweeledig. Allereerst proberen we te bereiken dat jongeren minder snel gebruik hoeven te maken van zwaardere hulpverlening. Daarnaast geven we de jeugdbesturen en vrijwilligers van jeugddaccommodaties zelf mede verantwoordelijkheid voor het verder vormgeven van de preventieve taken van het CJG voor jongeren in de leeftijd van 12 – 23 jaar.

Doelstelling 2:

Jeugdigen tot 23 jaar en hun ouders opvoedings- en opgroeiondersteuning geven wanneer zij daar behoefte aan hebben.

Activiteiten:

Het groeimodel van het CJG verder uitwerken

Het Centrum voor Jeugd en Gezin Noord-Groningen (CJG-NG) bestaat uit de kernpartners GGD, het AMW, het jongerenwerk en MEE Groningen. Het CJG-NG is een netwerkorganisatie voor de vier BMWG gemeenten. In 2014 hebben deze organisaties hun samenwerking flink geïntensiveerd. Zo zijn er per gemeente CJG teams opgericht waardoor professionals in het veld elkaar sneller weten te vinden.

Het jaar 2014 stond in het teken om het CJG klaar te maken voor de decentralisatie van de jeugdzorg. Het CJG is nu niet alleen de schakel naar de voorliggende voorzieningen, maar ook naar de intensievere zorg. Daarom is er expertise vanuit het vroegere Bureau Jeugdzorg aan ons CJG toegevoegd.

Tevens zijn er afspraken gemaakt met het onderwijs over de invoering van passend onderwijs. Zo is er een stappenplan opgesteld voor scholen en de CJG partners over wanneer ze welke zorg over een kind het beste met wie kunnen bespreken.

Uitvoering van de verwijsindex en monitoren van de voortgang

Het Centrum voor Jeugd en Gezin brengt risicojongeren in beeld. Een middel voor CJG-medewerkers om hulp voor deze jongeren onderling af te stemmen is de verwijsindex Zorg voor Jeugd Groningen (ZvJG). Naast vroegtijdige signalering van hulpvragen is ZvJG bedoeld om de coördinatie van zorg te organiseren. Aansluiting op zo'n signaleringssysteem is, ook in de nieuwe jeugdwet, verplicht. Het gebruik van ZvJG was daarnaast onderdeel van de gemaakte afspraken m.b.t. passend onderwijs.

Vorbereiden op de decentralisatie jeugdzorg

In 2014 zijn contracten afgesloten met zowel jeugdhulpinstellingen die intensieve ondersteuning aanbieden, als met het CJG voor extra werkzaamheden. Omdat de contracten bestaan uit zowel een zorginhoudelijke component (inclusief de andere manier van denken), als een budgettaire kant (inclusief een korting opgelegd door het rijk) was dit een intensief traject. Uiteindelijk hebben we met de afgesloten contracten kunnen zorgen voor een dekkend aanbod van jeugdhulp.

Deelname aan het Waddenmodel

Sinds een aantal jaren werkt De Marne samen met de andere zes Noord-Groninger gemeenten samen om het aantal voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) terug te dringen. We willen vsv'ers weer naar school of aan het werk laten gaan. Deze gezamenlijke aanpak werpt z'n vruchten af. Het aantal vsv'ers is al enkele jaren op een laag niveau. Veel leerlingen die nu dreigen uit te vallen, hebben te maken met complexe problemen. Doordat de wet passend onderwijs is ingevoerd in 2014 en door de decentralisatie van de jeugdzorg verwachten we deze groep adequaat te ondersteunen.

Doelstelling 3:

Jeugdigen in de leeftijd 0 tot 23 jaar volgen onderwijs in kwalitatief goede gebouwen en kunnen eventueel aanspraak maken op leerlingenvervoer.

Activiteiten

Beschikbaar stellen van locaties voor de peuterspeelzaal en handhaving Wet Kinderopvang

De gemeente subsidieert Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne voor de huisvesting, personeelslasten en organisatiekosten van de stichting. In lijn met het Woon & Leefbaarheidsplan willen we zo veel mogelijk functies clusteren. De huisvesting van peuterspeelzalen bij scholen is meegenomen in het Integraal Huisvestingsplan (IHP). In 2014 is de peuterspeelzaal in Wehe den Hoorn naar de nieuwe locatie verhuisd in basisschool 't Hoogholtje.

Uitvoering geven aan leerlingenvervoer

In 2014 is conform de verordening en de recht/doelmatigheids richtlijnen uitvoering gegeven aan het leerlingenvervoer. Het aantal leerlingen dat gebruik heeft gemaakt van het vervoer is vergelijkbaar met de voorgaande jaren.

Uitvoering onderhoud schoolgebouwen voor het basisonderwijs conform het huisvestingsprogramma

In De Marne streven wij ernaar om iedereen in de leeftijd van 0 tot 23 in kwalitatief goede gebouwen onderwijs te laten volgen. In 2013 is het beleidsrijk integraal huisvestingsplan (IHP) vastgesteld. Daarin komen o.a. de (meerjaren)onderhoudsplannen voor de schoolgebouwen tot stand. Eind 2014 hebben de schoolbesturen L&E en VCPO hun visie op scholenspreiding in onze regio gepresenteerd. Mede op basis daarvan wordt aan de gemeenteraad in 2015 een geactualiseerd IHP voorgelegd.

Doelstelling 4:**Vroegtijdig signaleren en terugdringen van onderwijsachterstanden bij 2- tot 4-jarigen.****Activiteiten:****Ondersteuning van de Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne:**

Gemeente De Marne ondersteunt Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne door middel van een subsidie voor exploitatie, kosten personeel, bijdrage huurkosten, bijdrage zorgstructuur en de intern begeleider. Op dit moment zijn de groepen peuters niet groter dan 14 en hebben alle groepen een gekwalificeerde leidster.

Continueren en verbeteren van het aanbod Vroeg- en Voorschoolse Educatie (VVE):

In 2014 is het VVE dagdeel bij Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne uitgebreid met nog een dagdeel VVE. Uit een tussentijdse rapportage van het VVE aanbod over de eerste 10 maanden van 2014 is gebleken dat het grootste voordeel van twee in plaats van één dagdeel VVE is dat er meer tijd is voor de kinderen, meer mogelijkheden voor begeleiding, voor het werken in kleine groepjes en voor individuele begeleiding. Dit leidt tot vooruitgang bij de kinderen. Zo krijgen ze een stevige basis om naar het basisonderwijs te gaan.

Ook de ouders tonen meer betrokkenheid dan bij één dagdeel VVE. Dit is van belang om ook thuis gerichtere aandacht te hebben voor hun kinderen. De goede bezetting van de dagdelen VVE geven ook aan dat ouders het van belang vinden dat hun kinderen hier naar toe gaan. Het streven is om 100% van de doelgroepkinderen op de VVE dagdelen te krijgen. Om uiteenlopende redenen lukt dit niet, bijvoorbeeld omdat ouders de noodzaak er niet van inzien. Wel zijn in 2014 18% meer doelgroepkinderen bereikt dan in 2013 (voorlopig resultaat).

De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de kwaliteit van VVE. In 2014 heeft de inspectie aangegeven dat De Marne voldoende uitvoering geeft aan het VVE beleid.

Meting

Prestatie-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Percentage doelgroepkinderen dat deelneemt aan Voor-Vroegschoolse educatie (VVE)	64,3%	100%	82,4% (voorlopig resultaat)
Kengetallen	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
GO	34	nvt	31
KDV	4	nvt	4
BSO	3	nvt	3
PSZ	7	nvt	7
Aantallen basisscholen totaal	11	nvt	10
Aantal openbare scholen	6	nvt	5
Aantal bijzondere scholen	5	nvt	5
Aantal scholen voor Voortgezet Onderwijs	1	nvt	1
Aantal CJG inlooppunten	2	nvt	2

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting-rekening
Opvoeden en opgroeien	474	509	491	479	12
Scholing en werk	962	873	1.136	1.166	-30
Vrije tijdsvoorzieningen	335	323	553	478	75
Lasten	1.771	1.705	2.180	2.124	57
Opvoeden en opgroeien	70	42	31	27	3
Scholing en werk	66	5	109	125	-16
Vrije tijdsvoorzieningen	215	63	149	149	0
Baten	352	110	288	301	-12
Saldo baten en lasten	1.419	1.595	1.892	1.823	69
Toevoeging/onttrekking reserves	-48	-65	-258	-258	0
Gerealiseerde resultaat	1.371	1.530	1.633	1.564	69

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €	
Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Opvoeden en opgroeien <i>Uitvoering lokaal onderwijsbeleid-jeugd - incidenteel</i> In 2014 zijn obs De Octopus, Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne en Kids2B gestart met de voorbereidingen om een Integraal Kindcentrum in Eenrum te realiseren. Gedurende het project, dat loopt van 2014-2016, heeft de gemeente een eenmalige subsidie toegezegd van k€ 15. Financiering van de toezegging gebeurt voor 50% vanuit de begroting 2014 en voor 50% vanuit de begroting 2015. Het bedrag voor 2014 is nog niet uitgegeven. Hiervoor is een overhevelingsverzoek gevraagd.	8(V)
Product Vrije tijdsvoorzieningen <i>OGGz BMW -incidenteel</i> Dit budget is nog niet aangesproken. Het budget is, als onderdeel van de Integrale Zorgstructuur, bestemd voor de kosten van de samenwerking OGGZ gemeenten Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond. Het betreft een bijdrage van de centrumgemeente Groningen waarover verantwoording (2014-2017) moet worden afgelegd, waarbij de kans aanwezig is dat bij een eventuele onderschrijding van het budget terugbetaald moet worden. Evenals in 2013 is een overhevelingsverzoek gevraagd.	38(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
<i>Vrijwilligerswerk - incidenteel</i> De kosten voor het Steunpunt Vrijwilligerswerk in Winsum wordt gefinancierd vanuit SoZaWe en door de welzijnsafdelingen Winsum en De Marne. Het budget van SoZaWe was in 2014 voldoende om de kosten te dekken waardoor er geen bijdrage vanuit de welzijnsafdelingen benodigd is.	20 (V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k € 3.	3(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	69(V)

2.6. Sport, kunst en cultuur

2.6.1. Sport

Inhoud van het programma

Sporten is gezond. Niet alleen gezond voor lichaam en geest, maar je onderhoudt er ook je sociale contacten mee. We vinden sport dan ook belangrijk voor de sociale binding in de gemeente en voor het welbevinden van onze burgers.

Welke successen kunnen we melden?

- Voorheen beheerde de gemeente het zwembad. Nu doet de Stichting Zwembad De Marne & Omstreken dat. Mede dankzij de inzet van tal van vrijwilligers kan het zwembad open blijven.
- De tennisbanen zijn bijna allemaal geprivatiseerd. Twee van de drie banen hebben inmiddels een andere eigenaar. De derde baan krijgt in het eerste kwartaal van 2015 een nieuwe eigenaar.
- Via het programma 'Sport en Bewegen in de Buurt' zijn, in samenwerking met de buurtsportcoach, diverse activiteiten voor verschillende leeftijdsgroepen aangeboden. Voorbeelden zijn:

- variogym voor ouderen en kleutergym in Zoutkamp
- clinics Go Biking
- tennis
- yoga
- gezondheidsweek op basisscholen
- vakantieactiviteiten
- waterfun onderbouw basisscholen
- zwem4daagse
- IVA-instructie sportverenigingen
- Open club Leens

De raad heeft in oktober een volledig overzicht van activiteiten gekregen.

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

1. Faciliteren en stimuleren van actieve deelname aan sport en beweegactiviteiten.
2. Stimuleren en ondersteunen van breedtesportactiviteiten.
3. Handhaven van het aantal sportaccommodaties en de kwaliteit ervan, mits daarvoor voldoende draagvlak en draagkracht is.
- 4.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:

Faciliteren en stimuleren van actieve deelname aan sport en beweegactiviteiten.

Activiteiten

Samen met verenigingen en inwoners zijn een groot aantal activiteiten en initiatieven opgestart. Er doen heel wat mensen aan mee en de reacties zijn overwegend positief.

Doelstelling 2:
Stimuleren en ondersteunen van breedtesportactiviteiten.

Activiteiten

Onze gemeente ondersteunt sportverenigingen. Zo zijn wij betrokken bij 'Open club Leens'.

Doelstelling 3:
Handhaven van het aantal sportaccommodaties en de kwaliteit ervan, mits daarvoor voldoende draagvlak en draagkracht is.

Activiteiten

Burgers zijn nu eigenaar en beheerder van de sportvoorzieningen. Vrijwilligers voeren het werk uit. Daardoor voelt iedereen zich meer betrokken en is het draagvlak groot. Daar waar dat nodig is, helpen wij sportverenigingen met advies, materialen etc.

Meting

Kengetallen	Resultaat 2013	Resultaat 2014
Gemeentelijke accommodaties in onderhoud gemeente:		
Complex voor voetbal (excl. trapveldjes)	5	5
Zwembad	1	1
Gymnastiek lokalen / sporthallen	7	7

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting-rekening
Sport	1.137	788	938	967	-30
Lasten	1.137	788	938	967	-30
Sport	174	76	46	56	-10
Baten	174	76	46	56	-10
Saldo baten en lasten	963	712	892	911	-20
Toevoeging/onttrekking reserves					
Gerealiseerde resultaat	963	712	892	911	-20

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
<p><i>Ijsbaan in Leens - incidenteel</i></p> <p>In 2014 is de kantine/berging bij de ijsbaan in Leens nog niet gerealiseerd. De beoogde plek heeft niet de goedkeuring van de provincie. Er is een alternatief aangedragen door de ijsbaanvereniging die wel is goedgekeurd door de provincie. De ijsvereniging moet een nieuwe vergunningsprocedure opstarten waarna een procedure voor een planologische aanpassing plaatsvindt. De verwachting is dat eind 2015 begin 2016 de uitvoering wordt gerealiseerd. Hiervoor is een overheveling van het budget gevraagd.</p>	48(V)
<p><i>Beheer en onderhoud voetbalvelden - incidenteel</i></p> <p>Bij de 1^e bestuursrapportage 2014 heeft de raad k€ 20 beschikbaar gesteld voor de vervanging/renovatie van de dug-outs op de voetbalcomplexen en bij het basketbalveld in Kloosterburen. De betonnen dakplaten/gehele dug-outs zijn bijna allemaal verwijderd. De verwijdering van een aantal moet nog plaatsvinden. Verwijdering hiervan vindt plaats in het voorjaar van 2015. Verwijdering in het najaar 2014 was niet mogelijk i.v.m. beschadiging van de velden. Het budget dat is overgehouden bedraagt k€ 4 en daarvoor is een overheveling gevraagd..</p> <p>Op het onderhoud van voetbalvelden is k€ 6 overgehouden. De kwaliteit van de trainingsvelden in Leens en Kloosterburen zijn slecht. Er zijn kale plekken en kuilen ontstaan door onvoldoende grasgroei en overheersing van varkensgras. Het ingewonnen advies geeft aan om de toplaag te renoveren. Uitvoering van de renovatie zal plaatsvinden in het voorjaar 2015. Ondanks dat de kosten nog niet bekend zijn is er een overhevelingsverzoek gedaan om k€ 6 budget over te hevelen van 2014 naar 2015, om de trainingsvelden te kunnen renoveren.</p>	10(V)
<p><i>Planmatig onderhoud gebouwen - incidenteel</i></p> <p>Vanaf 2015 is een bezuiniging in de begroting opgenomen op het onderhoud van de gebouwen. Deze bezuiniging is voor een groot deel al in 2014 doorgevoerd en dat heeft geleid tot een incidenteel voordeel in 2014.</p>	30(V)
<p><i>Exploitatie zwembad - structureel</i></p> <p><u>Stand van zaken zwembad bezuinigingen (k€ 70)</u></p> <p>De exploitatie van het zwembad is op 1 januari 2014 ondergebracht in een stichting. De gemeente verstrekt alleen nog een jaarlijkse subsidie voor een bedrag van k€ 66 en betaalt de eigenaarslasten waaronder de kapitaallasten, de verzekeringen, de belastingen en groot onderhoud.</p> <p>In 2014 zijn een aantal maatregelen toegepast om de vastgestelde bezuiniging van k€ 70 te kunnen realiseren. Te noemen zijn de overdracht van het beheer naar een stichting, de verhoging van de tarieven en enkele energiemaatregelen zoals temperatuurverlaging en het aanbrengen van een afdekdeken. Dit is berekend op ongeveer k€ 49.</p> <p>De resultaten zijn nog niet zichtbaar in de jaarrekening 2014. Deels omdat de eindafrekening energieverbruik nog niet is ontvangen. Daardoor is een negatief saldo ontstaan van k€ 60.</p>	60(N)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
De verwachte besparingen zijn meegenomen in de hoogte van de subsidie die in 2015 is verstrekt (k€ 66) aan de stichting. Het restant van de bezuiging (k€ 20) kan mogelijk worden behaald uit een ander soortige energievoorziening. Dit wordt nog uitgewerkt. Het gewijzigd beheer en de gerealiseerde besparingen worden zichtbaar gemaakt in de jaarrekening 2015.	
<i>Privatisering tennisbanen - incidenteel</i> Er zijn extra notariskosten gemaakt van k€ 2 voor de overdracht van gebouw aan de tennisvereniging Kloosterburen. Daarnaast heeft de renovatie plaatsgevonden van de tennisbanen in Ulrum. Dekking van de kosten vindt plaats door de vrijval bestemde reserve "tennisbanen Ulrum". De werkelijke overdracht vindt plaats in 2015.	37(N)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een nadelig verschil van k€ 11.	11(N)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	20(N)

2.6.2. Kunst en cultuur

Inhoud van het programma

Dit programma gaat over het opzetten en in stand houden van voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur. Daaronder verstaan we ook sociaal-culturele voorzieningen die maatschappelijke participatie en de leefbaarheid in de dorpen vergroten.

Maatschappelijke ontwikkeling

In 2014 is k € 25 bezuinigd op de bibliotheekpunten Eenrum en Zoutkamp. Vanaf 1 januari 2014 bestaan deze niet meer.

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

- Versterken van het culturele karakter van De Marne en bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen door sociaal cultureel aanbod.
- Bieden van een goede bibliotheekvoorziening.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:

Versterken van het culturele karakter van De Marne en bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen door sociaal cultureel aanbod.

Activiteiten

Subsidies

We subsidiëren instellingen en activiteiten op het gebied van kunst en cultuur, sociaal cultureel werk en muziekonderwijs. Het subsidiebeleid is volgens de verordening uitgevoerd.

Vanaf 2016 moeten we bezuinigen op subsidies. In 2014 is bepaald hoe we dat gaan doen. In 2015 gaan we nieuw subsidiebeleid opstellen voor 2016 en daarna.

De Startnotitie Kunst en Cultuur uitvoeren/ Cultuurnota en beleidsregels opstellen

In 2014 is samen met de Denktank Kunst en Cultuur invulling gegeven aan Kunst en Cultuur. De Denktank gaat echter stoppen met zijn werkzaamheden. Er is afgesproken dat we de raad in het eerste kwartaal van 2015 de keuze voorleggen hoe het vervolg er uit kan gaan zien. De gemeente blijft ondersteunen als de samenleving dat van ons vraagt.

Doelstelling 2:

Bieden van een goede bibliotheekvoorziening.

Activiteiten

In 2013 was er nog één bibliotheek en twee bibliotheekpunten in De Marne. In 2014 is een bezuiniging doorgevoerd op de bibliotheekpunten en bleef de bibliotheek in Leens over.

In samenwerking met Biblionet/Inwonerinitiatief/Uitgeverij is een werkgroep gevormd. Deze werkgroep gaat onderzoeken of de gemeente, ondanks de nieuwe bezuinigingen vanaf 2016, een bibliotheek in stand kan houden.

Meting

Kengetallen	Resultaat 2013	Resultaat 2014
Aantal toegekende subsidies kunst & cultuur en sociaal-cultuur	81	69
Aantal bibliotheekvoorzieningen	2	1

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting-rekening
Kunst en cultuur	551	414	473	483	-10
Lasten	551	414	473	483	-10
Kunst en cultuur	91	1	59	59	1
Baten	91	1	59	59	1
Saldo baten en lasten	459	413	414	424	-11
Toevoeging/onttrekking reserves					
Gerealiseerde resultaat	459	413	414	424	-11

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €	
Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een nadelig verschil van k€ 11.	11(N)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	11(N)

2.7. Sociale Zaken en Werk

Inhoud van het programma

Werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden begeleiden we naar de arbeidsmarkt door het uitvoeren van sociaal beleid, zodat ze zelfstandig en onafhankelijk van de overheid in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. We stimuleren zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers. In een afzonderlijk jaarverslag zal uitgebreider worden ingegaan op de resultaten van 2014.

Maatschappelijke ontwikkeling

Het jaar 2014 was het voorbereidingsjaar op de invoering van de Participatiewet. Daarnaast was de verdere intensivering van de samenwerking in BMW-verband op het terrein van werk en inkomen belangrijk, in samenhang met de transitie jeugd en zorg. De gemeenten hebben grote opgaven op het sociaal domein, terwijl er minder geld beschikbaar is.

Welke successen kunnen we melden?

- De klanten hebben hun uitkeringen tijdig en rechtmatig gekregen. Daarnaast zijn voor de kerst de koopkrachttoeslag (landelijk) en fashioncheques (lokaal) uitgekeerd;
- de verordeningen op het terrein van de Participatiewet zijn met zeven gemeenten voorbereid;
- het minima- en armoedebelief van de vier BMW-gemeenten is geharmoniseerd;
- de voorbereidingen voor de invlechting van SoZa Eemsmond in SoZaWe BMW zijn afgerond en moet resultaat gaan hebben in 2015;
- het jongerenloket op het werkplein is geopend (januari 2014);
- in het kader van verbetering en meer eenduidigheid van de informatievoorziening is er een website ontwikkeld: www.werkpleinnoord-groningen.nl

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

1. Adequaats inspielen op veranderingen in het sociale domein.
2. In BMW-verband 1% onder het niveau blijven van de totale arbeidsmarkt regio Groningen; dit voor het totale bestand gemeentelijke uitkeringsgerechtigden (WWB/IOAW/IOAZ/BbZ).
3. 80% van de nieuwe uitkeringsgerechtigden heeft binnen 10 werkdagen een werk- en een uitkeringsintake en weet aan welke activiteiten hij/zij deelneemt.
4. Uitkeringsgerechtigden met direct kans op werk bemiddelen op het werkplein, waarbij 75% binnen 6 maanden werk heeft.
5. Uitkeringsgerechtigden die op termijn kans hebben op de arbeidsmarkt opnemen in de werkleeromgeving; 50% heeft binnen een jaar werk.
6. Invulling geven aan maatschappelijke ondersteuning (Pact van Samenredzaamheid, Meedoen en vrijwilligerswerk).
7. Alle burgers met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum maken gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen.
- 8.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1: Adequaats inspielen op veranderingen in het sociale domein.
--

Activiteiten

- Samen met zeven gemeenten de verordeningen voorbereiden.
- Deelname aan de project- en stuurgroep Transitie in Samenhang van de BMW-gemeenten.
- Het minimabeleid laten aansluiten bij WMO/AWBZ-beleid (eigen bijdrage en compensatie eigen risico).
- Uitwisseling en overleg met WMO-consulenten over de veranderingen.
- Meewerken aan de integrale toegang voor het sociaal domein.
- Invlechten Sociale Zaken BMW en samenwerking Ability intensiveren.
-

Doelstelling 2:

In BMW-verband 1% onder het niveau blijven van de totale arbeidsmarkt regio Groningen; voor het totale bestand gemeentelijke uitkeringsgerechtigden (WWB/IOAW/IOAZ/BZ).

Activiteiten

- Eigen werkgeversbenadering en vacaturewerving;
- Samenwerking in de arbeidsmarktregio (Noord-Groningen en Groningen);
- Gezamenlijke projecten in het kader van Versnellingsagenda (provinciaal), Europees Sociaal Fonds (ESF) en ESF-J (jongeren).

Doelstelling 3:

80% van de nieuwe uitkeringsgerechtigden heeft binnen 10 werkdagen een werk- en een uitkeringsintake en weet aan welke activiteiten hij/zij deelneemt.

Activiteiten

- Voorlichting en aanvraag op één dag voor alle aanvragers van de BMW-gemeenten.

Doelstelling 4:

Uitkeringsgerechtigden met direct kans op werk bemiddelen op het werkplein, waarbij 75% binnen 6 maanden werk heeft.

Activiteiten

- Jongerenloket geopend, gericht op terugkeer naar school of werk (in samenwerking met Noorderpoort, Leerplicht en Regionale Meld en Coördinatie punten (RMC) voor voortijdig schoolverlaters (vsv-ers).
- Workshops en trainingen (sollicitatietrainingen, workshop netwerken, veiligheid (VCA-certificatie), lassen enz.).
- Maandelijks reuring in de tent met gemiddeld zeven uitzendbureaus.
- "Aan de Bak" individuele begeleiding van werkzoekenden op het werkplein.
- Wanneer een uitkeringsgerechtigde niet direct bemiddelbaar is, verwijzen we door naar het Test- en Trainingscentrum.

Doelstelling 5:

Uitkeringsgerechtigden die op termijn kans hebben op de arbeidsmarkt opnemen in de werkpleinomgeving; 50% heeft binnen een jaar werk.

Activiteiten

Het Test- en Trainingscentrum (TTC) in Wehe den Hoorn is verder ontwikkeld. In 2014 zijn 102 mensen op het TTC geplaatst en begeleid.

Bij 51 personen heeft dit geleid tot beëindiging van de uitkering: 37 werk, 2 naar school, 3 een WSW-contract, 1 een Wajong-uitkering en 9 personen met overige redenen (verhuizing, fraude, detentie). Daarnaast zijn er 13 mensen die in deeltijd werken en nog een gedeeltelijke uitkering hebben. 20 Cliënten zitten ultimo 2014 op een Werkervaringsplaats. De verwachting is dat een groot deel van deze cliënten zal uitstromen naar werk. Een deel van deze mensen volgt een horecaopleiding of een lasopleiding. 16 Cliënten zijn om diverse redenen teruggegaan naar de werkcoach. Bij allen is een passend traject gaande. Dit kan ook doorverwijzing naar de hulpverlening zijn.

Doelstelling 6:
Invulling geven aan maatschappelijke ondersteuning (Pact van Samenredzaamheid, Meedoen en vrijwilligerswerk).

Activiteiten

- Het project Meedoen voor BMW-E heeft in 2014 een vervolg gekregen, waarin met name inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zijn begeleid.
- De steunpunten Vrijwilligerswerk (Winsum/De Marne, St. Welzijn Bedum en St. Werk op Maat) werken nauw samen en stemmen activiteiten op elkaar af.
- In het kader van Pact voor Samenredzaamheid zijn op diverse plekken in het gehele werkgebied Eigen Kracht Cafés gehouden. Deze hebben in Bedum, Kruisweg en Uithuizen een vervolg gekregen. In het kader van het Pact worden diverse andere activiteiten ontwikkeld.

Doelstelling 7:
Alle burgers met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum maken gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen.

Activiteiten

- Naast de aanvragen bijzondere bijstand en minimabeleid is in 2014 de tegemoetkoming koopkracht uitgekeerd.
- In december hebben burgers met een inkomen op het sociaal minimum een fashioncheque gekregen.
- De BMW-E-gemeenten hebben in het armoedebelief flankerend beleid ontwikkeld voor organisaties die ondersteuning bieden aan burgers met inkomen op het sociaal minimum.

Meting

Effect-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Groei uitkeringsbestand	10,8%	10%	17%
Cliënten die bemiddelbaar zijn	66%	33,33%	27,5%
Prestatie-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Doorlooptijd aanvraag - toekenning	6 dagen	2 weken	10 werkdagen
Doorlooptijd aanvraag - traject	6 dagen	2 weken	10 werkdagen
Inzet werklee- en scholingsprogramma	66%	33,33%	27,5%

Kengetallen	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Cliënten in de WWB	225	240	264
Plaatsingen vanuit WWB-uitkering in regulier werk	37	40	32
Bijz.bijstand chronisch zieken gehandicapten	99	150	111
Toekenningen participatiefonds	118	150	138
Toekenningen langdurigheidstoeslag	108	150	118
Toekenningen computerregeling	7	10	5
Tegemoetkoming scholieren VO	7	14	4
Cliënten in schuldhelpverlening			
<i>Budgetbeheerregeling</i>	85	110	69
<i>Crisissituaties</i>	1	10	0
<i>Spreekuurbezoek</i>	108	260	90
<i>Afgifte WSNP-verklaringen</i>	11	20	16
<i>Deelname OGGZ-overleg</i>	6	25	5

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting- rekening
Inkomensvoorzieningen	4.141	4.204	4.827	4.427	399
Reintegratie	2.641	2.521	2.404	2.299	105
Inburgering	41	14	14	32	-18
Ondersteuning	379	412	450	464	-14
Sociaal Domein	0	0	20	0	20
Lasten	7.201	7.151	7.715	7.223	492
Inkomensvoorzieningen	3.654	3.515	3.816	3.635	181
Reintegratie	2.377	2.264	2.264	2.325	-60
Inburgering	16	14	14	0	14
Ondersteuning	15	32	32	28	4
Baten	6.063	5.826	6.127	5.988	139
Saldo baten en lasten	1.139	1.325	1.588	1.235	353
Toevoeging/ont- trekking reserves	72	18	18	18	0
Gerealiseerde resultaat	1.211	1.343	1.606	1.253	353

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product inkomensvoorzieningen	
<i>Bijstand Besluit Zelfstandigen (BBZ) - incidenteel</i> De uitkeringen in het kader van de BBZ zijn voordeliger uitpakket dan begroot. Hier is sprake van een open - einde regeling.	25(V)
<i>Debiteuren BBZ - incidenteel</i> In het jaar 2014 hebben een aantal debiteuren hun hoge schuld ineens afgelost. Dit heeft voordeel ten gevolge gehad.	25(V)
<i>Uitkeringen - structureel</i> In de begroting is uitgegaan van een sterkere toename van het aantal uitkeringsgerechtigden dan in werkelijkheid is gebleken. Hier is sprake van een open – einde regeling.	58(V)
<i>Debiteuren Uitkeringen - (50%) structureel</i> Door intensivering van het debiteurenbeheer is in 2014 bereikt, dat het aantal incurante vorderingen ten opzichte van het totale debiteurenbestand is afgenomen.	114(V)
Product re-integratie en inburgering	
<i>Hogere bijdrage Ministerie van Sociale Zaken - incidenteel</i> Door een hogere bijdrage van het Ministerie van Sociale Zaken dan begroot voor de onderdelen re-integratie en inburgering is een voordeel ontstaan.	34(V)
<i>Uitgaven re-integratie en inburgering - incidenteel</i> De uitgaven in het kader van re-integratie en inburgering zijn fractioneel hoger dan begroot. Hier is ook sprake van een open – einde regeling	11(N)
<i>Werkvoorzieningsschap Ability - incidenteel</i> Het uiteindelijk resultaat uit de deelname in Ability voor de jaren 2011 t/m 2013 is gunstig uitgevallen en tegenover het begrote resultaat van 2014 (60 negatief) is nog niets opgenomen in realisatie 2014. De uiteindelijke afrekening wordt in 2015 na accountantscontrole ontvangen.	109(V)
Product ondersteuning	
<i>Schuldhelpverlening - structureel</i> In het jaar 2014 is minder beroep gedaan op schuldhelpverlening dan bij het opstellen van de begroting 2014 werd ingeschat. Hier is sprake van een open- einde regeling.	20(V)
<i>Eenmalige koopkrachttegemoetkoming - incidenteel</i> Het collegebesluit d.d. 21-10-2014 inzake de eenmalige koopkrachttegemoetkoming is niet verwerkt in de begroting, vandaar dit nadeel	47(N)
Product sociaal domein	

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
<i>Gezond in de stad - incidenteel</i> Gezond in ...' is het stimuleringsprogramma om lokale aanpakken van gezondheidsachterstanden te versterken. Dit is een project dat in 2014 is gestart en duurt vier jaren. Jaarlijks wordt hiervoor k€ 20 beschikbaar gesteld via de algemene uitkering. In 2014 is het projectplan opgesteld en het project start in onze gemeente in 2015. Voor het bedrag van 2014 is een overheveling aangevraagd.	20(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 6.	6(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	353(V)

2.8. Maatschappelijke ondersteuning en zorg

Inhoud van het programma

Onze maatschappelijke ambitie is dat zoveel mogelijk inwoners actief meedoen. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past – als vrijwilliger, ouder, burenhulp, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen we in ons doen en laten vanuit de volgende waarden:

- **Gemeenschapszin:** Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;
- **Participatie:** Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;
- **Samenwerking:** Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- **Vertrouwen:** Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;
- **Gelijkwaardigheid:** Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;
- **Verantwoordelijkheid:** Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;
- **Toegankelijkheid:** De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen toegankelijk;
- **Keuzevrijheid:** Inwoners kunnen zoveel mogelijk kiezen voor hulp die bij hun situatie past.

Er gebeurt al veel op het gebied van deze waarden. De gemeente is bovendien slechts een van de actoren in het sociaal domein en bepaalt dus niet alleen hoe dit proces verloopt. Wij zijn daarom alert op bewegingen in de maatschappij, geven vertrouwen en houden rekening met het tussentijds bijstellen van acties.

Maatschappelijke ontwikkeling

Het jaar 2014 stond voor een groot deel in het teken van de decentralisaties in het sociaal domein: Jeugd, Maatschappelijke ondersteuning en Participatie. We hebben in verschillende samenstellingen met andere gemeenten samengewerkt om de maatschappelijke ondersteuning en zorg vorm te geven.

Welke successen kunnen we melden?

- We hebben het Beleidsplan Wmo BMW 2015-2018 vastgesteld. Hierin staat hoe we de Wmo in 2015 uitvoeren. Ook is het gezamenlijke pgb beleid Jeugd en Wmo vastgesteld.
- We hebben de continuïteit van ondersteuning voor de zorg in natura in 2015 geborgd. Dit is samen met 22 Groninger gemeenten gedaan. Het geldt voor bestaande en nieuwe cliënten in de AWBZ van achttien jaar en ouder..
- We hebben Huishoudelijke Ondersteuning en Hulpmiddelen aanbesteed samen met andere Noord Groningse gemeenten.

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

- Het bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid van dorpen.
- Inwoners de mogelijkheid bieden om zelfstandig, gezond en sociaal te participeren in de samenleving.
- Kwetsbare burgers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig in hun eigen omgeving te functioneren en deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer.
- Het bieden van een vangnet voor inwoners die tijdelijk niet zelfredzaam zijn en/of zorg mijden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:
Bevorderen van de sociale samenhang (in relatie tot leefbaarheid) van dorpen.

Activiteiten

Monitor wonen en leefbaarheid

Dit jaar ontwikkelden we de dorpenwebsite <http://dorpen.demarne.nl>. We presenteren daarmee een nieuwe manier van monitoren, waarin cijfermatige, beschrijvende en beeldende informatie wordt samengebracht. Met drie proefdorpen, Mensingeweer, Warfhuizen en Vierhuizen is de eerste opzet uitgewerkt. De site is met enthousiasme ontvangen door inwoners en maatschappelijk partners, maar heeft nog wel verbetering. We willen dat er gedeeld eigenaarschap ontstaat van informatie. In de praktijk wordt nog vaak ervaren dat het de site van de gemeente is, omdat wij het initiatief namen. Daar gaan we in 2015 verder aan werken. Aan de website zijn ook voor het eerst open data bestanden verbonden. Inwoners en maatschappelijke partners hebben daarmee rechtstreeks toegang tot ruwe databestanden, zodat zij deze voor eigen doeleinden kunnen gebruiken. De eerste effecten daarvan zijn dat dorpen gegevens over het eigen dorp raadplegen in de voorbereiding van hun eigen plannen. Ook de woningstichting gebruikt de gegevens voor een eigen gebiedsanalyse.

De resultaten van de Veiligheidsmonitor verschenen in het voorjaar van 2014. We hebben de uitkomsten bekeken samen met partners als woningstichting, jongerenwerk en ouderenraad. In 2015 wordt dit voortgezet in een themabijeenkomst met de dorpen. Op deze manier maken we verbinding met de nieuwe dorpenrondes en het programma 3.1. Burger en bestuur, met programma 3.10 Leefomgeving en het Woon- en Leefbaarheidsplan.

Ondersteuning dorpen door Coördinator Vitaliteit & facilitering dorpsinitiatieven

We hebben informatiebijeenkomsten gehouden in dorpen waar knelpunten zijn gesignaleerd. De knelpunten belemmeren de onderlinge samenwerking. We hebben dit gedaan samen met Stichting Welzijn en Dienstverlening (SW&D) en Jeugd- en Jongerenwerk (Eenrum en Kloosterburen). De uitkomsten zijn positief: er zijn verschillende bewegingen op gang gekomen om krachten te bundelen en om meer samen te werken.

We werken vraaggericht: een dorp geeft aan waar de behoeften liggen en wij sluiten daarop aan. voorbeelden hiervan zijn: Open Club en dorpsvisie Leens op initiatief van verenigingen, Maarfest Pieterburen, moestuinen Vierhuizen en De Hut Kloosterburen.

Initiatieven uit dorpen ondersteunen we waar dat nodig is met advies en soms middels een financiële bijdrage uit het vitaliteitsbudget. Met het ontwikkelen van de kaart in Google maps kunnen initiatieven elkaar vinden, met elkaar gedeeld worden en kunnen nieuwe initiatieven ontstaan.

In 2014 hebben we een nieuwe opzet van de dorpenronde ingevoerd. De signalen uit de dorpen zijn hierin belangrijk. We streven naar verdieping, meer contactmomenten per jaar

en we versterken het contact van de dorpen onderling. We doen dit door met clusters te gaan werken en themabijeenkomsten te organiseren. Dit zal in 2015 verder vorm krijgen.

Op deze manier willen we allerlei signalen van inwoners vertalen naar beleid en uitvoering.

Inzet welzijnswerk

Met ingang van 2012 heeft De Marne het welzijnswerk aanbesteed bij SW&D samen met de gemeente Winsum. In De Marne zijn twee welzijnswerkers actief: één zet zich in voor het steunpunt mantelzorg, vrijwillige thuishulp en seniorenvoorlichting en heeft 1 keer per week spreekuur in het zorgloket op het gemeentehuis. De andere welzijnswerker richt zich op de ondersteuning van de beheerscommissies van de vijf ontmoetingspunten binnen onze gemeente. Deze ondersteuning is gericht op het zelfstandig voortzetten van de ontmoetingspunten.

Ondersteunen van vrijwilligers

Het Steunpunt Vrijwilligerswerk Winsum & De Marne biedt al een aantal jaren ondersteuning aan vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties in de gemeenten Winsum en De Marne. Het doel is om de participatie en de sociale samenhang in de beide gemeenten te versterken. Via een vrijwilligersvacaturebank worden vraag en aanbod op elkaar afgestemd. Ook wordt vrijwilligerswerk ingezet als opstap naar werk. In 2014 zijn verschillende activiteiten georganiseerd om het vrijwilligerswerk te promoten en vrijwilligers te waarderen, zoals de jaarlijkse NL Doet actie en het vrijwilligersstamppot buffet.

De veranderingen in de zorg leggen meer druk op vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Vanuit het Steunpunt Vrijwilligerswerk zijn vrijwilligersorganisaties meer gestimuleerd elkaar op te zoeken en te versterken. Ook heeft het Steunpunt Vrijwilligerswerk in 2014 nadrukkelijk de samenwerking gezocht met de steunpunten van Eemsum en Bedum.

Doelstelling 2:

Inwoners de mogelijkheid bieden om zelfstandig, gezond en sociaal te participeren in de samenleving.

Activiteiten

Ontmoetingspunten

In 2014 is de verzelfstandiging van de ontmoetingspunten verder uitgewerkt onder begeleiding van de Stichting Welzijn en Dienstverlening (SW&D). Dit kostte tijd en vooral ook een omslag in denken bij de beheerscommissies. Het doel was om het proces eind 2014 af te ronden, maar niet alle ontmoetingspunten zijn hier even ver meegekomen. Een bezoeker langs de ontmoetingspunten heeft geleerd dat Ulrum en Eenrum al ver gevorderd zijn in het proces van zelfstandig kunnen functioneren. Dit is met name nog een kwestie van (juridische) formalisering c.q. het oprichten van of aanhaken bij een rechtspersoon. Zoutkamp en Kloosterburen hebben het afgelopen jaar een grote slag gemaakt, maar moeten het proces nog verder vormgeven. Het ontmoetingspunt in Leens is nog steeds slapende, maar we bekijken of er een doorstart mogelijk is.

Seniorenvoorlichting

In 2014 is er gewerkt met een team van vrijwillige seniorenvoorlichters. Zij bezoeken de ouderen thuis en geven informatie over regelingen en voorzieningen. De rol van de seniorenvoorlichter is aan het veranderen. Van een adviserende en verwijzende rol gaan we naar een verkennende en versterkende rol. Ook de Seniorenvoorlichting kantelt. Samen met de oudere kijken we naar de mogelijkheden voor deelname aan de maatschappij en zelfstandig functioneren. We kijken welke belemmeringen worden ervaren en welke oplossingen (op maat) mogelijk zijn. We blijven aandacht hebben voor de vraag achter de vraag.

Doelstelling 3:

Kwetsbare burgers in staat stellen om zo lang mogelijk zelfstandig in hun eigen omgeving te functioneren en deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer.

Activiteiten:

Mantelzorgondersteuning

Het steunpunt mantelzorg heeft iedere woensdagochtend spreekuur in het zorgloket. Maar meestal worden de mantelzorgers met een hulp- of ondersteuningsvraag thuis bezocht.

In 2014 zijn door de SW&D verschillende activiteiten georganiseerd rondom mantelzorgondersteuning, zoals de Dag van de Mantelzorgers en een themabijeenkomst.

Versterken van netwerken in de informele zorg: project Noabers

In dit project worden buurtinitiatieven op het terrein van onderlinge hulp ondersteund en worden veranderingen in de zorg op de agenda gezet. Daarover vond in januari een goed bezochte bijeenkomst plaats in Pieterburen en is overlegd met vrijwilligersorganisaties binnen het platform Mit Mekoar. Er bleek een duidelijk behoefte om meer van elkaars werk te leren en een goede sociale kaart op te zetten.

In november organiseerden we daarom gezamenlijk de bijeenkomst Snuustern biekader, waar ruim 100 deelnemers op af kwamen, zowel uit vrijwilligers- als professionele organisaties. De sociale kaart vinden we niet opnieuw uit, we werken toe naar het beschikbaar maken van bestaande databestanden.

Helpen van inwoners bij oplossen problemen in het kader van de WMO

In 2014 heeft het zorgloket inwoners geholpen bij het oplossen van problemen in het kader van de Wmo. De gekantelde werkwijze vindt steeds beter zijn plek in de standaard werkwijze van het zorgloket. Dat betekent dat de individuele situatie van de cliënt steeds belangrijker is bij de zoektocht naar een oplossing van het ondervonden probleem: is er een familielid, kennis of buur die kan ondersteunen en/of zijn er wellicht andere voorzieningen beschikbaar die uitkomst kunnen bieden. We zorgen voor meer maatwerk.

Het zorgloket is in 2014 voorbereid op de nieuwe doelgroep die vanaf 2015 onder de Wmo valt. We hebben dit samen gedaan met de Wmo loketten van de gemeenten Bedum, Winsum en Eemsum.

Kwaliteits-monitoring en verbetering zorgloket

In 2014 is een cliënttevredenheidsonderzoek uitgevoerd over de aanvraagprocedure, de hulp bij het huishouden, de Wmo-hulpmiddelen en het collectief vervoer. Uit het onderzoek blijkt dat de individuele gemeenten nagenoeg gelijk scoren in de uitvoering van de Wmo. De ondervraagden geven de gemeente De Marne gemiddeld een 7,5 als rapportcijfer. Dit is gelijk aan het cijfer van vorig jaar. Er is een hoge mate van klanttevredenheid over de uitvoering van de Wmo in De Marne. Er zijn geen verbeterpunten aangegeven die zouden leiden tot een hogere klanttevredenheid.

Afstemming Wonen, welzijn en zorg

Er is met regelmaat afstemming gezocht met Zonnehuisgroep Noord en ook de afstemming met het Gezondheidscentrum Leens kwam weer op gang na enige tijd stilte. Die stilte had vooral te maken met de drukke opstartfase van dit centrum.

We hebben in 2014 nieuwe afspraken gemaakt over de financiering van de ouderenraad en het platform gehandicapt. Deze laatste vernieuwde ook de statuten, omdat deze sterk waren verouderd. Het lukte het platform om meer bestuursleden te werven. Zowel ouderenraad als platform hebben in 2014 advies uitgebracht over de transitie jeugdzorg, Wmo/AWBZ en Participatiewet.

Het platform en de ouderenraad werken onderling samen, maar ze vinden beiden ook dat dat nog beter kan. Er wordt al wel informatie uitgewisseld, maar men wil (meer) gezamenlijk optrekken in de advisering.

Vorbereiding overdracht extramurale begeleiding van AWBZ naar WMO

Samen met 22 Groninger gemeenten hebben we een 'continuïteitsarrangement' gemaakt. Op deze manier borgen we de continuïteit van ondersteuning voor de zorg in natura in 2015 voor bestaande cliënten AWBZ. De bestaande organisaties, die door het zorgkantoor Menzis zijn gecontracteerd voor 2014, zijn ook voor 2015 gecontracteerd. In dit arrangement is niet alleen de continuïteit van zorg voor bestaande cliënten geregeld, maar ook voor nieuwe cliënten maatschappelijke ondersteuning vanaf 1 januari 2015.

In 2014 is door de projectgroep AWBZ-Wmo gewerkt aan een beleidsplan Wmo, samen met de gemeenten Bedum, Winsum en Eemsmond. We werken vanuit een gezamenlijke integrale visie op het sociale domein en een uitgangspunten notitie. Het beleidsplan Wmo 2015 - 2018 voorziet in twee doelen. Ten eerste het inzichtelijk maken van welke keuzes zijn gemaakt en de uitwerking daarvan in de praktijk. Het tweede doel is richting geven aan de veranderingen waar we met zijn allen, inwoners, organisaties en gemeenten voor staan. We benoemen de resultaten die we de komende jaren willen bereiken, samen met alle betrokkenen.

Het beleidsplan Wmo is eind 2014 vastgesteld. Naast het beleidsplan is ook een gezamenlijk pgb beleid Jeugd en Wmo vastgesteld.

Tot slot hebben we samen met de gemeenten Bedum, Winsum, Eemsmond, Delfzijl, Appingedam en Loppersum een andere invulling gegeven aan de Huishoudelijke Hulp. We kijken niet meer naar uren, maar we gaan uit van het gewenste resultaat van Huishoudelijke Ondersteuning.

Onderzoek naar mensen met een lage sociaal economische status

Zoals gerapporteerd in de tweede Bestuursrapportage is er wel een oriëntatie uitgevoerd naar dit onderwerp, maar is het onderzoek niet uitgevoerd. Deze activiteit komt ook niet meer terug in de planning omdat we andere keuzes hebben gemaakt.

Doelstelling 4:

Bieden van een vangnet voor inwoners die tijdelijk niet zelfredzaam zijn en/of zorg mijden.

Activiteiten:

Hulp en ondersteuning door algemeen maatschappelijk werk

De dienstverlening van het maatschappelijk werk is conform de contractafspraken uitgevoerd. Van de dienstverlening van de Sociale Raadsliden is evenals in voorgaande jaren meer gebruik gemaakt. Het gaat hier met name om schuldenproblematiek en multi-problematiek. Vanuit bestaande budgetten zijn hiervoor extra middelen ingezet.

Begeleiding zorgwekkende zorgmijders

In het gemeentelijk netwerk Openbare Geestelijke GezondheidsZorg (OGGZ) bespreken we de inwoners die niet zelf redzaam zijn en zorg mijden. In overleg wordt een zorgplan gemaakt en bepaald wie de regievoerder is van de casus. De werkwijze is gericht op het netwerk van de inwoner waarbij professionals ondersteuning bieden.

Ontwikkelen uitvoeringsplan integrale zorgstructuur (IZS)

De stuurgroep Transitie in samenhang (TIS) heeft de opdracht voor het maken van een uitvoeringsplan IZS ondergebracht in de 'toegang Sociaal Domein'. Deze toegang is de weg waarlangs inwoners tot een oplossing van hun probleem of hulpvraag kunnen komen. Het betreft de toegang tot jeugdhulp, Wmo of Participatiewet.

Meting

Kengetallen	Resultaat 2013	Resultaat 2014
Aantal ontmoetingspunten/dorpshuizen/ouderensozen	18	18

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting-rekening
Leefbaarheid en participatie	172	176	207	193	14
Informatie, advies, clientonderst.	2.022	2.185	2.075	2.154	-79
Wonen, welzijn en zorg kwetsb. gr.	126	157	170	139	31
Geestelijke gezondheidszorg	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	418	481	550	499	51
Lasten	2.737	3.000	3.002	2.985	17
Leefbaarheid en participatie	13	0	0	7	-7
Informatie, advies, clientonderst.	149	56	56	152	-96
Wonen, welzijn en zorg kwetsb. gr.	27	39	39	28	11
Volksgezondheid	22	0	0	0	0
Baten	211	95	95	187	-92
Saldo baten en lasten	2.525	2.904	2.907	2.798	109
Toevoeging/onttrekking reserves	-21	-16	149	149	0
Gerealiseerde resultaat	2.504	2.889	3.056	2.947	109

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €	
Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Leefbaarheid en participatie <i>Vitaliteit - incidenteel</i> Budget vitaliteit is ontstaan met het aantreden van de coördinator vitaliteit en is bedoeld als handgeld voor bewonersinitiatieven ongeacht de fase (oriëntatie tot afronding) danwel om deze los te trekken of te co-financieren. Er is geen structureel budget wat betekent dat bij het vervallen ervan er geen geld meer is voor hetgeen de gemeente als pijler in haar woon-en leefbaarheidsplan heeft opgenomen. Voor het bedrag dat in 2014 niet is benut is een overhevelingsverzoek ingediend.	24(V)
Product informatie, advies en cliëntondersteuning <i>Regiotaxi - structureel</i> Deze overschrijding is grotendeels te verklaren uit de stijging/indexeren van de taxitarieven in 2013 en 2014. Voorstel is het budget in 2015 te verhogen met 10% naar k€ 278.	18(N)
<i>Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) - incidenteel</i>	55(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
<p>In de 1e bestuursrapportage werd verwacht dat de kosten k€ 165 zouden meevallen. De oorzaak hiervan is minder uitgaven aan Persoons Gebonden Budgetten (PGB's) voor huishoudelijke hulp en meer inkomsten uit eigen bijdragen. De uitgaven zijn in werkelijkheid k€ 27 hoger, maar daartegenover staat dat de eigen bijdragen hoger uitvallen (k€ 96). Het verwachte positieve resultaat is daarom lager dan k€ 165.</p> <p>De uitvoeringskosten en de voorziening voor gehandicapten vallen hoger uit doordat er meer doorbelasting van uren op deze posten heeft plaatsgevonden.</p> <p><i>Informele zorg -incidenteel</i> Het project Noabers gaat over het versterken van netwerken in de informele zorg. Dit project, gestart in 2014, loopt tot eind 2016 en wordt gefinancierd vanuit eigen middelen. In 2014 hebben twee grote bijeenkomsten plaatsgevonden, waaronder Snuustern bie nkander waar vrijwilligers en professionals elkaar ontmoeten. De meeste middelen zijn echter bedoeld voor bewonersinitiatieven op het terrein van onderlinge hulp. De publiciteit daarover komt pas in 2015 op gang. Het bedrag (k€ 10) dat jaarlijks niet is benut wordt overgeheveld. De besteding van de beschikbare middelen is afhankelijk van het tempo van de aanvragen van inwoners.</p>	<p>29(N)</p> <p>10(V)</p>
<p>Product wonen, welzijn en zorg kwetsbare groepen <i>Huisvesting statushouders - incidenteel</i> Er is budget overgehouden op de reis- en verblijfkostenvergoeding en op de kosten voor VVNN voor het huisvesten van statushouders. Verklaring van het overschot in 2014 is met name de vergoeding van het COA per huisvesting van € 2.000, terwijl de feitelijke kosten € 1.875 bedragen. De begrote middelen (€ 18.000,-) blijven daardoor over. Dit effect is nog wat versterkt doordat we in 2014 in totaal 28 personen hebben gehuisvest (inclusief een paar gezinsherenigingen), flink meer dan de verplichte taakstelling. Hierdoor hebben we onze achterstand om weten te buigen naar een voorsprong. Voor 2015 verwachten we met de huidige begrote middelen geen groot overschot of tekort te hebben.</p>	22(V)
<p>Product volksgezondheid Centrum voor jeugd en gezin Voor het bedrag dat in 2014 niet is benut is een overhevelingsverzoek ingediend.</p>	40(V)
<p>Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€5.</p>	5(V)
Totaal	109(V)

2.9. Milieu

Inhoud van het programma

Samen met anderen werkt de gemeente aan een leefomgeving en een milieu waarin ook toekomstige generaties goed kunnen leven. Dat doen we door duurzaam te investeren in bodem, water, lucht en natuur, in duurzame energiebronnen en door minder energie te gebruiken. Onze ambities staan in het Klimaatbeleidsplan. We voeren ons beleid volgens dat plan uit. Daarnaast doet de gemeente haar wettelijke milieutaken. Die bestaan uit het voorkomen, beperken en terugdringen van hinder en vervuiling.

Maatschappelijke ontwikkeling

De Marne is een milieu- en energiebewuste gemeente waarin huidige en toekomstige generaties inwoners, bedrijven en bezoekers een goede kwaliteit van leven, werken en vertoeven ervaren.

Welke successen kunnen we melden?

- Het riool in de Havenstraat en de Molenstraat in Eenrum is vervangen.
- Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond beheren ieder voor zich alle informatie over het rioolstelsel. Het zou veel doelmatiger zijn als wij die informatie gezamenlijk zouden beheren. Hier is onderzoek naar gedaan.
- De gemeenten Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond hebben gezamenlijk het grondwatermeetnet aanbesteed en in de praktijk gebracht. Hiermee krijgen we inzicht in de grondwaterstanden zodat we kunnen voldoen aan onze zorgplicht voor het grondwater.
- Samen met de gemeente Eemsmond is BV Groningen Milieu opgericht voor het efficiënter inzamelen van huisvuil.

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

- Een gezond en veilig leven in een aantrekkelijke leefomgeving te midden van een vitale natuur, zonder de mondiale biodiversiteit aan te tasten of natuurlijke hulpbronnen uit te putten.
- Een volledig toereikend en operationeel rioleringsstelsel en toereikende ontwatering van het stedelijk gebied.
- Het fossiele energiegebruik binnen onze gemeentegrenzen neemt af.
- Een doelmatige inzameling en verwerking van huisvuil.
- De burger de mogelijkheid bieden om een begraafplaats dan wel een plek voor urnen bijzetting te kopen binnen de gemeente.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:

Een gezond en veilig leven in een aantrekkelijke leefomgeving te midden van een vitale natuur, zonder de mondiale biodiversiteit aan te tasten of natuurlijke hulpbronnen uit te putten

Activiteiten

Het Klimaatbeleidsplan uitvoeren.

Er is onderzoek gedaan naar energiebesparende en duurzame maatregelen voor het gemeentehuis, het zwembad en de sporthal in Leens. Deze maatregelen staan in de Energievisie Leens. Op basis van die visie laten we een houtgestookte cv-ketel installeren. Nader onderzoek moet uitwijzen hoe dit uitgevoerd kan worden. In het zwembad treffen we inmiddels energiebesparende maatregelen.

Met het project Slim wonen stimuleren we mensen om energie te besparen. We wilden dit eigenlijk samen met het bedrijfsleven doen, maar inmiddels richten we ons alleen op bestaande burgerinitiatieven. Er zijn informatieavonden gehouden en inwoners konden met korting een energiescan laten uitvoeren.

De burgers zijn via alle media op de hoogte gehouden van nieuwe ontwikkelingen zoals de duurzaamheidslening en de Groninger energiepremie.

Doelstelling 2:

Een volledig toereikend en operationeel rioleringsstelsel en toereikende ontwatering van het stedelijk gebied

Activiteiten

Het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV actueel houden.

In Zoutkamp, Houwerzijl en Vierhuizen zijn de riolering schoongemaakt en geïnspecteerd. De overstorten en gemalen zijn regelmatig geschouwd en er is in beeld gebracht hoeveel overstortingen er zijn geweest. Het basisrioleringsplan van Zuurdijk en Niekerk is geactualiseerd. Dat moet ook nog voor Houwerzijl, Mensingeweer, Schouwerzijl, Vierhuizen en Warfhuizen. Met het onderzoek dat daarvoor nodig is, is inmiddels begonnen.

Onderzoek naar verbetering van het afvalwatersysteem.

De start van dit onderzoek is besproken met alle partijen die daaraan meedoen. Dit project wordt in 2015 uitgevoerd.

Er is onderzocht hoe de BMW-gemeenten gezamenlijk informatie over het rioolstelsel kunnen beheren met een softwarepakket.

Het plan voor het gezamenlijk beheren van informatie over het rioolstelsel is klaar. Het voordeel van gezamenlijk beheer is dat er in de regio doelmatiger en goedkoper gewerkt kan worden, zoals in het bestuursakkoord Water is verwoord.

Er is onderzocht hoe de BMW-gemeenten gezamenlijk gemalen kunnen beheren met telemetrie

Het plan voor het gezamenlijk beheren van gemalen met telemetrie (bediening op afstand) is klaar. Dat plan gebruiken we om de voor- en nadelen ervan in beeld te brengen voor de deelnemende partijen BMW/NZ en om het vervolg te bepalen.

Het Afvalwaterbeleidsplan uitvoeren.

Aan de Havenstraat en de Molenstraat in Eenrum zijn de verbeteringsmaatregelen uit het Basisrioleringsplan (BRP) uitgevoerd. De maatregelen die voor Leens in het BRP stonden, blijken niet de beste te zijn. We kunnen beter kiezen voor maatregelen die passen bij het Afvalwaterbeleidsplan en die effectiever en goedkoper zijn.

Doelstelling 3:

Het fossiele energiegebruik binnen onze gemeentegrenzen neemt af

Activiteiten

Energiegebruik gemeentelijke gebouwen.

De gemeentelijke gebouwen, scholen en sportkantines hebben en houden zonnepanelen. Begin 2014 is een lespakket over energie aangeboden op scholen.

Projecten uitvoeren uit het uitvoeringsprogramma van het Klimaatbeleidsplan.

In een aantal gemeenten zijn er activiteiten geweest om er achter te komen wat inwoners willen weten over openbare verlichting. We kunnen hen daar nu beter over voorlichten.

Samen met adviseurs is een duurzaam diner in het donker georganiseerd tijdens de Nacht van de Nacht.

Ondersteuning Lokale Agenda 21

Lokale Agenda 21 is een actiegroep die informatie geeft over duurzaamheid en energie in Winsum en De Marne.

Doelstelling 4: Een doelmatige inzameling en verwerking van huisvuil

Activiteiten

Het afvalstoffenplan beheren.

Er is onderzoek gedaan naar een andere vorm van Diftar (meer betalen als je meer afval aanbiedt). De raad heeft besloten om bij het huidige systeem te blijven.

Inzamelen afval.

De Afvalstoffenverordening verplicht ons om een partij aan te wijzen die huisvuil inzamelt. Voor ons doet BV Groningen milieu dat. Dit bedrijf bestaat sinds 1 juli 2014.

Deelnemen aan het Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen

Afvalbeheer Noord-Groningen heeft een nieuwe milieustraat ingericht. De Marne, Winsum, Loppersum en Eemsum maken als Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen deel uit van Afvalbeheer Noord-Groningen. In de nieuwe milieustraat wordt het afval doelmatiger gescheiden.

Inzamelen glas, klein gevaarlijk afval (Kga), papier en textiel.

Het inzamelen van Kga gaat anders dan voorheen. Iedereen kan nu één keer per maand Kga inleveren bij de milieustraat in Leens en op alle werkdagen bij de milieustraat in Usquert.

Inzamelen afval aan de milieustraat in Leens

Onze inwoners hebben dit jaar minder afval naar de milieustraat gebracht. Desondanks hebben we al jaren meer afval ten opzichte van andere gemeenten.

In beeld brengen waar afval vandaan komt en naar toe gaat.

Er is een steekproef gedaan in Eenrum. Het grijze afval bestaat voor 66% uit restafval. De landelijke doelstelling in 2014 is 60%.

Inzamelen kunststof

Het contract met Omrin is verlengd. Het afval is beter gescheiden en daardoor kunnen we steeds beter kunststof terugwinnen (24.000 kg meer dan in 2013).

Doelstelling 5:

De burger de mogelijkheid bieden om een begraafplaats dan wel een plek voor urnenbijzetting te kopen binnen de gemeente

Activiteiten**Verkopen van graven, urnengraven of urnen nissen.**

Er zijn 11 openbare begraafplaatsen in De Marne. Ook zijn er plekken om urnen te plaatsen. We ontvangen leges als iemand een graf koopt, als iemand wordt begraven en als we een vergunning verlenen voor een monument.

Onze belangrijkste activiteiten waren:

Omschrijving	Aantal
Aankoop graven	30
Begraven zonder kelder	34
Begraven met kelder	13
Vergunning grafmonumenten	23

Vergunningen verlenen voor gedenktekens en grafkelders

In 2014 zijn 23 vergunningen afgegeven.

Actualiseren ruimte op bestaande begraafplaatsen.

het bijhouden van ruimte op de begraafplaatsen kan geautomatiseerd plaatsvinden. De software hiervoor wordt aangeschaft in 2015.

Voorstellen doen hoe we begraven in de gemeente kostendekkend kunnen maken.

In 2012 heeft Deloitte inzichtelijk gemaakt welke kosten we kunnen toerekenen aan lijkbezorging. In 2014 bleek dat we voor lijkbezorging nieuw beleid moeten maken. Dit hebben we opgenomen in de begroting van 2015.

Meting

Effect-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Zoveel mogelijk hemelwater afkoppelen van de riolering. Dit in combinatie met vervanging riolering/aanpak infrastructuur; aanleg aantal meters regenwaterriool:			
• winkelconcentratie Leens;	1000	1000	0
• Wehe-den Hoorn en Leensterweg-Schapenweg Ulrum.	2000	2000	0
Prestatie-indicatoren	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
Inzamelingshoeveelheden afval (per ton)	6200	6000	5855
Scheidingspercentage afval	n.a.w.	n.a.w.	66 %

Kengetallen	Resultaat 2013	Streefwaarde 2014	Resultaat 2014
GRP			
Vrijvervalsysteem			
• (verbeterd) gemengde riolering *	67 km	67 km	66,4 km
• gescheiden riolering (dwa) *	11,4 km	11,4 km	12,0 km
• gescheiden riolering (rwa) *	16,6 km	16,6 km	17,2 km
Mechanische riolering			
• vrijvervalleiding	6,6 km	6,6 km	6,6 km
• persleiding	4,1 km	4,1 km	33 km
Individuele Behandelingsinstallaties (IBA systemen): IBA klasse II	67	67	67
Overstorten	47		
Bergbezinkvoorzieningen	3	47	46
Rioolgemalen	19		
Pomp-units RP	111	3	3
		19	19
		111	122

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting- rekening
Product					
Begraven	376	383	383	390	-7
Milieu	91	84	84	87	-3
Vuilverwerking	1.134	1.186	1.172	1.751	-579
Riolering	1.861	2.063	2.114	1.976	138
Lasten	3.462	3.716	3.754	4.205	-451
Begraven	176	140	140	163	-23
Milieu	20	0	0	0	0
Vuilverwerking	1.467	1.397	1.497	1.698	-201
Riolering	1.790	1.702	1.821	1.825	-4
Baten	3.452	3.239	3.458	3.687	-228
Saldo baten en lasten	10	477	295	518	-223
Toevoeging/ont- trekking reserves	-136	-392	-148	-493	345
Gerealiseerde resultaat	-126	85	147	25	122

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product vuilverwerking	
<i>Uren Exploitatie milieustraat - structureel</i> De kosten voor de uren zijn nagenoeg gelijk aan 2013. De post was te ruim begroot.	30(V)
<i>Diftar-systeem - structureel</i> Er zijn in 2014 minder storingen geweest dan verwacht. Het onderhoud aan het Diftar-systeem is daardoor lager uitgevallen dan begroot. Ook door het afsluiten van een ander onderhoudscontract zijn kosten bespaard.	20(V)
<i>Subsidie oudpapier - incidenteel</i> De subsidie op oud papier is niet uitgekeerd omdat de marktprijs voor oud papier boven de toekenningsgrens van de subsidie ligt.	10(V)
<i>Opbrengst Nedvang - incidenteel</i> In 2014 is zowel de afrekening over 2013 als de periodieke vergoedingen van het jaar 2014 ontvangen. In de begroting is alleen rekening gehouden met de vergoeding 2014. Zowel de afrekening 2013 als de periodieke vergoedingen komen hoger uit dan begroot. Van deze vergoeding gaat elk jaar (met ingang van 2015) k€ 100 naar de afvalstoffenheffing voor verlaging of het stabiel houden van de tarieven. De overgebleven middelen worden in de voorziening afvalstoffenheffing gestort en wanneer er een tekort is dan wordt dit uit deze voorziening gehaald.	200(V)
<i>Voorziening afvalstoffenheffing - incidenteel</i> De bestemde reserve afvalstoffenheffing is conform de verslaggevingsvoorschriften omgevormd naar de voorziening "egalisatiefonds afvalstoffen". De storting in de voorziening bestaat uit de vrijval van de bestemde reserve k€ 345 en het resultaat van het produkt vuilverwerking 2014 van k€ 295.	640 (N)
Product riolering	
<i>Reiniging riolering - incidenteel</i> Het aantal obstructies in de riolering viel mee en daardoor de kosten voor reiniging.	50(V)
<i>Persleidingstelsel - incidenteel</i> Er waren minder verstoppingen in de persleiding door een goede voorlichting aan gebruikers.	30(V)
<i>GRP maatregelen en onderzoek - incidenteel</i> Door o.a. een goede samenwerking met de gemeenten Bedum, Winsum, Eemsumond en het Waterschap Noorderzijlvest zijn een aantal maatregelen goedkoper uitgevallen.	50(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 27.	27(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting (saldo baten en lasten)	223(N)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product vuilverwerking <i>Onttrekking bestemde reserve afvalstoffenheffing - incidenteel</i> De bestemde reserve afvalstoffenheffing is conform de verslaggevingsvoorschriften omgevormd naar de voorziening "egalisatiefonds afvalstoffen". De vrijval van de bestemde reserve is k€ 345.	345(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting (mutatie reserves)	345(V)

2.10. Leefomgeving

Inhoud van het programma

De gemeente De Marne heeft bijzondere kenmerken die bescherming genieten. Het bijzondere landschap van de Marne is ons visitekaartje en maakt het aantrekkelijk om hier te wonen, te werken en te recreëren. Tegelijkertijd moeten we niet uit het oog verliezen dat er binnen de gemeentegrenzen ook gewerkt moet worden. Dit vraagt voortdurend om afweging van verschillende belangen. Het resultaat van deze afweging vertalen we in diverse beleidsdocumenten. De basis hiervan is vastgelegd in de Structuurvisie De Marne.

Versterken van de economische structuur, behoud van landschappelijke waarden en dorpsstructuren en een goede bereikbaarheid hebben een positieve invloed op welvaart en welzijn. Krimp, vergrijzing en ontgroening, en de gevolgen daarvan zijn voor ons belangrijke aandachtspunten en vragen niet alleen onze inzet, maar ook die van de inwoners, andere overheden, maatschappelijke instellingen en bedrijven. De basis van ons beleid is vastgelegd in het Integraal beleidskader Krimp & Leefbaarheid en is nader uitgewerkt in het Woon- en Leefbaarheidsplan.

Maatschappelijke ontwikkeling

Voor onze gemeente zijn krimp vergrijzing en ontgroening belangrijke aandachtspunten, omdat ze invloed hebben op welvaart en welzijn van onze inwoners. Samenwerking met inwoners, maatschappelijke instellingen, andere overheden en bedrijven is dan ook essentieel. We hebben ons beleid uitgewerkt in een Woon- en Leefbaarheidsplan. Ook in de gebiedsontwikkeling Lauwersoog/Lauwersmeer dragen we bij in de verschillende deelprojecten

Welke successen kunnen we melden?

- We hebben de Structuurvisie De Marne en de Beheersverordening kleine kernen vastgesteld.
- Het project Particuliere woningverbetering is gestart.
- Het Waddenkwartier is geopend.

Wat wilden we bereiken?

De volgende doelstellingen hadden we geformuleerd:

- Beschermen van de bestaande landschappelijke waarden en dorpsstructuren van De Marne, oftewel de authentieke kenmerken van rust en ruimte.
- Uitvoeren van adequate vergunningverlening, waarbij waarden als snelheid, duidelijkheid en rechtsgelijkheid leidend zijn.
- De gemeente beschikt over een passend woningaanbod voor alle doelgroepen.
- Inzetten op gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstelling 1:

Beschermen van de bestaande landschappelijke waarden en dorpsstructuren van De Marne, oftewel de authentieke kenmerken van rust en ruimte.

Activiteiten

Structuurvisie

Op 28 januari 2014 heeft de gemeenteraad een nieuwe structuurvisie vastgesteld. Zo'n visie beschrijft op hoofdlijnen het ruimtelijk beleid voor ongeveer de komende vijftien jaar.

De Marne is steeds minder de traditionele overheid die plannen maakt en van bovenaf oplegt. Initiatieven van burgers en collectieven worden daar waar mogelijk gefaciliteerd en ondersteund. Bovendien heeft De Marne te maken met krimp. Gezien deze snel veranderende context was de vorige structuurvisie uit 2000 aan vervanging toe.

De nieuwe structuurvisie bestaat uit twee delen. Deel 1 schetst onder andere de vorming van het landschap en typeert de dorpen. Op basis daarvan zijn ruimtelijke karakteristieken en kernkwaliteiten benoemd. Deel 2 beschrijft enkele tendensen die gevolgen hebben voor de leefomgeving. Op het niveau van de dorpen, de gemeente en de provincie is vervolgens het ruimtelijk beleid weergegeven. Tot slot benoemt de structuurvisie kansen voor verhoging van de ruimtelijke kwaliteit.

De structuurvisie is een belangrijke onderlegger bij de actualisering van bestemmingsplannen en de beoordeling van initiatieven met een ruimtelijke impact. Het is een moderne kijk op hoe wij met de ruimtelijke ordening willen omgaan. Wij zijn ons dit proces aan het eigen maken en willen dit verder doorvoeren bij het opstellen van bestemmingsplannen.

Actualisering bestemmingsplannen

We hebben de wettelijke plicht te beschikken over actuele bestemmingsplannen. Dat betekent dat een bestemmingsplan niet ouder mag zijn dan tien jaar.

Met de vaststelling van de beheersverordening Natuurgebieden op 27 mei 2014 zijn tien verouderde bestemmingsplannen weer bij de tijd. Het bestemmingsplan Kleine Kernen werd op 22 juni 2014 tien jaar oud. Dat plan moesten we vóór die datum dus actualiseren. Dat is gelukt met de vaststelling van de beheersverordening Kleine Kernen, ook op 27 mei 2014.

In 2014 waren er nog twee verouderde bestemmingsplannen. Deze zullen deel uitmaken van de beheersverordening Grote Kernen die in 2015 in procedure wordt gebracht. Tegelijkertijd zijn we bezig het bestemmingsplan Buitengebied aan te passen aan de Provinciale Omgevingsverordening en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening.

Postzegelplannen

Voortdurend brengen we voor concrete ontwikkelingen op perceelsniveau kleine bestemmingsplannen (zogenoemde postzegelplannen) in procedure. Deze postzegelplannen stellen we op voor projecten die niet passen binnen de geldende bestemming maar waaraan we toch mee willen werken. Zo leveren we maatwerk en hoeven initiatiefnemers niet te wachten op de volgende reguliere actualisering van het bestemmingsplan. In 2014 hebben we een postzegelplan opgesteld voor een melkveehouder die een groter bouwperceel wilde en voor een theehuis op de Ommelanderzeedijk.

Doelstelling 2:

Uitvoeren van adequate vergunningverlening, waarbij waarden als snelheid, duidelijkheid en rechtsgelijkheid leidend zijn.

Activiteiten

Het afgelopen jaar heeft de samenwerking met de Omgevingsdienst Groningen(ODG) gestalte gekregen door de introductie van het Opdrachtgeversplatform. In het Opdrachtgeversplatform zijn alle gemeenten en de Provincie vertegenwoordigd. Doel van dit platform is het bewaken van de dienstverleningsovereenkomst.

In de ontwikkeling van de ODG is de rol van opdrachtgeverschap essentieel voor het realiseren van de uitvoeringsdoelstellingen. Over het resultaat van de uitvoeringsdoelstellingen zullen wij in het eerste kwartaal een rapportage ontvangen van de ODG.

De ODG heeft opstart problemen gekend, wat heeft geleid tot intensivering van het overleg met de ODG. Naar aanleiding van deze overleggen zijn er betere werkafspraken gemaakt, waarbij uiteindelijk de processen ten behoeve van de vergunningverlening zijn aangepast. Om deze processen te bewaken is er maandelijks overleg tussen de regisseur van de gemeente en de teamleider van de ODG.

Het afhandelen van klachten door de ODG wordt adequaat opgepakt. Bij de ODG is een Buitengewoon Opsporingsambtenaar in dienst die regelmatig in de gemeente zijn toezichtronde doet.

Handhaving Drank en Horeca

Er is een Preventieplan voor Drank en Horeca opgesteld. Dit plan is opgesteld door de GGD in samenwerking met de Vereniging Groninger Gemeenten (VGG) en het Veiligheidshuis Groningen. Het Preventieplan voor Drank en Horeca vloeit voort uit een wettelijke verplichting. De gemeente heeft het model aangepast aan de eigen lokale situatie.

Doelstelling 3:

De gemeente beschikt over een passend woningaanbod voor alle doelgroepen.

Activiteiten

In 2014 hebben we gewerkt aan de woningvoorraad van de toekomst. We doen dit op basis van het Strategisch Voorraadbeheer (SVB) van Woningbouwstichting Wierden & Borgen. Hiervoor is gesloopt, gebouwd en zijn er nieuwe herstructureringsplannen gemaakt. Ook hebben we gesproken met de woningstichting, een zorgaanbieder en een projectontwikkelaar over de behoefte aan zorgwoningen rondom het winkelcentrum in Leens.

In de particuliere woningsector hebben we gewerkt aan het Project Particuliere Woningverbetering. Dit project is in juni van start gegaan. Hiermee kan door middel van subsidies en startersleningen de verbetering van de goedkope koopwoningen gestimuleerd worden. De verantwoordelijkheid daarvoor blijft liggen bij de particuliere eigenaar. Daarnaast hebben we gewerkt aan het opstellen van handhavingsbeleid om in uiterste gevallen in te kunnen grijpen bij ernstige verloedering en ernstige negatieve uitstralingseffecten in de buurt.

Het project is in 2014 onderdeel geweest van het Groninger koepelproject 'Experimenteer jaar particuliere Woningverbetering'. Dit koepelproject had tot doel om de kennisuitwisseling tussen projecten van particuliere woningverbetering in de provincie Groningen te bevorderen. Daarnaast heeft het project samenwerking met andere partijen opgeleverd, zoals met banken.

Doelstelling 4:

Inzetten op gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling.

Activiteiten

Plattelandsontwikkeling / gebiedsontwikkeling / Leader

Het college van Gedeputeerde Staten (GS) heeft in februari 2014 besloten om alleen Oost-Groningen aan te wijzen als potentieel Community Led Local Development (CLLD) gebied ('door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling'), de opvolger van Leader. De andere voormalige Leadergebieden vallen daarom dus buiten de boot.

Hiertegen is geprotesteerd door de regio's West, Noord en Centraal. Helaas zonder resultaat. Ook het Loket Levende Dorpen is ten einde en van een vervolg bleek geen sprake. Ondanks het ontbreken van een CLLD-perspectief is er door gemeenten in Noord-Groningen uitgesproken dat zij de onderlinge samenwerking belangrijk vinden. Daarom is er in 2014 een aanzet tot een strategische gebiedsvisie gegeven. Deze visie is gekoppeld aan de discussie over de herindelingen en de ontwikkelingen met betrekking tot de Dialoogtafel. Wij hebben ons actief ingezet voor de Dialoogtafel met als resultaat dat er een loket leefbaarheid is gestart. Kleinschalige initiatieven kunnen hieruit een bijdrage vragen.

Gebiedsontwikkeling Lauwersmeer/Lauwersoog

Inleiding

Hieronder wordt voor de verschillende deelprojecten van de gebiedsontwikkeling Proloog beschreven welke voortgang in 2014 is geboekt en hoe dit financieel is vertaald in de jaarrekening. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen projecten die onder verantwoordelijkheid van de gemeente worden uitgevoerd, projecten die onder de verantwoordelijkheid van derden worden uitgevoerd en projecten waarvan de verantwoordelijkheid nog niet duidelijk is.

Programma Proloog algemeen

In 2014 is in samenspraak met de provincie Groningen een aantal wijzigingen aangebracht in de financiering van het programma. Sinds oktober 2014 wordt er gewerkt vanuit een subsidierelatie. De gemeente De Marne kan hierbij subsidieaanvragen indienen bij de provincie voor projecten die als doel hebben: de ontwikkeling van het Lauwersmeer en Lauwersoog. De provincie Groningen heeft hiervoor tot en met 2017 een investeringsbudget gereserveerd. Na een wijziging in de prioritering heeft de provincie besloten € 2,68 miljoen in te zetten als co-financiering van het aardbevingsdossier. Voor de ontwikkeling Lauwersmeer en Lauwersoog is nu nog een totaalbedrag van € 15,82 miljoen beschikbaar.

Risicobeheersing

Nu er meer projecten in uitvoering zijn wordt het steeds belangrijker om reguliere project risico's goed te kunnen beheersen. Denk hierbij aan het voorkomen van overschrijding van budgetten, niet voldoen aan subsidievoorwaarden of het volgen van onjuiste aanbestedingsprocedures. 2014 is dan ook gebruikt om de risicobeheersing te verbeteren. Zo is er een verplichtingenadministratie ingevoerd die gekoppeld is aan een centrale inkoop van producten en diensten. De accountant voert tussentijdse subsidiecontroles uit en er is een projectcontroller aangesteld. De eerste ervaringen hiermee zijn positief en staan nu model voor een bredere invoer binnen de gemeentelijke organisatie.

Projecten onder de verantwoordelijkheid van de gemeente

Lauwersom

Na het verkrijgen van de subsidiebeschikking voor Lauwersom zijn de ontwerpen voor de belevenisroute verder uitgewerkt, bestekken gemaakt, aanbestedingsprocedures doorlopen en informatiebijeenkomsten belegd. Bij de uitvoering en voorbereiding van Lauwersom wordt nauw samengewerkt met het project Verkeersontsluiting N361 (zie hieronder).

Het project Lauwersom omvat de volgende onderdelen die in 2014 zijn voorbereid en gefaseerd in uitvoering zullen gaan in 2015:

- Waterspeeltuinen
- Routes Meerzijde

- Fietspad bovenzijde dijk
- Trapjes over de dijk
- Busbalk, havenbalk, twee uitzichtpunten en straatmeubilair
- Sluisplein
- Aanpassing veerhaven: pad en parkeerdek

In november 2014 zijn deze plannen (inclusief de herinrichting van de N361) gepresenteerd aan de omwonenden, de direct betrokkenen en de gemeenteraad.

North Sea Fish

Het project North Sea Fish is in 2014 formeel geëindigd met een eind conferentie in de University Business School van Hull. Meer dan 80 deelnemers uit zeven landen hebben deze conferentie bijgewoond waarbij gesproken is over de uitdagingen en kansen voor de Noordzeevervisserij in de 21e eeuw en de ervaringen van twee en een half jaar Interreg-project met elkaar zijn gedeeld. Voor Lauwersoog heeft dit project geresulteerd in de Ontwikkelingsvisie Haven Lauwersoog 2020. Ook heeft de aanjager Visserij een belangrijke rol gespeeld in het verbeteren van de samenwerking binnen de visserijsector enerzijds en tussen de visserijsector en overheid anderzijds. Mede hierdoor is de gemeente zich veel nadrukkelijker gaan profileren binnen het visserijnetwerk. Deelname aan de Raad van Advies programma Waddenzeehavens en het Bestuurlijk Platform Visserij zijn hiervan goede voorbeelden. In 2015 wordt het project formeel afgesloten en is de vervolginzet erop gericht om de functie van aanjager visserij te behouden.

Waddenkwartier

De openbare ruimte rond de voormalige Nordshrimplocatie is ingericht en geschikt gemaakt voor tijdelijk gebruik in de vorm van het Waddenkwartier. De inrichting van het HIP is in 2014 vervolmaakt en met de vestiging van een drietal ondernemers en het uitrollen van een evenementenkalender is het Waddenkwartier nu volop in bedrijf. Tijdens het hoogseizoen van 2014 heeft het HIP dan ook ruim 8000 bezoekers getrokken.

Het project kent vier speerpunten:

1. Het faciliteren en begeleiden van de plannen van ondernemers die een nieuwe toeristische functie willen realiseren in het plangebied in een semipermanent gebouw.

Op 14 juni 2014 is het Waddenkwartier feestelijk geopend. Meer IJscafe heeft haar deuren met Pasen geopend. De Ticketoffice en de Visserijloods konden ook hun deuren openen half juni jl. Met een aantal andere initiatiefnemers worden gesprekken gevoerd over een mogelijke vestiging.

2. Het aanpassen van de openbare ruimte en verbeteren van de verblijfskwaliteit.

De aanpassing aan de openbare ruimte en het geschikt maken van het terrein voor de drie gebouwtjes is inmiddels afgerond.

3. Het ontwikkelen van reuring en activiteiten op het Waddenkwartier waardoor er synergie ontstaat met de toeristische functies en de plek meer bezoekers trekt.

Het HIP heeft in 2014 8.000 bezoekers gehad (de herfstvakantie niet meegerekend). De Dag van de Garnaal is helaas afgelast. Vanaf 19 december 2014 tot en met 18 januari 2015 is er een kunstijsbaan geweest op het Waddenkwartier. Er is een prachtige flyer gemaakt, geadverteerd en ook de pers heeft een aantal keren aandacht besteed aan de ijspret. Daarnaast zijn in het HIP diverse activiteiten en tentoonstellingen georganiseerd.

4. *Het wegnemen van planologische belemmeringen voor de realisatie van een permanente invulling.* In 2014 is gestart met het opstellen van een nieuw bestemmingsplan die de komst van een eventuele permanente invulling moet faciliteren.

Vaarcircuit om de Noord

Het projectplan voor Vaarcircuit om de Noord is in 2014 gereed gemaakt. Door diverse ontwikkelingen binnen het Waddenfonds is het echter nog niet gelukt de financiering hiervan rond te krijgen.

Sinds juli 2014 heeft het Waddenfonds de prioriteit voor natuurontwikkeling gelegd bij buitendijkse gebieden. Een groot gedeelte van het project Vaarcircuit om de Noord is hierdoor niet subsidiabel vanuit dit fonds. Ook wordt er door het Waddenfonds nog gewerkt aan een beleidskader voor de stimulering van het toerisme. In afwachting hiervan kunnen er geen subsidieaanvragen worden ingediend met toeristische motieven als oogmerk.

De huidige inzet van de gemeente is er opgericht om hiervoor een oplossing te vinden.

Meerzijde Lauwersoog

Het project Meerzijde Lauwersoog richt zich op de ontwikkeling van zuidkant van Lauwersoog, met name de zone rond de Strandweg staat hierbij centraal. Het project bevindt zich in de haalbaarheidsfase. Dit betekent dat in 2014 het plan op hoofdlijnen is uitgewerkt en op (financiële) haalbaarheid onderzocht. Verwacht wordt dat dit in 2015 zal leiden tot een concrete subsidieaanvraag bij de provincie Groningen en het Waddenfonds.

Projecten onder verantwoordelijkheid van derden

Verkeersontsluiting - N361

Hierbij gaat het wegtracé tussen de huidige kruispunten naar de Strandweg en het veerhaventerrein op de schop. Beide kruispunten worden vervangen door rotondes en het tussenliggende gebied wordt ingericht als een 60 km zone. Er worden veilige oversteken gemaakt en de toegang naar de visserijhaven wordt verbeterd. Het project rond de aanpassing van de N361 wordt uitgevoerd onder regie van de provincie Groningen als integraal onderdeel van Proloog. De planvorming en voorbereiding van dit project is in 2014 zover voorbereid dat de uitvoering in 2015 kan plaatsvinden.

Herinrichting Haven Lauwersoog - Kadeverlenging

De kadeverlenging stond 2014 in het teken van het beschikbaar stellen van de cofinanciering door de Exploitiemaatschappij Haven Lauwersoog (EHL) en het verkrijgen van goedkeuring vanuit de EU in het kader van eventuele staatssteun. De EHL heeft in juli 2014 laten weten over voldoende cofinancieringsmiddelen te beschikken.

Het onderzoek naar het eventueel voorkomen van ontoelaatbare staatssteun is in 2014 door de Europese Unie opgestart. Verwacht wordt dat in het voorjaar van 2015 hier uitsluitsel over wordt gegeven. Ondertussen zijn de voorbereidende werkzaamheden als het maken van de technische ontwerpen en het aanvragen van vergunningen doorgegaan. Uitvoering staat gepland voor 2015 en vindt plaats onder de verantwoording van de EHL als een integraal onderdeel van PROloog.

Promotiecampagne Lauwersmeer

De campagne voor het Lauwersmeer is in 2014 gestart. Marketing Groningen voert dit project uit in opdracht van de Provincie Groningen. Er is een campagnethema ontwikkeld waarmee de promotie van het gebied tijdens een langere periode tot zijn recht kan komen. *Een zeldzame ervaring* staat hierbij centraal in de communicatie. De volgende zaken zijn concreet gerealiseerd in 2014:

- Nieuwe website onder de url lauwersmeer.groningen.nl.

- Vanuit een persbenadering is aandacht geweest voor het Lauwersmeer. Naast aandacht in bladen als Buitenleven en Noorderland heeft Marketing Groningen in samenwerking met Roots een Lauwersland Special uitgegeven.
- Realisatie folder en evenementenagenda.
- Ontwikkeling van een interactief element waarmee bezoekers zelf promotie maken voor het Lauwersmeer. Dit is uitgevoerd in de vorm van een uitsnede van een zeearend. De staalplaat met deze uitsnede is geplaatst met zicht op het Lauwersmeer.
- Diverse publicaties op Facebook.

Garnalencentrum

Telson heeft in 2014 de nieuwbouw voorbereid van een garnalencentrum. Gemeente De Marne is hierbij faciliterend opgetreden. De huisvesting van Telson/Kant in de haven kan op langere termijn ook van positieve invloed zijn op versterking van de keten (van vangst tot aan consumptie door de klant) en het creëren van mogelijkheden t.a.v. verwerking van het restproduct van de garnaal. Naar verwachting zal de nieuwbouw in 2015 worden gerealiseerd.

Museum Eb en Vloed

Het project bevindt zich in de haalbaarheidsfase. 2014 heeft voor de private initiatiefnemer vooral in het teken gestaan van de zoektocht naar co-financieringsgelden.

Wachtvoorziening Robbengatsluis

Binnen dit project worden afmeervoorzieningen gerealiseerd bij de Robbengatsluis bedoelt voor schepen die in afwachting zijn om geschut te worden.

In 2014 heeft de provincie de plannen zover voorbereid dat in het voorjaar van 2015 met de uitvoering kan worden begonnen.

Overige projecten

Rondje Lauwermeer

Voor het project Rondje rond het Lauwersmeer is nog niet duidelijk wie straks de verantwoordelijke uitvoerende partij wordt. Het project richt zich op de verbetering van de wandel- en fietsinfrastructuur rond het gehele Lauwersmeer en wordt nu voorbereid onder de verantwoordelijkheid van de Stuurgroep Lauwersmeer. In 2014 is het projectplan zover uitgewerkt dat verwacht wordt dat ook hiervoor in 2015 een subsidieaanvraag kan worden ingediend bij provincie en Waddenfonds.

Financieel overzicht

In onderstaand financieel overzicht worden de projecten vermeld die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente worden voorbereid en/of uitgevoerd. Dit zijn ook de projecten die via de financiële administratie van de gemeente verlopen.

	bedragen in k€		
	Toegekende kredieten	Uitgaven t/m 2014	Restant krediet
Programma Proloog *)	1.015	1.002	13
Lauwersom	4.194	1.158	3.036
North Sea Fish	1.183	721	462
Waddenkwartier	355	190	165
Meerzijde Lauwersoog **)	45	54	-9
Garnalen centrum ***)	20	10	10
Vorbereiding herinrichting haven Lauwersoog ***)	185	160	25
	6.997	3.285	3.692

*) Programma Proloog: De kredieten ter dekking van de kosten voor het realiseren van het programma worden jaarlijks beschikbaar gesteld. Deze kredieten zijn in de meerjarenbegroting tot en met 2017 begroot. Tot en met 2014 is k€ 1.015 beschikbaar gesteld, hiervan is door derden k€ 341 gefinancierd. In 2015 is een nieuw krediet van k€ 140 voor programmakosten beschikbaar. Daarna resteert voor 2016 en 2017 nog een totaalbedrag van k € 230.

Ook de voorbereidingskosten voor het Vaarcircuit om de Noord (k€ 59) zijn verantwoord binnen het Programma Proloog. Deze worden begin 2015 afgerekend met de subsidieverstrekker.

**) De kosten van Meerzijde Lauwersoog worden in 2015 in rekening gebracht bij de subsidieverstrekker.

***) Voor de voorbereidingskosten voor het Garnalencentrum en de Kadeverlenging zijn de subsidietoekenningen ontvangen. Naar verwachting worden beide projecten in het eerste halfjaar van 2015 afgerond en afgerekend. De uitvoering van beide projecten vindt plaats onder verantwoordelijkheid van derden.

Wat heeft het gekost?

Bedragen * k €

Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting- rekening
Omgevingsvergunning	943	768	863	849	14
Handhaving	28	5	0	0	0
Omgevingsbeleid	513	648	666	636	29
Woonomgeving	962	731	589	753	-164
Grondexploitatie	977	367	387	755	-368
Lasten	3.422	2.519	2.505	2.993	-489
Omgevingsvergunning	315	339	215	178	37
Handhaving	0	0	0	0	0
Omgevingsbeleid	44	0	0	5	-5
Woonomgeving	389	155	155	403	-249
Grondexploitatie	741	175	303	686	-382
Baten	1.489	669	674	1.273	-599
Saldo baten en lasten	1.933	1.850	1.831	1.721	110
Toevoeging/ont- trekking reserves	-939	-101	49	49	0
Gerealiseerde resultaat	994	1.748	1.880	1.769	110

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product omgevingsvergunning <i>Lagere bouwleges - structureel</i> Door de recessie worden er minder omgevingsvergunningen aangevraagd. Tevens lopen de advieskosten welstand ook achter in vergelijking met de begroting en speelt het aspect van vergunningsvrij bouwen een rol. Dit alles betekent minder inkomsten uit leges. Bij de tweede bestuursrapportage is ook al rekening gehouden met een verlaging van de leges. In werkelijkheid komen de leges in 2014 nog lager uit.	37(N)
Product omgevingsbeleid <i>Actualisatie bestemmingsplannen - incidenteel</i> Tot en met 2014 is er een jaarlijks budget voor actualisering van onze bestemmingsplannen. De actualisatie is bijna gereed. Er wordt momenteel nog gewerkt aan de beheersverordening Grote Kernen en een herziening van het bestemmingsplan Buitengebied. Bovendien kan het zijn dat we in 2015 nog een aantal bestemmingsplannen gaan herzien. We houden in 2014 budget over omdat de uitvoering van de actualisatie van bestemmingsplannen in 2015 plaatsvindt. De verplichting is al wel aangegaan. Hiervoor is een budgetoverhevelingsverzoek gedaan.	27(V)
<i>Cofinanciering ontwikkelingsprojecten - incidenteel</i> In het budget zijn cofinancieringsbijdragen gereserveerd die niet in 2014 zijn	22(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
opgevraagd. De reden hiervoor is dat projecten vaak een langjarige looptijd hebben en de cofinanciering gedurende die looptijd in tranches wordt opgevraagd. Het gaat om verplichtingen die aangegaan zijn in het verleden. In 2014 zijn een aantal toezeggingen voor cofinanciering aan projecten van derden gedaan. In totaal voor een bedrag van k€ 68. Daarvan is k€ 46 uitbetaald. Een bedrag van k€ 22 is nog niet opgevraagd en uitbetaald. Hiervoor is een budgetoverhevelingsverzoek gedaan.	
Product woonomgeving <i>Afrekening provinciale bijdrage gebiedsproject Noord-west groningen - incidenteel</i> In 2014 heeft de eindafrekening plaatsgevonden van het gebiedsprogramma Gebiedsgericht Werken. In dat kader zijn in de jaren 2009 t/m 2013 twee projecten uitgevoerd: "Dorpsgericht Werken (voorloper van Vitale Dorpen)" en "Activering Wajong en WWB Meedoen". Aan de hand van deze eindafrekening hebben we in 2014 het restant (k€33) van de subsidie ontvangen.	33(V)
<i>Beheer gemeentelijke panden - incidenteel</i> De afgelopen periode zijn een aantal mutaties geweest in de hoeveelheid gemeentelijke panden. Na een periode van leegstand is het voormalige schoolgebouw in Wehe den Hoorn verkocht. Het HIP in Lauwersoog en de obs de Akkerwinde zijn in 2014 toegevoegd aan het bestand. Ook de gebruiksintensiteit van panden fluctueert. Een voorbeeld hiervan is het ontmoetingspunt in Eenrum. Na de sluiting hiervan zijn de energiekosten fors gedaald. Een en ander heeft geresulteerd in een voordelig saldo van k€ 29.	29(V)
<i>Basisregistratie grootschalige topografie - structureel</i> Het gereserveerde bedrag was een budgetraming. De werkelijke kosten vallen door samenwerking met de gemeenten Marum, Grootegast Zuidhorn, Bedum De Marne en Winsum lager uit dan in de begroting geprognostiseerd.	20(V)
<i>Project Masterplan Zoutkamp</i> Dit project is definitief afgerekend met de provincie Groningen. In 2014 is hiervoor een laatste bijdrage van k€ 206 ontvangen. De bijdrage dekt de kosten van het project waardoor er per saldo geen kosten in de exploitatie terecht komen.	nihil

<p>Product grondexploitatie</p> <p><i>Incidentele verkoop grond en voormalig schoolgebouw</i></p> <p>In totaliteit is in 2014 een bedrag van k€ 209 aan incidentele verkoopopbrengsten gerealiseerd. In de tweede bestuursrapportage is uitgegaan van k€ 193. In het 2e halfjaar van 2014 zijn extra inkomsten ontvangen door de incidentele verkoop van percelen grond.</p> <p>Dit voordeel wordt gebruikt voor de aanpassing van de openbare ruimte na verkoop van de bibliotheekpanden in Zoutkamp en Leens. Deze aanpassingen zullen plaatsvinden in 2015 en daarvoor is een budgetoverheveling gevraagd voor een bedrag van k€ 16.</p> <p><i>Vrijval voorziening Winkelcentrum Leens - incidenteel</i></p> <p>De exploitatieopzet van winkelcentrum Leens is in 2014 afgesloten. Dit heeft geresulteerd in een vrijval van de voorziening. Per saldo een voordeel van k€ 10</p>	<p>16(V)</p> <p>10(V)</p>
<p>Overig</p> <p>Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een nadelig verschil van k€ 10.</p>	<p>10(N)</p>
<p>Totale verschil jaarrekening en actuele begroting</p>	<p>110(V)</p>

2.11. Algemene dekkingsmiddelen

Inhoud van het programma

Dit programma heeft vooral een financieel technisch karakter en wijkt daarmee sterk af van de andere programma's. In dit programma zijn met name een aantal belangrijke gemeente inkomsten- en uitgavenramingen opgenomen, zoals algemene uitkering gemeentefonds, algemene belastingen, dividendopbrengsten uit deelnemingen, de financieringsfunctie en de post onvoorzien. Deze baten en lasten zijn dus niet direct aan één van de programma's toe te rekenen.

Algemene uitkering

Het gemeentefonds is een fonds op de Rijksbegroting waaruit de gemeenten jaarlijks een algemene uitkering ontvangen. In de besteding van de algemene uitkering is de gemeente vrij, er staan echter wel wettelijke taken tegenover. Over de besteding hoeft geen verantwoording aan het Rijk te worden afgelegd. De algemene uitkering is voor gemeenten de belangrijkste vrij besteedbare inkomstenbron.

Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is

Gemeenten hebben ook eigen inkomsten onder meer uit belastingheffing. De voornaamste belastingopbrengsten komen uit de onroerendezaakbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting. Voor uitgebreide informatie verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen.

In de paragraaf Lokale Heffingen worden ook belastingheffingen genoemd die geen algemene dekkingsmiddelen zijn, zoals de afvalstoffenheffing en de rioolrechten. De opbrengsten hiervan worden direct verantwoord in het programma Milieu.

Deelneming

De gemeente De Marne is aandeelhouder van enkele vennootschappen. Het gaat daarbij om vennootschappen die uit overheidslichamen zijn ontstaan (voornamelijk nutsbedrijven). De bestuurlijke invloed van onze gemeente in die vennootschappen is in de praktijk gering. Van deze vennootschappen wordt jaarlijks een dividenduitkering ontvangen (zie alinea dividenduitkering).

Dividenduitkering

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft; daaronder vallen ook deelnemingen. Deelnemingen zijn die verbonden partijen waarbij de gemeente kapitaal heeft verstrekt (meestal via de storting op aandelen) aan een NV of in een BV. De deelnemingen leveren dividend op.

Saldo van de financieringsfunctie

De financieringsfunctie houdt in het zorgen voor de langlopende en kortlopende financiering van de gemeentelijke taken waarbij, afhankelijk van de marktsituatie en de behoefte, middelen worden aangetrokken tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden. Rentevoordeel ontstaat als gevolg van het toerekenen van rente aan het eigen vermogen.

Overige algemene dekkingsmiddelen

De kosten van het heffen van belastingen worden hierop verantwoord. Dit betreft zowel interne als externe kosten.

De hogere kosten wordt met name veroorzaakt door een verhoging van de voorziening dubieuze belasting debiteuren.

Tevens wordt hier het financieringssaldo (renteresultaat) verantwoord.

Saldo kostenplaatsen

Toerekening van de indirecte kosten aan de producten op de programma's vindt plaats op basis van urenregistratie. Hogere of lagere doorbelasting vanuit de kostenplaatsen heeft een hogere of lagere doorbelasting op de programma's tot gevolg. Budgettair heeft dit geen consequenties voor het rekeningsaldo.

Onvoorzien

De post onvoorzien kan uitsluitend aangewend worden voor onvoorziene, onvermijdbare en/of onuitstelbare lasten dan wel voor onvoorziene tegenvallende baten.

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€					
Product	Rekening 2013	Primaire begroting 2014	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking begroting-rekening
Algemene uitkering	0	14	0	0	0
OZB	0	30	0	3	-3
Toeristenbelasting	0	6	0	40	-40
Forensenbelasting	2	3	0	0	0
Onvoorzien	0	25	25	0	25
Deelneming	93	112	112	278	-166
Lasten ivm. Alg. dekkingsmiddelen	309	256	308	341	-32
saldo kostenplaatsen	25	-0	2.409	1.583	826
Lasten	429	445	2.854	2.245	610
Algemene uitkering	12.854	12.683	12.916	12.846	-70
OZB	2.047	2.241	2.232	2.231	-1
Toeristenbelasting	294	381	381	292	-89
Forensenbelasting	162	174	174	166	-8
Dividenduitkering	247	161	301	560	259
Baten ivm. Alg. dekkingsmiddelen	547	553	553	631	77
Baten	16.151	16.194	16.558	16.726	168
Saldo baten en lasten	15.722	15.749	13.704	14.482	778
Mutaties reserves	1.275	87	3.048	3.048	0
Resultaat	16.997	15.835	16.752	17.529	778

Verklaring van verschillen

Bedragen x k€

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Algemene uitkering - incidenteel Er heeft een correctie plaatsgevonden op de Algemene uitkering over de periode 2012 tot en met 2014. De correctie is het gevolg van een fout in de maatstaf aantal uitkeringsgerechtigden WAJONG-ers, WAO-ers en WIA-ers. In de 2e bestuursrapportage is hierover gerapporteerd. Het structurele effect is verwerkt in de (meerjaren)begroting 2015-2018.	70 (N)
Toeristenbelasting - incidenteel Door verlaging (teruggaaf) van de aanslag toeristenbelasting over het voorgaande jaar ontstaat een nadeel van k€ 40. Dit nadeel is verantwoord als last op de post toeristenbelasting. Daarnaast is de opbrengst van de toeristenbelasting lager uitgevallen dan begroot (k€ 89). In de (meerjaren)begroting 2015-2018 is de opbrengst uit de toeristenbelasting structureel naar beneden bijgesteld.	129 (N)
Deelneming - structureel De rentetoerekening valt lager uit dan begroot. Deze trend zien we ook in voorgaande jaren en is het gevolg van een afname van de boekwaarde door aflossing op de lening van Enexis en dalende rentepercentages.	18 (V)
Dividenduitkering - incidenteel De verkoop van de aandelen Attero levert een boekwinst op van k€ 150. In de 2e bestuursrapportage was uitgegaan van k€ 140. Daarnaast valt de dividendopbrengst hoger uit dan begroot.	34(V)
Rente SVN lening - incidenteel Dit betreft de ontvangen rente van de SVN lening.	25(V)
Saldo kostenplaatsen - incidenteel De kosten van de vorming (dotatie) van de voorziening organisatiewijziging en de daling van de personele kosten als gevolg van de organisatiewijziging is niet via het interne uurtarief toegerekend aan de programma's maar begroot op de post "saldo kostenplaatsen". De dotatie is k€ 2.775 verminderd met de daling van de personeelskosten van k€ 786 = k€ 1.989. In de 2e bestuursrapportage is een begrotingswijziging doorgevoerd op de daling van de personeelskosten. Door de vertraging in de organisatiewijziging is de verwachting dat per saldo een besparing van k€ 394 niet zou worden behaald. De kosten van de organisatiewijziging (incl. besparing) komen daarmee in de actuele begroting per saldo uit op k€ 2.383. In de realisatie zijn de werkelijke personeelskosten doorbelast naar de produkten (incl. de niet behaalde besparing van k€ 394). Het begrotingsbedrag is op "saldo kostenplaatsen" blijven staan en is de verklaring van het positieve verschil.	394(V)
Gedeeltelijke vrijval voorziening organisatiewijziging De voorziening organisatie wijziging is gedeeltelijk vrij gevallen en voor het deel competentieontwikkeling gestort in een bestemde reserve (k€ 200) en het resterende deel in de algemene middelen (k€ 73).	273 (V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Totaal overige mee- en tegenvallers - incidenteel Daarnaast zijn er nog een aantal mee- en tegenvallers geweest. De meevallers zijn: vrijval voorziening BMW-ICT (k€35), vrijval schuld sparen ambtenaren (k€ 43), vrijval crediteuren voorgaande jaren (k€ 78) en ontvangen bijdrage ISK Eemsmond (k€21). De tegenvallers zijn: afboeking debiteuren (k€ 11) en nagekomen Nuon (k€ 13).	153 (V)
Onvoorzien - incidenteel Op het budget onvoorzien van 2014 is geen aanspraak gemaakt.	25 (V)
Baten ivm. alg. dekkingsmiddelen - incidenteel Sisa afrekening In 2014 heeft er een Sisa afrekening (i.v.m. de brede doeluitering CJG) plaatsgevonden die betrekking heeft op voorgaande jaren. De afrekening heeft tot gevolg gehad dat het gereserveerde nog te betalen bedrag niet noodzakelijk is geweest. Dit bedrag is vrijgevallen in 2014.	108 (V)
Saldo financieringsfunctie In de begroting 2014 is een stelpost (korting) op de rekenrente toegepast van k€ 212. Deze stelpost was ingegeven in de veronderstelling dat het werkelijke rentepercentage op lange en korte financiering , lager zou uitvallen dan waar bij de opstelling van de begroting mee is gerekend. Bovendien is de praktijk dat voorgenomen investeringen niet volledig in het planningsjaar plaatsvinden. In werkelijkheid is de stelpost niet helemaal gehaald.	40 (N)
Lasten ivm. alg. dekkingsmiddelen - incidenteel Er heeft een extra storting in de voorziening dubieuze belastingdebiteuren plaats gevonden.	32 (N)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve verschillen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 19.	19(V)
Totaal	778(V)

3. Paragrafen

3.1. Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft een overzicht van de diverse lokale heffingen. Hiermee ontstaat inzicht in de lokale lastendruk. Tevens wordt weergegeven welk beleid de gemeente voert ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijtschelding hiervan.

Overzicht van de lokale heffingen

Tabel 1. Opbrengst van de lokale belastingen en heffingen

Bedragen x k €			
	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
OZB eigenaar woningen	1.052	1.116	1.112
OZB eigenaar niet-woningen	593	654	658
OZB gebruiker niet-woningen	402	462	458
Totaal OZB	2.047	2.232	2.228
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	1.363	1.375	1.383
Rioolheffing	1.764	1.792	1.804
Toeristenbelasting	294	380	252
Forensenbelasting	162	174	166
Leges omgevingsvergunning	259	150	144
Leges burgerzaken	133	147	161
Leges lijkbezorgingsrechten	175	140	163
Overige heffingen (marktgeden)	2	7	4
Totaal	6.199	6.397	6.305

Ontwikkeling van de lokale lasten

In de vergadering van 25 november 2014 heeft de raad de beleidsnotitie belastingen en WOZ 2015-2018 vastgesteld. Hiermee heeft de raad aangegeven welke belastingsoorten en de wijze van heffing voor de komende vier jaren van kracht zijn. De jaarlijkse tarieven worden door de raad vastgesteld bij de belastingverordeningen in december van het kalenderjaar.

Onroerendezaakbelastingen

De onroerende-zaakbelastingen zijn veruit de belangrijkste gemeentelijke belastingen. De inkomsten uit de OZB zijn niet specifiek gekoppeld aan bepaalde tegenprestaties en mogen algemeen worden ingezet. De OZB-heffing is gebaseerd op de zgn. WOZ-waarde. Dat is de waarde zoals vastgesteld in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Er zijn 3 onroerende-zaakbelastingen, nl.:

1. een belasting geheven van de eigenaren van woningen;
2. een belasting geheven van de eigenaren van niet-woningen;
3. een belasting geheven van de gebruiker van niet-woningen.

Het OZB-tarief is een percentage van de WOZ-waarde. Elk van de 3 onroerende-zaakbelastingen kent een eigen percentage/tarief.

In de meerjarenbegroting 2014-2017 was voor 2014 opgenomen dat de OZB opbrengsten stijgen met 9%, exclusief inflatiecorrectie (inflatie 2014 = 1,75%). Dit komt neer op een opbrengst van € 2,24 miljoen. In de 2e bestuursrapportage van 2014 is aangegeven dat de opbrengst niet helemaal wordt behaald. De opbrengsten zijn lager door leegstand van niet-woningen en verminderingen op de aanslagen door bezwaarschriften. De werkelijk opbrengst in 2014 komt uit op € 2,22 miljoen.

Tabel 2. Tarieven onroerendezaakbelasting (in percentage van de WOZ waarde)

	2013	2014
OZB eigenaar woningen	0,1376%	0,1569%
OZB eigenaar niet-woningen	0,2189%	0,2498%
OZB gebruiker niet-woningen	0,1815%	0,2070%

Afvalstoffenheffing en reinigingsheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing gebaseerd op [artikel 15.33](#) Wet milieubeheer. Zij dient ter bestrijding van de gemeentelijke kosten van het beheer van de huishoudelijke afvalstoffen. Belastingplichtig zijn de gebruikers van percelen ten aanzien waarvan de gemeente een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen heeft. De gemeente kan heffen als gebruik wordt gemaakt van het perceel en zij haar inzamelplicht ten aanzien van dat perceel nakomt.

De gemeente kan geen afvalstoffenheffing heffen voor de inzameling van bedrijfsafvalstoffen, ook al kunnen deze qua samenstelling vergelijkbaar zijn met huishoudelijke afvalstoffen. Hiervoor kan de gemeente een reinigingsrecht heffen. Met ingang van 1 juli 2014 draagt Omrin uit Leeuwarden zorg voor de inzameling. Het aantal aanleveringen wordt geregistreerd. Het verschil tussen afvalstoffenheffing en reinigingsheffing is dat bij reinigingsrechten BTW wordt geheven over de verleende dienst. Het tarief van het vastrecht is voor 2014 € 163,20. Voor het variabel deel geldt de inflatiecorrectie van 1,75% (zie onderstaand tabel).

Tabel 3. Tarieven afvalstoffenheffing per huishouden (in €)

	Formaat	2013	2014
Container grijs	Groot (240 ltr)	€ 5,53	€ 5,63
	Klein (140 ltr)	€ 3,56	€ 3,62
Container groen (GFT)	Groot (240 ltr)	€ 4,40	€ 4,48
	Klein 140 ltr)	€ 2,80	€ 2,85
Een inworp in ondergrondse container		€ 1,25	€ 1,27

Rioolheffing

De rioolheffing is een heffing waarmee de gemeente de kosten dekt die zij maakt voor de inzameling, afvoer en zuivering van het huishoudelijk afvalwater en het bedrijfsafvalwater, en voor de inzameling en afvoer van het hemelwater. De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar of zakelijk gerechtigde van een object dat direct of indirect is aangesloten op het gemeentelijke rioleringsstelsel. De gemeente hanteert een vast bedrag per perceel. De opbrengst van de rioolheffing mag alleen worden benut voor de aanleg en het onderhoud van het rioleringsstelsel. Uitgangspunt is dat de tarieven (meerjarig) kostendekkend zijn. De gemiddelde rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden ligt in de gemeente De Marne hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit komt door de landelijke structuur van de gemeente.

Op 26 november 2013 is het Afvalwaterbeleidsplan 2015-2018 vastgesteld. Dit plan is in samenwerking met de gemeenten Bedum, Winsum en Eemsum en het waterschap Noorderzijlvest tot stand gekomen. Het Afvalwaterbeleidsplan bevat een nieuwe kijk op afvalwater en fungeert als (wettelijk verplicht) gemeentelijk rioleringsplan. In 2014 zijn de tarieven met de inflatiecorrectie van 1,75% verhoogd.

Tabel 4. Tarieven rioolrechten (in €)

	2013	2014
Eigenaren (per object)	€ 358,00	€ 364,00

Toeristenbelasting

In 2013 is het beleidsplan Recreatie en Toerisme ontwikkeld. Dit plan heeft de ambitie dat een groei van 100.000 overnachtingen zal gaan plaatsvinden. Voor de jaren 2013 en 2014 is een gedifferentieerd tarief ingevoerd. De tarieven zijn € 1,15 voor een overnachting op een camping en € 1,50 voor een overnachting in andere gelegenheden.

In de begroting 2014 is een opbrengst van k€ 380 opgenomen. De werkelijke opbrengsten in 2014 komen uit op k€ 271. De verwachte stijging heeft zich nog niet ingezet en dat heeft geleid tot een bijstelling in de (meerjaren)begroting 2015-2018. In 2015 wordt een opbrengst toeristenbelasting verwacht van k€ 290. Een stijging ten opzichte van de werkelijke opbrengst in 2014 van 7%.

Forensenbelasting

De forensenbelasting is een algemene belasting. Belastingplichtig zijn natuurlijke personen die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, er meer dan negentig keer nachtverblijf houden of die er op meer dan negentig dagen voor zichzelf of voor hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. De gemeente ontvangt voor deze mensen geen bijdrage vanuit het Gemeentefonds, maar deze mensen maken wel gebruik van gemeentelijke voorzieningen. In de meerjarenbegroting 2014-2017 is een constant bedrag aan opbrengst geraamd. Het bedrag wordt gedeeld door het aantal belastingplichtigen. De forensenbelasting komt in 2014 iets lager uit dan begroot.

Kwijtschelding (van toepassing op afvalstoffenheffing en reinigingsrechten)

Er wordt een kwijtscheldingsbeleid gehanteerd voor bewoners met een laag inkomen die bovendien geen vermogen hebben. De kwijtscheldingsregeling is gebonden aan landelijke normen. Op basis van de betalingscapaciteit van bewoners (de betalingscapaciteit wordt bepaald aan de hand van onder andere het vermogen en het inkomen) berekenen we of bewoners in aanmerking komen voor de kwijtscheldingsregeling. Op basis van de (technische) berekening wordt wel of geen kwijtschelding verleend. De gemeente werkt bij de kwijtschelding samen met het waterschap via het "Hefpunt voor belastingen van waterschappen en gemeenten".

Als er een kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen wordt aangevraagd dan wordt dit ook gedaan voor de waterschap heffingen. De burger hoeft dus maar één formulier in te vullen dat geldt voor twee instanties. Sinds enkele jaren maakt de gemeente gebruik van een geautomatiseerde kwijtscheldingstoets via het Inlichtingenbureau. Dit instituut functioneert onder de paraplu van de VNG. Het instituut heeft toegang tot gegevens van de Rijksbelastingdienst, de Rijks Dienst Wegverkeer, uitkeringsinstanties etc. Dit betekent dat iemand die recht heeft op kwijtschelding dat mogelijk ook heeft in een volgend belastingjaar. Niet ieder jaar hoeft dan opnieuw een aanvraagformulier te worden ingevuld. Natuurlijk kan er als er geen geautomatiseerde kwijtscheldingsverzoek is verleend altijd een kwijtscheldingsverzoek worden ingediend. Kwijtschelding is in de gemeente De Marne mogelijk voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (vast- en variabel recht). Aan het kwijt te schelden bedrag is een maximum verbonden. De overige gemeentelijke belastingen en/of heffingen komen niet voor kwijtschelding in aanmerking.

In 2014 zijn via het Inlichtingenbureau 156 (geautomatiseerd) kwijtscheldingen verleend. Er zijn 54 burgers door het inlichtingenbureau afgewezen. De afwijzingen hadden te maken met voertuigbezit en vermogens- of inkomstennorm overschrijding. In totaal hebben 61 burgers via de reguliere weg een kwijtscheldingsverzoek ingediend. Het bedrag dat in 2014 is kwijtgescholden is toegenomen met ruim 8%. De crisis is hiervan de voornaamste oorzaak.

Tabel 5. Kwijtescholden bedragen

Omschrijving	2013	2014	Stijging in %
Afvalstoffenheffing	€ 50.656	€ 54.781	8,14%
Reinigingsrechten	€ 194	€ 198	2,06%
Totaal	€ 50.850	€ 54.979	

Leges

Leges worden ook wel retributies genoemd. Een retributie wil zeggen een betaling aan de gemeente waar een individuele aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente tegenover staat. Het gaat om een bedrag dat betaald moet worden aan de gemeente voor het gebruik van onze diensten of producten. De leges worden geheven van de aanvrager van de dienst dan wel van degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Omgevingsvergunning

Voor het in behandeling nemen van een omgevingsvergunning worden leges geheven. Het grootste deel omvat leges voor bouwactiviteiten. Daarnaast heffen we leges voor aanlegactiviteiten, planologisch strijdig gebruik en capaciteiten. Vanwege gewijzigde regelgeving mogen we sinds april 2012 geen leges meer heffen op sloopactiviteiten. De vergunningplicht hiervoor is afgeschaft en omgezet naar een meldingsplicht. De legesopbrengst wordt sterk bepaald door het aantal bouwwerken dat wordt gerealiseerd en de grootte van deze bouwwerken.

Door de crisis worden er minder omgevingsvergunningen ingediend. Minder omgevingsvergunningen betekent ook minder leges. Hierdoor lopen de advieskosten welstand ook achter in vergelijking met de begroting. Ook speelt hierbij het aspect voor vergunningsvrij bouwen. Door de deregulering hoeven burgers en bedrijven minder vaak een omgevingsvergunning aan te vragen. Bij de tweede bestuursrapportage is de opbrengst naar beneden bijgesteld met k€ 142 tot een te verwachten opbrengst van k€ 150. De werkelijke opbrengsten komen uit op k€ 144.

Burgerzaken

De tarieven zijn in 2014 met 1,75 % verhoogd met uitzondering van de tarieven die door het Rijk worden vastgesteld. De tarieven voor paspoorten, verklaringen omtrent het gedrag en rijbewijzen worden vastgesteld op basis van de door het Rijk berekende bedragen, omdat er in deze gevallen afdracht aan respectievelijk het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Veiligheid en Justitie en de Rijksdienst voor het Wegverkeer plaatsvindt. De opbrengsten zijn in 2014 k€ 14 hoger doordat er meer paspoorten, rijbewijzen etc. zijn afgegeven dan begroot.

Lijkbezorgingsrechten

De tarieven zijn verhoogd met de inflatiecorrectie van 1,75%.

De opbrengsten zijn in 2014 k€ 23 hoger doordat er meer graven zijn verkocht en meer mensen zijn begraven dan waar bij de begroting rekening is gehouden.

Overige heffingen

Brandweerrechten

In 2013 werden er nog brandweerrechten (leges) opgelegd door de gemeente De Marne. In 2014 gebeurt dat niet meer door de gemeente doordat de brandweer met ingang van 1 januari 2014 is ondergebracht bij de Veiligheidsregio Groningen. De belastingverordening is hiervoor ingetrokken.

Marktgelden

De tarieven zijn verhoogd met de inflatiecorrectie van 1,75%.

3.2. Risico paragraaf

Inleiding

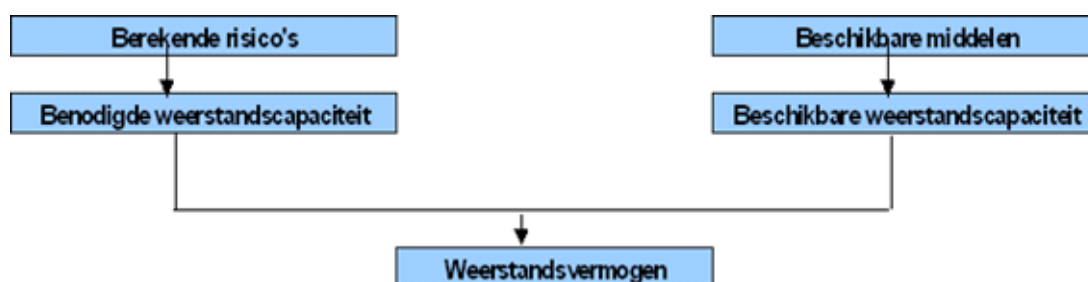
De risicoparagraaf is bedoeld om een beter zicht te bieden in het weerstandsvermogen van de gemeente in relatie tot de risico's. Met deze informatie is een betere beoordeling van de financiële positie mogelijk.

Met weerstandsvermogen wordt het totaal aan direct beschikbare middelen bedoeld waarmee niet begrote en niet verzekerde financiële risico's kunnen worden opgevangen. Een goed inzicht in het weerstandsvermogen is essentieel bij het beoordelen van de financiële positie van een gemeente.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit, zijnde middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten en niet verzekerde financiële risico's te dekken;
- alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie.

Schematisch:

Relatie tussen begroting, voorziening en weerstandsvermogen

Afhankelijk van het risicoprofiel, op basis van omvang en waarschijnlijkheid, dient een kostenpost te worden opgenomen in de begroting, of er dient een voorziening te worden getroffen of de post dient in het weerstandsvermogen te worden opgenomen.

Berekening weerstandsvermogen

Tabel beoordeling weerstandsvermogen

Waardering	Ratioweerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Tabel ratio weerstandsvermogen

bedragen in k€

Weerstandsvermogen		Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Benodigde weerstandscapaciteit	a	4.079	2.160	2.104
Beschikbare weerstandscapaciteit	b	9.281	2.906	6.924
Ratio weerstandscapaciteit	b/a	2,28	1,35	3,29
Weerstandsvermogen	b-a	5.202	746	4.820

De ratio weerstandscapaciteit is in 2014 fors verbeterd t.o.v. de begroting 2014. Dit wordt veroorzaakt door de positieve resultaten van de jaarrekeningen 2013 en 2014. Deze resultaten zijn toegevoegd aan de algemene en bestemde reserves.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door:

- de verwachte impact van de aanwezige risico's;
- de vastgestelde mate van zekerheid dat de risico's kunnen worden opgevangen;
- de mate waarin de risico's al op andere wijze zijn afgedekt.

Een risico is een onzekere toekomstige gebeurtenis die het realiseren van doelstellingen (negatief) beïnvloedt (risico = kans van optreden x impact/schade).

De risico's zijn geïnventariseerd en vervolgens is een schatting gemaakt van de omvang en kans van optreden. De weging van het risico met de kans van optreden leidt tot het geschatte risicobedrag. Risico's met structurele effecten worden dubbel geteld. Dat betekent dat bij voldoende middelen de structurele risico's gedurende twee jaar kunnen worden opgevangen.

De kans dat alle risico's zich tegelijkertijd daadwerkelijk voordoen is klein. Daarom wordt het totaal gecorrigeerd met een waarschijnlijkheidsfactor van 90%.

Risico's die meegenomen worden in de berekening betreffen incidentele gebeurtenissen die niet of zeer moeilijk zijn te beïnvloeden met beleid. Indien sprake is van rijksbezuinigingen dient dit te leiden tot beleidsaanpassingen en niet tot beslaglegging op de weerstandscapaciteit.

Tabel benodigde weerstandscapaciteit o.b.v. geïnventariseerde risico's bedragen in k€

Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)							
Nr		Rekening 2013		Begroting 2014		Rekening 2014	
		I	S	I	S	I	S
1	Algemene uitkering gemeentefonds	-	750	250	-	250	-
2	BTW compensatiefonds	115	15	115	15	115	15
3	Lening Essent	650	-	-	-	-	200
4	Renterisico	-	50	-	50	-	50
5	Gevolgen organisatiewijziging (vervallen)	-	-	278	-	-	-
6	Kwetsbaarheid personeelsformatie	150	-	99	-	150	-
7	Beperkt zicht op samenw./uitbesteding	50	-	25	-	25	-
8	Openbare verlichting	32	-	28	-	28	-
9	Onderhoud bruggen	5	-	25	-	5	-
10	Onderhoud steigers/beschoeiingen	11	-	100	-	35	-
11	Onderhoud wegen	136	-	136	-	90	-
12	Onderhoud wegen - bermen	60	-	50	-	60	-
13	Speeltuinen (vervallen)	-	-	10	-	-	-
14	Uitvoering wet BUIG	-	225	-	150	-	153
15	Uitvoering WSW	-	350	-	188	-	75
16	WMO uitkeringen	-	150	-	150	150	-
17	Programma Krimp en Leefbaarheid	-	-	-	-	-	-
18	Grondexploitaties	244	-	180	-	159	-
19	Jeugdzorg	-	-	-	-	150	-
20	PROloog	-	-	-	-	135	-
	Totaal	1.452	1.540	1.295	553	1.352	493

	Structureel maal factor 2		3.080		1.105		986
	Waarschijnlijkheidsfactor 90%	1.307	2.772	1.165	995	1.217	887
	Benodigde weerstandscapaciteit		4.079		2.160		2.104

I = Incidenteel, S = Structureel

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Die beschikbare middelen zijn:

- algemene Reserve;
- bestemmingsreserve als de bestemming kan worden gewijzigd;
- de post onvoorzien;
- stille reserves;
- onbenutte belastingcapaciteit.

Voorzieningen maken geen deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit omdat sprake is van al aangegane verplichtingen dan wel van risico's met een hoge mate van waarschijnlijkheid. De gemeente heeft enkele bezittingen die niet of voor een lagere waarde op de balans staan. Het gaat om gronden en landerijen, gebouwen en aandelenbezit. Bij afstoting van deze bezittingen kan een voordeel ontstaan, doch verkoop is niet altijd mogelijk. Aandelen zijn beperkt verhandelbaar, de meeste gebouwen zijn nodig voor de taakuitoefening en gronden en landerijen zijn uit strategisch oogpunt aangekocht en zijn onderdeel van de grondexploitaties. De stille reserves zijn daarom niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De onbenutte belastingcapaciteit zijn als pm-post aangemerkt.

Tabel Beschikbare weerstandscapaciteit

bedragen in k€

Beschikbare weerstandscapaciteit (stand per einde begrotings- c.q. verslagjaar)			
	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Algemene reserve *)	8.646	1.412	4.551
Bestemmingsreserves	585	1.444	2.323
Totaal reserves	9.231	2.856	6.874
Post onvoorzien (2 x 25)	50	50	50
Stille reserves	pm	pm	pm
Onbenutte belastingcapaciteit	pm	pm	pm
Beschikbare weerstandscapaciteit	9.281	2.906	6.924

* inclusief resultaat 2014 en bestemmingsreserve GRP

Risico's

Hieronder worden de risico's weergegeven en toegelicht

Naam	1. Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
Programma	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
Omschrijving	De gemeente is financieel sterk afhankelijk van de Rijksbijdrage uit het Gemeentefonds. De omvang is gekoppeld aan de groei van de Rijksbegroting. Financiële afwijkingen zijn daarom mogelijk.
Risico (in €)	k€ 500
Kans	50%
Jaar van signalering	Nb
Beheersmaatregel	De raming van de Algemene uitkering dient realistisch te zijn en is gebaseerd op de circulaire en bijbehorende rekenmodellen die het Rijk verstrekt.

Naam	2. BTW compensatiefonds
Programma	Overig
Omschrijving	De gemeente kan voor een groot aantal activiteiten de BTW terugkrijgen uit het BTW-Compensatiefonds (BCF), mits wordt voldaan aan de daarvoor gestelde eisen. Zo zijn investeringen in de gemeentelijke openbare ruimte in principe BTW compensabel. In enkele gevallen pleegt de gemeente samen met andere (overheids)organisaties investeringen in de openbare ruimte die niet onder BCF vallen. Het risico bestaat dat daarmee mogelijk niet (geheel) wordt voldaan aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor BTW-compensatie.
Risico (in €)	Elk jaar wordt ca. € 1,5 miljoen gedeclareerd bij het BCF. Het risico van gedeclareerde, maar niet compensabele BTW wordt ingeschat op 2%, k € 30 per jaar. Het incidentele risico op projecten en ontwikkelingen wordt ingeschat op k€ 230.
Kans	50%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Geen

Naam	3. Lening Essent
Programma	Overig
Omschrijving	Een deel van de verkoop van de aandelen Essent is ontvangen in de vorm van een achtergestelde lening. Onzeker is in hoeverre deze wordt afgelost.
Risico (in €)	De huidige boekwaarde van de oorspronkelijke lening van € 1,7 miljoen is € 0,8 miljoen. Op achtergesteld uitgezet geld moet een geldgever rekening houden met de mogelijkheid van niet voldoen aan de verplichtingen. Wij schatten dit in op maximaal 25%.
Kans	25%
Jaar van signalering	2009
Beheersmaatregel	Geen

Naam	4. Renterisico
Programma	Overig
Omschrijving	De gecalculeerde rente is gebaseerd op de verwachte renteontwikkelingen. De werkelijke rente kan hoger of lager uitvallen.
Risico (in €)	1% afwijking betekent een afwijking van k€ 200.
Kans	25%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Geen

Naam	5. Organisatiewijziging (vervallen in de jaarrekening 2014)
Programma	Overig
Omschrijving	De kosten van het uitvoeren van het plan tot organisatiewijziging kunnen hoger zijn dan begroot.
Risico (in €)	Hoewel de kosten van de organisatiewijziging realistisch zijn begroot, kunnen er zich omstandigheden en/of situaties voordoen die op dit moment nog niet zijn voorzien. Vooralsnog gaan we uit van een bedrag k€ 925, zijnde een derde deel van de omvang van de reorganisatievoorziening.
Kans	30%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	De organisatiewijziging is in 2014 doorgevoerd. De voorziening is toereikend om de kosten van de organisatiewijziging op te vervangen. Het risico is daarmee komen te vervallen.

Naam	6. Kwetsbaarheid personeelsformatie
Programma	Overig
Omschrijving	Onze organisatie is klein en per beleidsveld is er meestal sprake van één of twee ambtenaren die breed inzetbaar moeten zijn en (mede daardoor) niet altijd de gedetailleerde specialistische kennis (kunnen) hebben. De ontwikkelingen vanuit de landelijke overheid betreffende bijv. de jeugdzorg maakt deze problematiek nog groter. Er is niet altijd achtervang en bij uitbreiding van taken, ziekte of vertrek kunnen werkzaamheden stagneren. Inhuur van externe capaciteit leidt tot hogere kosten. De kwetsbaarheid kan ook gelden voor samenwerkingsverbanden, zoals P&O, ICT en Sociale Zaken en Werk.
Risico	Deze kwetsbaarheid blijft ook in 2015 bestaan ondanks intensievere samenwerking met andere gemeenten. In voorkomende gevallen zal er noodgedwongen externe inzet moeten worden geregeld. Daarvoor wordt het inhuurbudget ingezet. Het risico wordt geschat op k€ 300.
Kans	50%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Beheersing begint bij de directie. Zij moet goed zicht hebben op toekomstige personele knelpunten en bestaande knelpunten oplossen. Dit kan bereikt worden door voortdurend in "gesprek" te zijn met de medewerkers maar ook door ontwikkelingen in te schatten en daar op te anticiperen. Vroegtijdig signaleren voorkomt uitval van medewerkers en vroegtijdig anticiperen op ontwikkelingen voorkomt "gaten" in de formatie.. Daarmee kan een substantiële bijdrage worden geleverd aan een vermindering van de kwetsbaarheid.

Naam	7. Beperkt zicht op samenwerking/uitbesteding
Programma	Overig
Omschrijving	Meer taken zijn uitbesteed aan samenwerkingsverbanden of aan derden. Ofschoon de competentieontwikkeling van de medewerkers daarbij moet aansluiten, ontbreekt het mogelijk aan capaciteit en kwaliteit om hier goed sturing aan te geven en te controleren op de gemaakte afspraken.
Risico (in €)	Bij het maken van afspraken in samenwerkingsverbanden en bij uitbesteding is nadrukkelijk aandacht voor een goede beschrijving van de te behalen resultaten en de borging van sturing en controle op de realisatie daarvan. Het risico wordt geschat op k€ 100.
Kans	25%
Jaar van signalering	2012
Beheersmaatregel	Kwartaalrapportage in de P&C-cyclus

Naam	8. Openbare Verlichting
Programma	Verkeer en vervoer
Omschrijving	In 2009 is begonnen met een inhaalslag voor het vervangen van technisch versleten lichtmasten. Per peildatum 31-12-2014 zijn er nog ca. 275 technisch versleten lichtmasten (geschat). Het kan voorkomen dat lichtmasten buiten gebruik worden gesteld i.v.m. de veiligheid.
Risico (in €)	Vervangen van ca. 275 lichtmasten k € 275 (geschat)
Kans	10%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Gevaarlijke situaties monitoren en waar nodig lichtmasten vervangen. Voldoende middelen gebruiken voor het inlopen van het achterstallig onderhoud.

Naam	9. Onderhoud bruggen
Programma	Verkeer en vervoer
Omschrijving	Er zijn 59 bruggen. Er zijn onvoldoende middelen voor al het onderhoud. Het niet uitvoeren van onderhoud brengt risico's en gevolgschade met zich mee.
Risico (in €)	k€ 15
Kans	35%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Situaties monitoren, voldoende middelen beschikbaar stellen en schades herstellen.

Naam	10. Onderhoud beschoeiingen kademuren/steigers
Programma	Verkeer en vervoer
Omschrijving	Er is in onze gemeente 9.301 m1 beschoeiing, 275 m1 kademuren en 23 steigers. Er zijn te weinig middelen voor al het onderhoud. Het niet uitvoeren van onderhoud brengt risico's en gevolgschade met zich mee.
Risico (in €)	k€ 100
Kans	35%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Situaties monitoren, voldoende middelen beschikbaar stellen en schades herstellen.

Naam	11. Onderhoud wegen
Programma	Verkeer en vervoer
Omschrijving	Werkzaamheden voor herstel van een te zwakke constructie en/of afvoer van een teer-houdend asfalt zijn geen klein of groot onderhoud en vallen daarom buiten het bestek wegen. Het herstel/afvoer brengt bij optreden extra kosten met zich mee.
Risico (in €)	k€ 900 (geschat)
Kans	10%
Jaar van signalering	2011
Beheersmaatregel	Elk jaar vindt er een evaluatie plaats van het wegenonderhoud. Voldoende middelen beschikbaar stellen en gebreken herstellen.

Naam	12. Onderhoud bermen
Programma	Verkeer en vervoer
Omschrijving	Veel bermen in onze gemeente liggen te laag of te hoog. Hierdoor is de afwatering onvoldoende. Daarnaast wordt door breed verkeer veel door de berm gereden waardoor kuilen ontstaan. Het vergt extra investeringen om dit op te lossen.
Risico (in €)	k€ 600 (geschat)
Kans	10%
Jaar van signalering	2011
Beheersmaatregel	Jaarlijks vindt er een evaluatie plaats van het wegenonderhoud. Voldoende middelen beschikbaar stellen en gebreken herstellen.

Naam	13. Speeltuinen (vervallen in de jaarrekening 2014)
Programma	Leefomgeving
Omschrijving	In de gemeente staan speeltoestellen in speeltuinen en bij scholen. De gemeente zorgt voor de ondergrond en laat de toestellen elk jaar keuren. Het beheer ligt in handen van verenigingen en stichtingen. In het vastgesteld beleid van de gemeente staat onder andere dat als er een toestel wordt afgekeurd, de gemeente 50% van de kosten van aanschaf aan de vereniging/stichting vergoedt. Voorheen was dit 33%.
Risico (in €)	k€ 20
Kans	50%
Jaar van signalering	2010
Beheersmaatregel	Er is een nieuw beleidsstuk Speeltoestellen in de raad vastgesteld, waarin onder andere het gesubsidieerd bedrag is teruggebracht naar 33% in combinatie van een gelimiteerd budget.

Naam	14. Uitvoering wet BUIG
Programma	Sociale Zaken en Werk
Omschrijving	<p>Voor de betaalde uitkeringen WWB, WIJ, IOAW, IOAZ en deels BBZ ontvangt de gemeente jaarlijks een budgetfinanciering van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In het kader van de overheidsbezuinigingen zal de budgetfinanciering niet gunstiger uitvallen ten opzichte van het jaar 2014.</p> <p>Gelet op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt is anderzijds de verwachting dat de uitgaven in het kader van de wet BUIG niet naar beneden kunnen worden bijgesteld.</p>
Risico (in €)	k€ 306
Kans	50%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Ook in 2015 is de dienstverlening op het Werkplein Noord-Groningen zodanig afgestemd om de instroom in de uitkering zo te houden door: hoogwaardige handhaving aan de poort, controle op voorliggende voorzieningen, jongeren zoveel mogelijk terugleiden naar school.

Naam	15. Uitvoering WSW
Programma	Sociale Zaken en Werk
Omschrijving	<p>Met ingang van 2015 wordt de financiering van de WSW en de participatie-activiteiten gezamenlijk gefinancierd uit een deelfonds.</p> <p>Dit deelfonds is een onderdeel van de algemene uitkering 2015</p> <p>Het Bestuursakkoord van de regering impliceert dat vanaf 2015 minder gelden ter beschikking zullen worden gesteld voor de uitvoering van WSW en participatie-activiteiten. De gelden in het deelfonds bestemd voor de WSW worden doorbetaald aan de WSW- partner (Ability). Gelet op de afname van de budgetfinanciering zullen daardoor ook tekorten ontstaan bij Ability. Deze tekorten dienen door de participerende gemeenten te worden gedragen.</p>
Risico (in €)	k€ 150 (afhankelijk van de exploitatie 2015 e.v. van Ability)
Kans	50 %
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Er vindt een continue afstemming met Ability plaats om de tekorten waarin de gemeente participeert terug te dringen.

Naam	16. WMO
Programma	Maatschappelijke ondersteuning en zorg
Omschrijving	<p>Op het beschikbare budget van huishoudelijke hulp is door het rijk een bezuiniging van 40% doorgevoerd. Ook op de nieuwe taak begeleiding ligt een bezuinigingstaakstelling van 25%. Met deze bezuinigingen is rekening gehouden bij de nog af te sluiten en de tot stand gekomen contracten met leveranciers. Deze bezuinigingen hebben ervoor gezorgd dat er geen marge meer is om eventuele tegenvallers in de toekomst op te vangen.</p> <p>Tegelijkertijd worden er ook PGB's verstrekt. Dit is echter een zgn open einde regeling. Dat betekent dat eventuele overschrijdingen van het budget lastig zijn te voorkomen. Ondanks dat de eerste prognoses er gunstig uit zien, blijft dit een risico.</p> <p>Het risico van de PGB's, gecombineerd met het verdwijnen van de marge als gevolg van de reeds doorgevoerde bezuinigingen, zorgen ervoor dat we rekening moeten houden met een mogelijke overschrijding van de huidige budgetten.</p>
Risico (in €)	k€ 300
Kans	50%
Jaar van signalering	2010, 2014
Beheersmaatregel	Tijdige managementinformatie leveren

Naam	17. Programma Krimp & Leefbaarheid
Programma	Programma overstijgend
Omschrijving	<p>We krijgen te maken met een significante vermindering van het aantal inwoners. Bovendien is sprake van vergrijzing en ontgroening. De krimp van de bevolking zal onder andere leiden tot een relatief hoge lastendruk op de bestaande bevolking om bestaande voorzieningen in stand te houden. We anticiperen op deze ontwikkelingen d.m.v. het in 2012 opgestelde Programma Krimp & Leefbaarheid (zie Beheersing).</p>
Risico	<p>Het gevaar (bij niets doen) is dat onze gemeente niet voldoende is ingespeeld op de veranderende omstandigheden. Deze risico's zijn in 2010 in kaart gebracht middels de 'Situatieschets bevolkingskrimp De Marne'. Voor de volledigheid wordt hier naar verwezen. Enkele risico's zoals genoemd in de Situatieschets zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>Fysiek</u>: de krimp, vergrijzing en ontgroening vragen om minder en een ander aanbod van woningen, voorzieningen etc. Het gevaar is dat hier onvoldoende op wordt ingespeeld en de neergang onvoldoende begeleid wordt, waardoor er geen basis niveau aan voorzieningen aangeboden kunnen worden.

Naam	17. Programma Krimp & Leefbaarheid
	<p>2) <u>Sociaal</u>: bij verminderende inwonersaantallen neemt het draagvlak voor die zaken die de leefbaarheid bepalen (verenigingen, activiteiten, ontmoeting etc.) sterk af.</p> <ul style="list-style-type: none"> Men is minder toegerust op de veranderende vraag die door een andere bevolkingssamenstelling ontstaat (bijvoorbeeld meer toegespitst op ouderen) <p><u>Financieel</u>: De organisatie is onvoldoende ingespeeld op een verminderende inkomstenstroom (minder inwoners betekent minder inkomsten uit gemeentefonds) dan wel op een toenemende kostendruk (o.a. meer kosten ouderen en WMO etc.).</p>
Kans	Onze gemeente loopt als perifeer gebied voorop als het gaat om ontwikkelingen krimp, ontgroening en vergrijzing; op termijn gaan deze ontwikkelingen in 60% van de Nederlandse gemeenten spelen. In verband met het feit dat krimp hoog op de politieke agenda staat, bestaat er de kans om nu al in te spelen op deze ontwikkelingen begeleid door middelen die provincie en rijk bieden.
Jaar van signalering	2009
Beheersmaatregel	Onze gemeente heeft in de afgelopen jaren zich middels het "Integraal Beleidskader Krimp en Leefbaarheid" (kortweg krimpnota, vastgesteld febr. 2011) en het "Woon-en leefbaarheidsplan De Marne 2012-2021" (vastgesteld december 2011) beleidsmatig voorbereid op de verwachte demografische ontwikkelingen en de daarmee samenhangende gevolgen. De maatregelen uit het "Woon-en leefbaarheidsplan De Marne 2012-2021" en de uitwerking daarvan zijn in september 2012 door het college vastgelegd in het "Programma Krimp en Leefbaarheid 2012-2021". Daarmee wordt de uitvoering geborgd, toegezien of er binnen de beleidskaders wordt gehandeld, reële ontwikkelingen gesignaleerd en ontbrekende financiering gegenereerd. In 2013 is d.m.v. het vrijkomen van de beschikking van de provincie voor een bijdrage uit de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden en het ISV een deel van de financiering van de plannen mogelijk gemaakt.

Naam	18. Grondexploitaties
Programma	Paragraaf Grondexploitaties
Omschrijving	Dankzij de forse afwaardering van grondexploitaties in 2011, het verkleinen van de voorraad bouw kavels en de doorgevoerde dalingen van kavelprijzen is het risico de laatste jaren erg afgenomen. In 2010 werd het risico nog berekend op een totale omvang van 1,5 miljoen. Inmiddels is dit met 90 % teruggebracht tot € 159.000,-. Het is nu de verwachting dat de komende jaren het risicoprofiel zich rond dit bedrag zal stabiliseren.
Risico (in €)	k€ 280

Kans	56,7% (conform grondnota)
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties en tussentijdse toetsing van de stand van zaken.

Naam	19. Jeugdzorg
Programma	Jeugd
Omschrijving	<p>De decentralisatie van de jeugdzorgtaken naar gemeenten gaat gepaard met een korting van 15% op macroniveau. Deze verrekening gebeurt in de periode van drie jaar. Daarnaast is het budget voor 2015 voor elke gemeente bepaald o.b.v. het huidige zorggebruik. Vanaf 2016 wordt dit bepaald o.b.v. een zogeheten objectief verdeelmodel. Dit houdt in dat elke gemeente een budget per jongere krijgt.</p> <p>Het huidige zorggebruik in De Marne ligt hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit is overigens ook het geval in vele andere Groninger gemeenten. De kans is dus groot dat we, naast de landelijke korting van 15%, vanaf 2016 een vermindering op ons budget krijgen. Hoeveel dit exact is, is op dit moment nog niet te zeggen omdat de criteria van het objectieve verdeelmodel nog niet bekend zijn. Het bedrag dat hieronder genoemd staat is daarom ook een schatting. Daarnaast kan het zijn dat als er inderdaad flinke verschuivingen optreden, het rijk besluit om een overgangsregeling in te stellen.</p>
Risico (in €)	k€ 300
Kans	50% (afhankelijk van uitkomsten verdeelmodel)
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Uitvoeren Beleidsplan Jeugd, uitvoeren Regionaal Transitiearrangement, gezamenlijk met andere Groninger gemeenten bij het rijk aandacht vragen voor onze situatie.

Naam	20 PROloog
Programma	Leefomgeving
Omschrijving	<p>Om de risico's goed te kunnen beheersen heeft de gemeente eind 2013 de programma- en projectrisico's geïnventariseerd. De resultaten hiervan zijn gerapporteerd in de 'Inventarisatie programma- en projectrisico's Plan voor Regie en Ruimtelijke Ontwikkeling Lauwersoog (PROLoog)' van 20 december 2013. In het rapport heeft Deloitte aanbevelingen gedaan voor de professionalisering van de risicobeheersing.</p> <p>Eind 2014 is een interne controle uitgevoerd naar de wijze waarop de gemeente de aanbevelingen heeft opgevolgd. De bevindingen van deze controle zijn samengevat in de rapportage 'PROLoog in control, resultaten van intern onderzoek' van december 2014. Uit dit rapport blijkt dat de gemeente de aanbevelingen grotendeels heeft geïmplementeerd in de (administratieve) organisatie van het programma.</p> <p>Desalniettemin blijft er een 'restrisico' over.</p>
Risico (in €)	k€ 2.700 (verwachte uitgaven in 2015)
Kans	5%
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	<p>Ondanks de preventieve maatregelen die zijn beschreven in het eerder genoemde rapport, blijft er een risico bestaan dat zich afwijkingen van de subsidiebeschikking voordoen. Dan is het voor de gemeente van groot belang om dat tijdig te signaleren, zodat de financiële gevolgen beheersbaar blijven. Daarom heeft de gemeente een aanvullende maatregel genomen, bovenop de aanbevelingen van Deloitte.</p> <p>Om afwijkingen van de subsidiebeschikking tijdig te signaleren, laat de gemeente alle gesubsidieerde projecten eenmaal per jaar controleren door een accountant. Normaalgesproken vindt zo'n accountantscontrole maar een keer plaats, namelijk na afronding van het project.</p> <p>Door de implementatie van deze maatregel wordt dus eens per jaar vastgesteld of er afwijkingen van de subsidiebeschikking zijn geweest. Dit heeft de volgende voordelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bedrag waarover de gemeente risico loopt wordt beperkt tot de uitgaven in het jaar voorafgaande aan de controle in plaats van de uitgaven gedurende het gehele project; • De gemeente kan nog maatregelen treffen om de afwijking te herstellen of om toestemming te vragen voor de afwijking, omdat het project nog niet volledig is afgerond.

3.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente De Marne heeft een oppervlakte van meer dan 24.000 ha (1ha = 10.000 m²). Hiervan is 7.164 ha water. Een belangrijk deel van het land oppervlakte kan worden beschouwd als "openbare ruimte". In die openbare ruimte vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken, verplaatsen en recreëren. Voor al die activiteiten bestaat de openbare ruimte uit een aantal kapitaalgoederen. Het gaat hierbij om de aanleg en instandhouding van wegen, riolering, openbare verlichting, groen, bruggen en beschoeiingen, speelplaatsen, begraafplaatsen en gebouwen. Al deze kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. Daarom is een zorgvuldig beheer van dit "vermogen" van wezenlijk belang. We willen voorkomen dat wegen een slecht wegdek hebben, stoeptegels los liggen, gebouwen slecht onderhouden zijn of dat riolering gaat lekken.

In deze paragraaf wordt ingegaan op welke manier deze kapitaalgoederen worden onderhouden. De instandhoudingskosten zijn vertaald in zogenaamde beheerplannen.

Onderwerp	Karakteristiek	Onderhoud
Gemeente algemeen	oppervlakte totaal	24.031 ha.
Wegen	oppervlakte wegen	122 ha.
	openbare verlichting (masten)	2.750 st
Rioleringen	vrijvervalstelsel	95,6 km.
	overstorten	46 st.
	kolken	5.465 st.
	rioolgemalen	19 st.
	pomp-units	122 st.
	bergbezinkvoorzieningen	3 st.
	persleidingen	33 km.
	individuele behandelingsinstallaties (IBA's)	67 st.
Groen	oppervlakte groen	132 ha
	bermen te maaien	500 km
	taluds te maaien	420 km
	sloten te schonen	206 km
	bomen (binnen en buiten de bebouwde kom)	19.700 st
Speeltuinen	speeltoestellen	393 st.
	speelplaatsen	24 st.
	trapveldjes	6 st.
Civiele kunstwerken	houten bruggen	35 st.
	betonnen bruggen	20 st.
	stalen bruggen	3 st.
	beweegbare brug (Electra)	1 st.
	beschoeiingen	9.301 m1
	steigers (klein onderhoud)	23 st.
	natuurlijke oevers	3.512 m1
	kademuren	275 m1
Gebouwen	diverse objecten	47 st.

Wegen

Relevante beleidsstukken:

- Beheerplan Wegen (2014);

In 2014 is het beheerplan wegen opgesteld. Op wegen wordt de komende jaren bezuinigd. Hierdoor neemt het risico op achterstallig onderhoud toe. We gaan op de best mogelijke wijze aanbesteden en maken daarbij gebruik van de aanbestedingsmethode Prestatie-inkoop. Dit is een aanpak die uitgaat van de meeste waarde voor de laagste prijs. Aanbieders krijgen de kans om hun expertise maximaal te laten zien. Jaarlijks rapporteren we over de kwaliteit van de wegen.

Civiele kunstwerken

Relevante beleidsstukken:

- Beleidsplan Bruggen (vastgesteld oktober 2012);
- Beleidsplan Beschoeiingen, kademuren en Steigers (vastgesteld november 2012).

Ook op dit beheeronderdeel is bezuinigd waardoor het onderhoud op termijn in omvang zal toenemen. In de uitvoeringsplannen maken we keuzes om het onderhoud zo goed mogelijk binnen de beschikbare middelen uit te voeren. De werkzaamheden worden zoveel mogelijk gezamenlijk aanbesteed met andere beheeronderdelen. Ook over de kwaliteit van de civiele kunstwerken rapporteren we jaarlijks.

Openbare verlichting

Relevante beleidsstukken:

- De Marne Duurzaam Verlicht (vastgesteld beleidsplan openbare verlichting 2010-2019).

In 2009 heeft de raad het beleidsplan De Marne Duurzaam Verlicht vastgesteld. In 2014 is er een nieuwe inventarisatie uitgevoerd en op basis hiervan worden de uitvoeringsplannen opgesteld. Waar mogelijk vervangen we conventionele verlichting door energiezuinige LED verlichting.

Riolering

Relevante beleidsstukken:

- Afvalwaterbeleidsplan (vastgesteld 2013);
- Operationeel plan.

Het rioleringsbeleid is vastgelegd in het Afvalwaterbeleidsplan gemeenten Bedum, De Marne, Winsum, Eemsmond (BMWE) en waterschap Noorderzijlvest (BMWE/NZV) 2014 t/m 2018. Dit beleidsplan is op 26 november 2013 vastgesteld en loopt tot eind 2018. In het Afvalwaterbeleidsplan BMWE/NZV staan drie thema's centraal.

1. Ketenbeheer;
2. Samen sterker;
3. Maatschappelijke trends.

In het Bestuursakkoord Water is een structurele kostenreductie vastgelegd. Om hieraan te voldoen werken we intensief samen in de Samenwerking Waterketen Groningen en Noord-Drenthe, evenals het cluster Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond (BMWE) en het waterschap Noorderzijlvest. De 27 gemeenten en 2 waterschappen staan voor realisatie van een structurele kostenreductie in 2020 van tenminste 10%, dit is € 14,9 miljoen. De taakstelling van het cluster Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond is een structurele kostenreductie van k€ 630 in 2020. Deze taakstelling willen wij bereiken door gezamenlijk beleid, taken te verdelen en samenwerking. We willen de kosten verlagen, de kwaliteit van dienstverlening verhogen en de personele kwetsbaarheid verminderen. Hiermee willen we bereiken dat we op termijn de doelmatigheid in de rioleringszorg verbeteren.

In het algemeen is het onderhoudsniveau van de riolering voldoende. Alle bebouwing, die valt onder de gemeentelijke zorgplicht, is aangesloten op de riolering of op een individuele behandelingsinstallatie (IBA). Het vrijvervalstelsel en het gemalen beheer zijn op orde.

We werken op dit moment aan een mogelijk gezamenlijk beheer van de gemalen voor de BMW-gemeenten en het waterschap Noorderzijlvest. In de komende jaren werken we aan het optimaliseren van het beheer en onderhoud van de riolering voor de BMW-gemeenten en het waterschap Noorderzijlvest.

Voor de dekking van de investeringen van de rioleringen heffen we een kostendekkend rioolrecht. De rioolopbrengsten verrekenen we met de rioollasten en het saldo verrekenen we met de bestemmingsreserve Gemeentelijk Rioleringsplan.

Openbare groenvoorziening

Relevante beleidsstukken:

- Groenstructuurplan (vastgesteld 2006);
- Beheerplannen (vastgesteld 2008);
- Handboek Kwaliteit Openbare Ruimte (KOR) (vastgesteld 2008);
- Bomenbeleidsplan (vastgesteld 2014).

In het groenstructuurplan is ons groenbeleid vastgesteld. In de beheerplannen bepalen we welk eindbeeld gewenst is en welke stappen nodig zijn om tot het gewenste eindbeeld te komen. Door middel van Beheer Openbare Ruimte (BOR) zetten we de maatregelen om in de benodigde uren en geld. De beheerplannen vertalen we naar uitvoeringsplannen, met daaraan gekoppeld een meerjarenplanning en een jaarlijkse werkplanning (arbeidsbehoefte). Deze wordt omgezet in een personeelsplanning (arbeidscapaciteit). Hiermee hebben we een instrument in handen waarmee problemen van te voren inzichtelijk worden gemaakt. Op die manier stellen we prioriteiten en sturen we mensen aan.

We besteden het schoffelwerk en eenvoudig snoeiwerk uit aan werkvoorzieningsschap Ability. Het knippen van hagen en groot onderhoud sportvelden is uitbesteed aan derden, net als het berm- en slootbeheer. De resterende werkzaamheden worden door de eigen dienst uitgevoerd.

Adoptie groen: In 2014 zijn mensen actief benaderd en op een aantal plekken zijn inwoners actief met het inrichten en onderhouden van groen.

Gebouwen

Relevante beleidsstukken:

- Meerjarig onderhoudsplan (vastgesteld 2010);

Aan de hand van het meerjarig onderhoudsplan nemen we jaarlijks bedragen op in de begroting voor het onderhouden van de gebouwen. Het onderhoudsbudget is in diverse programma's opgenomen.

Het onderhoudsniveau van de gemeentelijke gebouwen kan als redelijk tot goed worden gekwalificeerd. Jaarlijks bekijken we in hoeverre panden kunnen worden afgestoten. Een voorbeeld hiervan is het afstoten van de molen in Mensingeweer, bibliotheek gebouwen, scholen en een woning.

Onderwijsgebouwen

Relevante beleidsstukken:

- Integraal Huisvestingsplan (schoolgebouwen) (vastgesteld 2013).

De kosten van het buitenonderhoud aan schoolgebouwen voor het primair onderwijs wordt rechtstreeks overgemaakt aan de schoolbesturen vanaf 1 januari 2015. Het groot onderhoud, renovatie en nieuwbouw blijft de verantwoordelijkheid van de gemeente. In 2013 is het Integraal Huisvestingsplan (IHP) vastgesteld, de eerste uitvoeringsstappen van dit plan zijn gezet. Nu de

schoolbesturen Tussen Lauwers en Eems (L&E) en de Vereniging Christelijk Primair Onderwijs (VCPO) hun toekomstvisie voor het onderwijs hebben gepresenteerd is ook het IHP hierop afgestemd en wordt een hernieuwd uitvoeringsplan aan de raad voorgelegd.

Speelvoorzieningen

Relevante beleidsstukken:

- Speelruimtebeleid gemeenten De Marne (vastgesteld 2013).

Door middel van een speelruimtebeleid wil de gemeente De Marne bijdragen aan de gezondheid en ontwikkeling van kinderen door beweging, ontmoeting en uitdagingen te stimuleren. Dit willen we bereiken door voor de kinderen tot en met 12 jaar voldoende kwalitatief goede speelruimten aan te bieden.

In onze gemeente zijn 24 speelplaatsen en 15 schoolpleinen die openbaar toegankelijk zijn. In totaal hebben we 393 speeltoestellen. Alleen in het dorp Broek is geen speelplaats. Verder zijn er in de gemeente nog 6 trapveldjes en 2 fietscrossbanen.

Het beheer en onderhoud van de speeltoestellen ligt bij de speeltuinverenigingen, de scholen of vereniging van dorpsbelangen. Om ze daarin te ondersteunen heeft iedere vereniging of school toegang tot een digitaal logboek. Hierin wordt alles genoteerd wat van belang is voor het beheer en onderhoud van de speeltoestellen. Jaarlijks worden de toestellen gecontroleerd op veiligheid. De gemeente controleert de logboeken minimaal driemaal per jaar. Wanneer reparaties zijn uitgevoerd vindt een hercontrole plaats. Voor ieder goedgekeurd toestel ontvangt de vereniging een jaarlijks bedrag van

€ 24,-. Dit bedrag kan men sparen om toekomstige reparaties uit te voeren, of gebruiken als eigen financiering bij vervanging van speeltoestellen. Onder bepaalde voorwaarde kan men een beroep doen op de gemeente bij vervanging van afgekeurde speeltoestellen.

Begraafplaatsen

Relevante beleidsstukken:

- Milieu beleidsplan (vastgesteld 2005);
- Verordening begraafplaatsrechten (vastgesteld 2014).

In de gemeente De Marne zijn 11 openbare begraafplaatsen. Op de begraafplaatsen Ulrum, Zoutkamp en Leens bestaat de mogelijkheid om een urn bij te zetten in een columbarium. Op de andere begraafplaatsen bestaat de mogelijkheid om urnen bij te zetten. Op de begraafplaats van Leens bestaat deze mogelijkheid niet. Omdat in Leens de urnenmuur niet gebruikt wordt gaan we in 2015 de muur verwijderen en een grafveld geschikt maken om urnen te begraven. Voor het plaatsen van een grafmonument is een vergunning nodig.

3.4. Financiering

Inleiding

De financieringsparagraaf geeft informatie over het treasurybeleid en de beheersing van de financieringsrisico's. De financieringsparagraaf is samen met het treasurystatuut bij de invoering van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) verplicht gesteld. In de Wet Fido heeft het Rijk regels gesteld hoe gemeenten hun geld en kapitaal beheren. Deze paragraaf dient verder onder meer de algemene ontwikkelingen en de concrete beleidsplannen te bevatten.

Externe ontwikkelingen

Sepa (Single European Payments Area)

Sepa betreft de Europese harmonisatie van het betalingsverkeer. De deadline voor de Sepa invoering was in 1e instantie 1 februari 2014, maar is uitgesteld tot 1 augustus 2014. De belangrijkste aspecten van Sepa zijn:

- overgang naar IBAN rekeningnummers;
- andere uitwisselingsformat voor uitbetalen / incasseren;
- ander gegevensformaat voor het dagafschrift;
- andere regels rondom automatische incasso.

Het financieel systeem en de belastingapplicatie zijn begin 2014 aangepast aan Sepa. Tevens is tegelijk met de invoering van Sepa begonnen met de mogelijkheid tot het automatisch incasseren van de gemeentelijke belastingen.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)

De Wet Hof is per 15 december 2015 van kracht geworden. In die wet worden de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland. Alle gemeenten samen hebben een plafond voor het totale EMU-tekort van gemeenten in een jaar. Dat plafond wordt volgens de wet na bestuurlijk overleg voor een bepaalde periode overeengekomen. Voor 2014 bedraagt het plafond voor de gezamenlijke gemeenten 0,32% van het bruto binnenlands product. Met het plafond wordt de groei van de netto schuld (volgens de definitie voor het EMU-saldo) van de gezamenlijke gemeenten in een jaar beperkt. Het daadwerkelijk gerealiseerde EMU-tekort 2014 van de gemeenten en ook de EMU-schuld wordt door het CBS berekend aan de hand van de gemeenterekeningen.

Schatkistbankieren

Ook deze wet is op 15 december 2013 van kracht geworden. In het financieel onderhandelingsakkoord is afgesproken dat decentrale overheden gaan schatkistbankieren zonder leenfaciliteit.

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markt en zal de staatsschuld dalen. Decentrale overheden zullen op hun deposito's een rente vergoed krijgen die lager is dan de marktrente. Wel is het mogelijk voor gemeenten om overtollige middelen uit te lenen aan andere overheden, en daarmee een betere rendement te halen dan bij de schatkist.

Het drempelbedrag van De Marne is gesteld op k€ 250. In 2013 is een schatkistbankieren rekening aangevraagd en toegekend, echter is per abuis de automatische afroaming bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) niet geregeld, waardoor er geen afroaming heeft plaatsgevonden. Deze fout is in 2015 hersteld.

Geld- en kapitaalmarkt

De gemiddelden van de grootbanken (ABN AMRO, ING, Rabobank, Belfius, Commerzbank) t.a.v. 3 maands Euribor laten zich al volgt samenvatten:

1-1 2013	31-12 2013	Werkelijk 31-12-2014
0,19%	0,28%	0,076%

Toelichting

De 3-maands Euribor is historisch laag en blijft waarschijnlijk de komende jaren laag. Maximaal gebruik maken van financieringsvormen op basis van korte rente (kasgeld, rekening courant) blijft onverminderd aantrekkelijk.

De gemiddelden van de grootbanken (ABN AMRO, ING, Rabobank, Belfius, Commerzbank) (10 jaar) laten zich als volgt samenvatten:

1-1-2013	31-12-2013	Werkelijk 31-12-2014
1,67%	2,20%	0,81%

Toelichting

Wanneer we naar de renteontwikkeling kijken in 2014 dan zien we dat ook de lange rentetarieven fors zijn gedaald. Doordat de ECB de liquiditeitskranen nog verder opengedraaid heeft, is de rentemarkt nog verder onder druk gekomen. De verwachting is dat de 10-jaars swaprente in 2015 niveaus onder de 0,70% zal gaan verkennen.

Kasgeldlimiet

Omschrijving	Rekening 2013	Begroting 2014	1 ^e kw 2014	2 ^e kw 2014	3 ^e kw 2014	4 ^e kw 2014
Toegestane kasgeldlimiet						
In procenten van de grondslag	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
In bedrag	2.423	2.366	2.366	2.366	2.366	2.366
(1) Vlottende schuld	1.388	2.366	2.198	651	0	2.866
(2) Vlottende middelen	30	0	444	198	1.155	599
Toets kasgeldlimiet						
Netto vlottende schuld	1.358	2.366	1.746	447	-1.155	2.267
Toegestane kasgeldlimiet	2.423	2.366	2.366	2.366	2.366	2.366
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	1.065	0	620	1.919	3.521	99

Toelichting kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet wordt een grens gesteld aan de omvang van financieringen met een rentetypische korte looptijd van één jaar. Achterliggende gedachte hierbij is het vermijden van te hoge renterisico's. Bij de berekening van de kasgeldlimiet wordt uitgegaan van het begrotingstotaal en is voor de gemeenten de norm vastgesteld op 8,5%. Doelstelling is om de kasgeldlimiet maximaal te benutten. Hiermee worden de volgende belangrijke voordelen behaald:

- Profiteren van de (doorgaans) lage rente voor het aantrekken van kasgeldleningen.
- Flexibiliteit in de financiering.

Zoals uit de tabel blijkt is het hele jaar gebruik gemaakt van de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

bedragen in k€

Omschrijving	Primaire Begroting 2014	Actuele Begroting 2014	Rekening 2014
Renterisico op vaste schuld			
Renteherziening op vaste schuld o/g aflossingen	2.544	2.544	2.544
Renterisico			
Berekening Renterisiconorm			
Totaal begroting/rekening	27.835	31.974	31.561
Vastgestelde percentage	20	20	20
Renterisiconorm 2014	5.567	6.395	6.212
Ruimte (+)	3.023	3.851	3.668

Toelichting risiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt verspreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Uit de tabel blijkt dat de norm voor het renterisico in 2014 niet is overschreden.

Rentepercentages

Omschrijving	Rekening 2013	Begroting 2014	Rekening 2014
Rentepercentage leningen kort (inclusief dienstverlening voor betalingsverkeer)	Niet berekend	3.70	0.15
Rentepercentage leningen lang (bestaande contracten)	4.53	4.53	4.53
Rentepercentage leningen nieuw	nvt	3.70	nvt
Rentepercentage bespaarde rente	3.88	4.20	4.20
Renteomslagpercentage	3.88	4.20	4.20

Toelichting rentepercentages

In de begroting 2014 is voor de leningen kort en lang uitgegaan van één rentetarief (3,7%). In werkelijkheid is de rente op de geldmarkt (korte leningen) lager. Daarnaast is de praktijk dat voorgenomen investeringen niet volledig in het planningsjaar plaatsvinden. Later investeren betekent minder snel lenen en dus minder rente betalen. In de begroting 2014 is hiervoor een stelpost (korting) op de rekenrente opgenomen van k€ 212. In 2014 komt het renteresultaat uiteindelijk uit op een tekort van k€ 24 (zie programma algemene dekkingsmiddelen).

Toelichting bespaarde rente

De gemeente mag volgens de BBV rente over de eigen (interne) financieringsmiddelen rente berekenen. De reden is dat de (interne) financieringsmiddelen dienen als financieringsbron. De financieringsbron betreft het eigen vermogen van de gemeente (algemene- en bestemmingsreserves). Het betreft fictieve rente omdat er door de gemeente geen rente wordt ontvangen en ook geen rente wordt betaald. De berekende rentelast wordt als last meegenomen in de begroting en vervolgens als baat (bij het programma algemene dekkingsmiddelen).

Toelichting renteomslag

Onze gemeente trekt niet voor iedere investering een aparte lening aan, maar financiert het geheel aan investeringen (integrale financiering). Tegenover de totaliteit van de boekwaarden van alle investeringen staan de totaal beschikbare financieringsmiddelen. Deze (externe) financieringsmiddelen hebben verschillende rentepercentages omdat deze middelen op verschillende tijdstippen zijn aangetrokken. In de renteomslag wordt ook de berekende rente over de eigen (interne) financieringsmiddelen verwerkt. Bij integrale financiering door middel van omslagrente worden de kapitaallasten (rente en afschrijving) van investeringen toegerekend aan producten en maken de lasten vervolgens deel uit van de betreffende programma's. Op deze wijze worden de volledige kosten (dus inclusief rentelasten) toegerekend aan een programma en product.

De renteomslag is voor 2014 bepaald op 4,2%.

EMU-saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort ('overheidstekort') van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). De decentrale overheden leveren een aandeel in het EMU-saldo vandaar dat zij verplicht zijn om hierover te rapporteren. In deze alinea wordt het EMU-saldo weergegeven van de gemeente De Marne.

bedragen in k€		
Omschrijving	Begroting 2014	Rekening 2014
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-1.447	-2.555
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.438	3.466
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie		3.486
Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-1.637	-1.566
Verkoop van effecten		150
Berekend EMU-saldo	-646	2.981

Portefeuille geldleningen

bedragen in k€				
Omschrijving	2013	Aflossingen	Nieuw aangetrokken	2014
Leningen bij BNG, ING en SVN	26.374	2.545		23.829
Lening per 31 december	26.374	2.545		23.829

Toelichting

Verlof schuld ambtenaren

Op grond van de rechtspositieregeling heeft in de jaren 1997-2005 een aantal ambtenaren gespaard voor extra verlof. Dit verlof wordt contractueel opgenomen in de jaren 2015-2021. De verlofschuld zal in 2021 van de lijst van schulden verdwijnen (het jaar 2021 is gerelateerd aan de AOW-leeftijdsgrens).

Nieuwe leningen

Er zijn in 2014 geen langlopende leningen aangetrokken.

In onderstaande tabel worden de verstrekte leningen weergegeven.

bedragen in k€				
Overzicht financiële activa	2013	Aflossingen	Uitzettingen	2014
Leningen lokale stichtingen	56			56
Leningen SVN	484	212	25	297
Leningen personeel	230	53		177
Leningen woningbouwvereniging	2.431	83		2.348
Lening Essent CAI	69	5		64
Vordering lening Essent	800			800
Effecten	129	3	33	159
Vordering op "Verkoop Vennootschap BV"	420			420
Af: voorziening vordering op "Vordering Vennootschap BV"	-420			-420
Totaal financiële activa 31 december	4.199	356	58	3.901

Toelichting

1. Leningen lokale stichtingen en woningbouwvereniging. Op het restant van de leningen wordt regelmatig afgelost.
2. Lening SVN: dit betreft een zogenaamd revolverend fonds dat is ingesteld bij de verkoop van de aandelen Bouwfonds in 2000. Organisaties met maatschappelijk relevante doelen kunnen een verzoek indienen bij dit fonds voor een gunstige lening. SVN verstrekt die geldlening na goedkeuring van het college van B&W.
3. Op grond van wettelijke bepalingen mogen geen leningen verstrekt worden aan het personeel. Dit geldt voor leningen onder hypothecair verband (woningfinanciering). In het kader van het fiets privé project worden nog wel kortlopende financieringen verstrekt. Deze financiering vindt plaats ten behoeve van een aankoop van een fiets. De lening wordt afgelost in drie jaar. De aflossing mag in fiscale zin in mindering worden gebracht op het loon van de medewerker waardoor elk jaar een fiscaal voordeel wordt genoten.

3.5. Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering behelst alles wat we doen om ervoor te zorgen dat iedereen zijn werk zo goed mogelijk kan uitvoeren. Het geeft aan op welke manier processen en projecten worden georganiseerd, aangestuurd en beheerst. Bedrijfsvoering is de motor van de organisatie.

Organisatiewijziging

In 2014 is de organisatie ingrijpend veranderd. De aanleiding hiertoe was dat de financiële positie en vooruitzichten zorgelijk waren en de veranderende rol van de overheid als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen noopte tot een andere manier van werken.

Voordat begonnen is met de organisatiewijziging heeft het college nagedacht over wat voor gemeente De Marne wil zijn, welke taken daarbij horen en hoe we moeten werken. De conclusies van het college staan in een visiedocument. Dat document is uitgewerkt in het besturingsconcept 'Op koers in een bewegende samenleving'. Het plan voor de organisatiewijziging is daarop gebaseerd. De ondernemingsraad heeft, zoals de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) dat voorschrijft, een advies gegeven over het plan voor organisatiewijziging. Op een aantal punten is het plan hierop aangepast. Tevens is in het Georganiseerd Overleg (GO) een Sociaal Plan opgesteld om de gevolgen van de organisatiewijziging voor medewerkers op te vangen.

Voor de nieuwe organisatie is een nieuw functieboek opgesteld. De plaatsingscommissie heeft het functieboek gebruikt om medewerkers in december 2014 voorlopig te plaatsen. Op 20 januari 2015 heeft het college het definitieve plaatsingsplan vastgesteld. Daarmee is de organisatiewijziging afgerond.

Organisatieontwikkeling

De rol van de overheid verandert. We zitten in steeds meer samenwerkingsverbanden, de burger wordt steeds mondiger en die wil te maken hebben met een zelfbewust bestuur. Dit vraagt om een andere manier van werken en een organisatiecultuur die dit het beste ondersteunt.

In januari 2015 zijn er rondetafelgesprekken gevoerd met alle medewerkers om te onderzoeken wat er in onze organisatie goed gaat en waar ruimte is voor verbetering. Kleine en grote verbetermaatregelen worden doorgevoerd die bijdragen aan steeds meer kostenbewustzijn, efficiency, klant- en resultaatgericht werken. De focus zal gericht zijn op een proces van continue verbeteren, samenwerken en het oplossen van problemen.

Planning & Control

Preventief toezicht

In december 2013 kwam De Marne onder preventief toezicht van de provincie Groningen. De gemeente heeft haar vastgestelde begroting (en de wijzigingen daarop) vooraf ter goedkeuring aan de provincie moeten voorleggen om rechtskracht te krijgen. Tevens zijn in april 2014 aan het College van Gedeputeerde Staten de bezuinigingsmaatregelen voorgelegd. De maatregelen hebben geleid tot een structureel sluitende (meerjaren)begroting 2015-2018. Als gevolg daarvan staan we vanaf 1 januari 2015 weer onder repressief toezicht.

Informatievoorziening

Het afgelopen jaar is de bestuurlijke informatievoorziening verbeterd. In de kadernota, de bestuursrapportages en de jaarrapportage staat nu veel duidelijker wat de effecten van alle maatregelen zijn. En in de programmabegroting 2015 staat veel scherper wat onze gemeente in 2015

wil bereiken. We hebben bovendien LIAS in gebruik genomen. Met dat softwarepakket werken we gezamenlijk, sneller en beter aan alle planning-en-controlprodukten.

Administratieve organisatie

In 2014 zijn ook de administratieve processen verbeterd. Een belangrijke verbetering is het doorvoeren van de aanbevelingen van Deloitte in de projectadministratie van PROloog. Zo zijn er nu richtlijnen en een checklist voor de projectdossiers en de projectarchivering, wordt er gewerkt met standaarddocumenten, is er een verplichtingenadministratie geïmplementeerd en vinden er risicoanalyses plaats.

Rechtmatigheid

We moeten alle wet- en regelgeving goed toepassen. De Gemeentewet verplicht ons om te controleren of dat ook gebeurt. Door de rechtmatigheid te toetsen wordt zichtbaar waar onze werkprocessen goed op orde zijn en waar we die moeten verbeteren.

In 2014 is een selectie gemaakt van de processen die we controleren. Ieder half jaar zijn die controles uitgevoerd. Daardoor kunnen we tijdig bijsturen en/of fouten herstellen. Als intensievere controle nodig is, dan controleren we per kwartaal.

Wat de accountant vindt van onze rechtmatigheid staat in de aanbestedingsbrief bij de jaarrapportage.

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Onze organisatie moet doelmatig en doeltreffend werken. We controleren dat door regelmatig doelmatigheidsonderzoeken uit te voeren. In 2014 waren er geen specifieke onderzoeken die zijn uitgevoerd.

We hebben ingezet op organisatieontwikkeling. Daar hebben we een plan voor opgesteld dat we vanaf 2015 uitvoeren. In dat plan staan een paar onderwerpen die we met voorrang behandelen om onze doelmatigheid en doeltreffendheid te verbeteren.

Personeel & Organisatie

Personele kosten organisatie

Bedragen x k €			
Omschrijving	Actuele Begroting 2014	Rekening 2014	Afwijking
Salarissen personeel in dienst	3.966	4.144	-178
Besparing organisatiewijziging	-392	-438	46
Inhuur personeel	367	359	8
Overige personeelskosten	158	147	11
Uitkeringen voormalig personeel en FPU	120	54	66
Opbrengsten uitgeleend personeel	- 98	-150	52
Totaal personeel organisatie	4.121	4.116	5

Toelichting

Besparing a.g.v. organisatiewijziging

In de primaire begroting 2014 is rekening gehouden met een daling van de personeelskosten als gevolg van de organisatiewijziging ter grootte van k€ 786. Door het vastlopen van de landelijke

onderhandelingen over de CAO in het voorjaar van 2014 en de daaruit voortvloeiende opschorting van het GO-overleg over het sociaal plan, heeft de organisatiewijziging vertraging opgelopen.

In juli 2014 is een principe akkoord gesloten over de nieuwe CAO en is het GO-overleg over het sociaal plan weer opgestart. Het college heeft uiteindelijk in september 2014 het besluit tot organisatiewijziging genomen. Door de vertraging is de besparing op de personele lasten in 2014 maar ten dele gerealiseerd. De gerealiseerde besparing in 2014 is k€ 438. De besparing is iets hoger dan in de tweede bestuursrapportage is gerapporteerd (k€ 392).

Afwijking op de salariskosten

De overschrijding van de personele kosten kent verschillende oorzaken. Een van de oorzaken is de benoeming van de adjunct-directeur in 2014. In het kader van de organisatiewijziging bracht de invulling van deze functie een tijdelijke formatie-uitbreiding en overschrijding met zich mee. Bij het vertrek van medewerkers vindt de uitbetaling van de opgebouwde en niet opgenomen verlofrechten plaats. Bij een redelijk onverwacht vertrek van medewerkers is het niet mogelijk om deze uren nog op te nemen. Daarnaast is er een nabetaling over voorgaande jaren geweest als gevolg van functiewaardering.

Ontwikkelingen in personeel

Personele aantallen	Begroting 2014	Rekening 2014
Aantal fte	68,71	58,48
Aantal fte BMW-samenwerking	13,44	13,44
Waarvan		
Werkelijke bezetting in fte	75,67	57,22
Werkelijke bezetting in fte BMW-samenwerking	12,44	11,44
Vacatures in fte	6,48	3
Vacature in fte BMW-samenwerking	1	2
Waarvan in aantal		
Man	41	34
Vrouw	48	48
Totaal	89	83
Waarvan in aantal		
Parttime	46	47
Fulltime	43	36

Toelichting

In september 2014 heeft het college invulling gegeven aan de organisatiewijziging door het vaststellen van het functieformatieboek. De nieuwe formatie is vastgesteld op 58,48 fte. Een besparing ten opzichte van de oude organisatiestructuur van 10,23 fte. Daarnaast is 2,39 fte bespaard op medewerkers die al voor de organisatiewijziging boventallig waren.

De werkelijke bezetting van 57,22 fte en de 3 fte vacatureruimte geeft een totaal van 60,22 fte. Dit betekent een overbezetting van 1,74 fte t.o.v. de formatie van 58,48 fte. De overbezetting van 1,74 fte zijn de medewerkers die als gevolg van de organisatiewijziging boventallig zijn verklaard. De kosten van deze medewerkers komen ten laste van de voorziening.

Het aantal fte in de BMW-samenwerking betreft de medewerkers in dienst van De Marne.

Toelichting vacatureruimte

Taakveld	Omschrijving vacature
Infra	Beleidsmedewerker Infra - 1 fte
Beheer	medewerker buitendienst - 2 fte
I&A	medewerker automatisering en systeembeheer - 1 fte
Sociale zaken	medewerker uitkeringsadministratie - 1 fte

NB: Op de vacatureruimte buitendienst wordt niet vast ingevuld maar extern ingehuurd.

Inhuur personeel

Bedragen x k €	
Overzicht post inhuur personeel derden per 31-12-2014	Bedrag
Begroting 2014	202
Bijramingen 1 ^{ste} en 2 ^{de} Berap 2014	12
Vacaturegelden uit personeelsbegroting	153
Totaal beschikbaar voor inhuur derden	367
Totaal geboekt	359

Toelichting

Het budget voor inhuur tijdelijk personeel is opgehoogd met vacaturegelden. In het kader van de organisatieontwikkelingen werden ontstane vacatures niet meer ingevuld maar de werkzaamheden moesten nog wel worden verricht. De vacaturegelden zijn daarvoor ingezet.

Daarnaast bleek het oorspronkelijke budget niet voldoende om vervanging wegens ziekte te realiseren. Daarvoor is het budget eenmalig met k€ 12 verhoogd.

Leeftijdsopbouw

In onderstaande tabel is het aantal medewerkers per leeftijdsklasse weergegeven.

Leeftijdsopbouw	< 21	21 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	> 60	Totaal
Jaarrekening 2013		2	19	31	29	13	94
Jaarrekening 2014		2	20	29	29	3	83

Ziekteverzuim

Totaal organisatie (incl. griffie)	Ziekteverzuimpercentage
2012	5,85
2013	4,79
2014	6,88

Toelichting

Het ziekteverzuimpercentage is in 2014 gestegen met 2,09%. Deze stijging valt te verklaren uit een aantal langdurige zieken waarvan een deel door ernstige ziekte maar ook een deel als werk-gerelateerd kan worden beschouwd.

Inkoop

Inkoop is het geheel van leveringen, werken en diensten die nodig zijn om ons werk te kunnen doen. Inkoop zorgt voor de juiste inkoop- en aanbestedingsprocedures. Als we goed inkopen, hebben we minder kosten.

Inkoop functie

Vanwege de organisatiewijziging is de formatie van de inkoopadviseur met 0,28 fte gereduceerd. De reductie heeft tot gevolg dat de inkoopfunctie anders wordt georganiseerd. De inkoopadviseur zal nu voornamelijk nog adviseren, toetsen en beleid maken. Met daadwerkelijke inkooptrajecten zal de inkoopadviseur zich minder gaan bezighouden. Tevens is er een rol weggelegd voor de inkoopadviseur om steeds meer in gezamenlijkheid met partners (bv. andere gemeenten) aanbestedingstrajecten te organiseren.

Inkoopbeleid

In 2013 is het inkoopbeleid 2.0. vastgesteld. Dit nieuwe beleid is nog niet goed ingevoerd in de organisatie. Zo is het contractenbeheer nog niet op orde en benutten budgetbeheerders de kennis van de inkoopadviseur onvoldoende. De inkoopfunctie heeft nog te weinig aandacht in de organisatie.

Hiermee loopt de organisatie juridische risico's. De kans bestaat dat inkopen niet rechtmatig zijn. De directie heeft dan ook besloten de inkoop te verbeteren. Dit gaan we projectmatig doen, als onderdeel van de organisatiewijziging.

Doorgevoerde verbeteringen op inkoop

Inkoop is voortdurend op zoek naar partners die de beste kwaliteit tegen de laagste kosten kunnen leveren. In 2014 is gestart met een innovatieve manier van aanbesteden: Best Value (prestatie-inkoop). Met Best Value kan de gemeente (naar verwachting) efficiënter en professioneler inkopen en meer gebruik maken van kennis van de opdrachtnemers. Inschrijvers worden uitgedaagd om hun expertise maximaal te laten zien. Het voordeel hiervan is:

- een efficiënter inkooptraject;
- meer aandacht voor de toegevoegde waarde van de leverancier;
- beter zicht op risico's, die daardoor beheersbaar zijn;
- beter gebruik van de beschikbare technologie;
- een betere samenwerking met leveranciers.

De inkoopadviseur is in 2014 onder begeleiding van een coach gestart met de opleiding Best Value. Door deze opleiding wordt de inkoopfunctie professioneler. De inkoopadviseur leert niet alleen aanbestedingen te begeleiden maar ook collega's en marktpartijen op te leiden.

Verplichtingenadministratie

In 2013 heeft Deloitte onderzoek gedaan naar het programma PROloog. Eén van de aanbevelingen was om alle financiële verplichtingen op te nemen in een verplichtingenadministratie zodat er grip is op de totale bestedingen voor de diverse projecten. In het afgelopen jaar hebben we dit ingevoerd. In 2015 gaan we hetzelfde doen voor andere projecten (Krimp en Leefbaarheid) en reguliere inkoop.

Inkooptrajecten 2014

In het afgelopen jaar zijn onderstaande inkoopprojecten (waarbij de inkoop-adviseur betrokken is geweest) afgerond of opgestart:

Onderwerp	Procedure	Afdeling/Project
Inhuur ontwerpers	Enkelvoudig	PROLoog
Aanpak terrein-inrichting HIP	Meervoudig	PROLoog
Inhuur ontwerpers Lauwersom	Enkelvoudig	PROLoog
Inhuur	Enkelvoudig	PROLoog
Planeconoom/Kostendeskundige		
Educatieve Waterspeeltuinen	Meervoudig Onderhands (Best Value)	PROLoog
Kap, en snoei werkzaamheden Lauwersom	Enkelvoudig Ability	PROLoog
Jeugd,-en Jongerenwerk	Enkelvoudig	Welzijn en Publiekszaken
Huishoudelijke Hulp	Meervoudig	Welzijn en Publiekszaken
WMO Hulpmiddelen	Europees	Welzijn en Publiekszaken
Zaakgericht Digitaal Werken	Europees (Best Value)	Interne Zaken/I&A
Postvoorziening (extern)	Enkelvoudig Ability Businesspost	Interne Zaken/FD
Grondwatermeetnet	Meervoudig	Realisatie en Beheer
Reconstructie Riool Havenstraat Eenrum	Openbaar	Realisatie en Beheer
Actualisatie Beleidsplannen Riool	Meervoudig	Realisatie en Beheer
Optimalisatie Afvalwatersyst.	Enkelvoudig	Realisatie en Beheer
Vorbereiding Riolerings Leens	Enkelvoudig	Realisatie en beheer
Onderhoud gemalen	Enkelvoudig	Realisatie en Beheer

Inkoopvoordeel

In 2014 is een inkoopvoordeel behaald van ongeveer k€ 203. Daarvan is k€ 63 structureel en k€ 140 eenmalig. De besparing is het verschil tussen de inkoopprijs en het beschikbare budget.

Inkoopsamenwerking

Sinds oktober 2014 huurt de gemeente Eemshaven onze inkoopadviseur in voor gemiddeld 13 uur per week. De BMW-DAL-gemeenten willen in 2015 een gezamenlijke inkoop- en aanbestedingskalender vaststellen en meer samenwerken. De inkoopers van de BMW-DAL-gemeenten komen maandelijks bij elkaar om actuele zaken te bespreken en voor te bereiden. Ook de gemeente Oldambt heeft zich inmiddels aangesloten.

Op het gebied van Welzijn, Infrastructuur, ICT en Facilitaire zaken hebben de BMW-DAL-gemeenten in 2014 gezamenlijk meerdere aanbestedingsprocedures afgerond. Naast de financiële voordelen die gezamenlijk inkopen oplevert, zijn er ook andere voordelen, zoals:

- lagere inkoopkosten;
- meer kennis in huis, minder inhuur nodig;
- geen kwetsbare solofuncties meer;
- we worden aantrekkelijker voor leveranciers.

Informatie en automatisering

Bedrijfsvoering afdeling I&A BMW

I&A is een veel grotere rol gaan spelen bij projecten. De afdeling heeft een heldere planning van werkzaamheden, personeel en financiën. In het afdelingsplan 2014 en 2015 staan de ICT-ambities van de BMW-gemeenten en van de afdeling zelf verwoord.

Zaaksysteem BMW

Een van de projecten waar I&A BMW aan meedoet, is een nieuw zaaksysteem. In 2014 is een aanbestedingsplan uitgewerkt dat volgens Best Value Procurement (BVP) is aanbesteed. In 2015 is een gedegen keuze voor een leverancier gemaakt. Vervolgens kunnen we het zaakgericht werken invoeren in de BMW-gemeenten. Een Klant Contact Systeem ondersteunt deze vorm van werken.

Decentralisaties

2014 was het jaar van de decentralisaties in de zorg, jeugd en participatiezaken. I&A heeft hierbij in de BMW-gemeenten een grote rol gespeeld, want veel van de nieuwe processen zijn afhankelijk van automatisering. De BMW-gemeenten zijn per 1 januari 2015 klaar voor alle transities. De basistaken kunnen worden uitgevoerd. In 2015 gaan we alles verder verfijnen en verbeteren.

Informatiebeleid en -beveiliging

Het is de bedoeling dat de BMW-gemeenten aansluiten bij de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten). Dit beveiligingsbeleid verbindt de individuele audits die gemeenten moeten doen en maakt de (financiële) last minder groot. In 2015 geeft I&A BMW hier een vervolg aan.

Overige activiteiten

In 2014 heeft I&A BMW een groot aantal achterstallige klussen opgepakt en opgelost. Deze werkzaamheden bleven erbij door drukte en uitval van personeel. Door extra inzet van personeel heeft I&A BMW kunnen werken aan de uitwijklocatie in Bedum, de betere stabiliteit van het gehele netwerk, Het Nieuwe Werken, Wifi-netwerk op alle locaties, vervanging Windows XP computers en vele kleinere verbeteringen.

Juridische zaken

Programma actualisering verordeningen

In 2014 kwam niet één verordening in aanmerking voor actualisering. Wel zijn enkele verordeningen aangepast. Dat zijn de Verordening leerlingenvervoer en de Verordening Wmo (in verband met de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning per 2015).

Nieuw vastgesteld in 2014 is de Verordening jeugdhulp. Andere nieuwe verordeningen in 2014 zijn de Verordening gegevensverstrekking basisregistratie personen, de beheerverordening Kleine Kernen, de beheerverordening Natuur en de Verordening starterslening. Verder zijn er, zoals gebruikelijk, nieuwe belastingverordeningen vastgesteld.

Elektronische bekendmaking van verordeningen

Een verordening treedt pas in werking als die is bekendgemaakt. Tot 1 januari 2014 deden we dat in de Ommelander Courant. Per 1 januari 2014 moet de bekendmaking plaatsvinden in een digitaal gemeenteblad. Dat is het afgelopen jaar met alle verordeningen gedaan. De burger kent het digitale gemeenteblad nauwelijks. Daarom zetten we ieder half jaar in de Ommelander Courant welke verordeningen we bekendgemaakt hebben en waar die te vinden zijn.

Slagvaardig afhandelen van bezwaren en klachten

De resultaten zijn wisselend. In een paar gevallen hadden mensen geen bezwaar meer toen we ons besluit toelichtten. In andere gevallen waren omgevingsvergunningen zo gebrekkig dat we ze terug moesten sturen naar de Omgevingsdienst Groningen. Dat kost veel tijd. Zo snel mogelijk contact zoeken en elkaar 'aan de keukentafel' spreken werkt wel. Een paar bezwaarzaken gingen over Wob-verzoeken.

Wob-verzoeken

Sinds 1 oktober 2009 geldt de Wet dwangsom en beroep niet tijdig beslissen. Deze wet stimuleert de overheid om op tijd een besluit te nemen. Als dat niet gebeurt, dan kan dat betekenen dat een dwangsom moet worden betaald. De Wob heeft een korte beslistermijn. Bij ingewikkelde Wob-verzoeken overschrijdt een gemeente deze termijn al gauw. Sommige mensen misbruikten de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) om dwangsommen te krijgen.

In De Marne zijn in 2014 37 Wob-verzoeken ingediend. In 2008 waren dat er twee van eigen inwoners met zuivere bedoelingen. Alle verzoeken konden vrij eenvoudig worden gepareerd. In drie gevallen leverde het een bezwaarschrift op. Die zijn volgens de procedure afgehandeld. In één geval is er beroep ingesteld.

De Wob vormt dus een extra belasting. Inmiddels heeft de minister van BZK een wetsvoorstel ingediend om misbruik van de Wob tegen te gaan.

Facilitaire dienstverlening

Start en voortgang van het project zaakgericht werken

In 2014 ging in BMW-verband een werkgroep aan de slag met de opdracht om zaakgericht werken in te voeren. De werkgroep schreef een koersnotitie en maakte een plan van aanpak.

Door zaakgericht te werken kan de gemeente burgers en bedrijven beter informeren over de voortgang van (aan)vragen. De gemeente ziet bovendien meteen waar haar manier van werken beter kan. Daarbij krijgt het management zicht op de behaalde resultaten. Al met al verbetert zaakgericht werken onze dienstverlening, onze bedrijfsvoering en onze informatievoorziening.

Eind 2014 is het zaakgericht werken aanbesteed. In 2015 is de leverancier gekozen en wordt begonnen met het implementeren van werkprocessen in het zaakstelsel.

Ontwikkelingen die zijn doorgevoerd als gevolg van wijzigingen van de Archiefwet

In 2013 is een jaarverslag archiefbeheer opgesteld. Het college heeft dat verslag vastgesteld. Daarna is het aangeboden aan de gemeenteraad en de provinciale archiefinspectie. Dit moesten we doen vanwege een wijziging in de Archiefwet.

3.6. Verbonden partijen

Inleiding

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en mogelijk daarmee samenhangende risico's komen verbonden partijen in een afzonderlijke paragraaf van de begroting aan bod.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente De Marne een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is of waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geeft in artikel 15 aan dat in de begroting aandacht wordt gegeven aan de gemeentelijke visie op aangegane verbonden partijen, dit in relatie tot de realisatie van de beleidsdoelstellingen volgens het programmaplan. Wat willen wij met deze partijen? Hoe past de uitvoering van de taken door deze partijen binnen onze gemeentelijke programma's? Hoe dragen zij bij aan het uitvoeren van het door de gemeente gewenste beleid?

Visie en Beleid

De visie op verbonden partijen is niet beschreven en er is ook geen vastgesteld beleid voor de keuze tot het aangaan van een bepaalde vorm van samenwerking. Zoals uit het navolgende blijkt hangt de keuze vaak af van de aard van het belang.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regelingen worden aangegaan ter vervulling van publieke taken waarvoor de schaal van de individuele gemeente te klein is. Gemeenschappelijke regelingen kunnen worden opgelegd (door de wetgever) of uit oogpunt van doelmatigheid of deskundigheid op eigen initiatief worden aangegaan. Door vertegenwoordiging in de besturen (Algemeen Bestuur en/of Dagelijks Bestuur) is invloed mogelijk en is de eigen verantwoordelijkheid gewaarborgd.

Deelnemingen

Onze gemeente is aandeelhouder van enkele vennootschappen. Het gaat daarbij in de praktijk om vennootschappen die uit overheidslichamen zijn ontstaan (voornamelijk nutsbedrijven). De bestuurlijke invloed van onze gemeente in die vennootschappen is in de praktijk gering. De vennootschappen zijn vooral van belang vanwege de jaarlijkse dividenduitkering.

Stichtingen en verenigingen

Waar het vormen van een (privaatrechtelijke) stichting of vereniging geschikter is voor het behartigen van een taak, wordt voor deze vorm gekozen. Daarbij moet wel worden gemotiveerd waarom deze vorm geschikter is dan het aangaan van een publiekrechtelijke gemeenschappelijke regeling.

Publiek-private samenwerkingsconstructies

In sommige gevallen werken gemeenten samen met private ondernemingen in een publiek-private samenwerking. Veelal gebeurt dit voor (ingewikkelde) grondprojecten waarbij overheid en particuliere partijen samen participeren in een combinatie met vennootschappen, vaak vormgegeven in een zogenaamde BV-CV constructie. Onze gemeente neemt op dit moment niet deel in een dergelijke constructie.

Samenwerking in BMW-verband

De samenwerking in BMW-verband (Bedum, De Marne en Winsum) bevindt zich in een “status quo”-situatie. Er zijn in 2014 geen nieuwe samenwerkingen opgestart. De bestaande samenwerkingen – bezwaarschriftcommissie, ICT, P&O en sociale zaken – zijn voortgezet.

Ontwikkelingen

De gemeenschappelijke regeling Sociale recherche Noord & Oost Groningen (SRNOG) is inmiddels omgezet in een samenwerkingsovereenkomst. De gemeenschappelijke regeling Afvalinzameling met de gemeente Groningen is per 1 juli 2014 beëindigd. Per die datum is voor de huisvuilinzameling deelgenomen aan de gemeenschappelijke regeling Fryslan Milieu, handelend onder de naam OMRIN. Per 1 januari 2014 was de vorming van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio en de gemeenschappelijke regeling Publieke Zorg & Gezondheid een feit. Daarmee is de voorheen bestaande gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio gesplitst. De reden daarvoor was het regionaliseren van de brandweer. Het gehele brandweerpersoneel is in dienst gekomen van de gemeenschappelijke regeling.

In 2014 is de gemeenschappelijke regeling ter hand genomen ter uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) op het terrein van beschermd wonen, inloop GGZ en begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. Deze regeling wijst de gemeente Groningen als centrumgemeente aan. De datum van inwerkingtreding is 1 januari 2015.

Gemeentelijke vertegenwoordiging

De raad regelt bij afzonderlijk besluit de aanwijzing in de besturen van de verbonden partijen. Meestal worden er raadsleden in de algemene besturen (AB) benoemd en de leden van burgemeester en wethouders in de dagelijkse besturen (DB).

Overigens is de gemeente niet in alle besturen van de verbonden partijen vertegenwoordigd en bestaat de “verbinding” alleen uit een financiële verplichting of het hebben van een aandeel (zoals bij Essent en de Bank Nederlandse Gemeenten).

Onderstaand volgt een overzicht van de verbonden partijen, de aard van de deelname, het doel van de deelname, de financiële en eventueel andere verplichtingen. Betreffende de aard van de deelname, zijn de volgende categorieën onderscheiden:

- GR Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijk);
- S/V Stichting of vereniging (privaatrechtelijk);
- AB Aandelenbezit in een vennootschap (NV of BV, privaatrechtelijk);
- BV Besloten vennootschap;
- Overig: Convenant, stuurgroep, overlegorgaan of lidmaatschap.

Overzicht verbonden partijen per 31 december 2014

Nr.	Naam organisatie	Aard	Doel deelname	Financieel belang
1	Claim Staat Vennootschap BV Vordering op Enexis BV Verkoop Vennootschap BV		Diverse tijdelijke vennootschappen voortgekomen uit de splitsing en verkoop van Essent. Deze vennootschappen behartigen diverse belangen van de verkopende aandeelhouders en hebben daarvoor werkvermogen gekregen.	Geplaatst aandelenkapitaal €18,99 €18,99 €18,99
2	Enexis Holding NV (Rosmalen)	AB	Distribueren en transporteren van energie, exploiteren transportnetten energie, uitvoeren Electriciteitswet 1988 en Gaswet.	Geplaatst aantal aandelen: 1899 (0,09495%) Geplaatst aandelenkapitaal €16.881
3	Waterbedrijf Groningen	AB	Drinkwatervoorziening	Gestort aandelen kapitaal k€2 Garantstelling k€ 172
4	Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog BV (De Marne, Dongeradeel)	AB	Verantwoordelijk voor het exploiteren, beheer en onderhoud van de haven Lauwersoog.	Geplaatst aandelen kapitaal k€ 41
5	Bank Nederlandse Gemeenten NV	AB	De vennootschap heeft ten doel de uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden.	Gestort aandelen kapitaal k€ 24
6	Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen <u>Usquart</u> (De Marne, Eemsum, Loppersum & Winsum)	GR	Het samenwerkingsverband behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het op een doelmatige en milieuhygiënische verantwoorde wijze verwijderen van afvalstoffen.	Bijdrage die jaarlijks in de begroting is opgenomen
7	Groningen Milieu	BV	Het ophalen van huisvuil.	Aandelenkapitaal k€ 25
8	Gemeenschappelijke regeling aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van IBA's (De Marne, waterschap Noorderzijlvest)	GR	Aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van in de gemeente De Marne aangelegde systemen van Individuele Behandeling van Afvalwater.	nvt
9	Veiligheidsregio Groningen	GR	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en	bijdrage per inwoner

Nr.	Naam organisatie	Aard	Doel deelname	Financieel belang
			coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: a. brandweerzorg; b. geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; c. rampenbestrijding en crisisbeheersing; d. melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.	
10	Publiek Gezondheid en Zorg Groningen	GR	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: a. bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking; b. bevolkingszorg.	bijdrage per inwoner
11	Werkvoorzieningschap Ability <u>Uithuizen</u>	GR	Het bevorderen of activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen en instandhouden van werkgelegenheid ten behoeve van natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt.	Bijdrage is gebaseerd op aantal SVW-dagen in relatie tot taakstelling
12	Gemeenschappelijk orgaan Openbaar Primair Onderwijs <u>Uithuizen</u> (<i>Winsum, Eemsmond, De Marne</i>)	GR	Bundeling toezichthoudende taken als bedoeld in art. 48 Wet op het Primair Onderwijs i.v.m. regionale stichting openbaar onderwijs	Geen financieel belang alleen toezichthoudende taak.
13	Omgevingsdienst Groningen (<u>Veendam</u>)	GR	De Omgevingsdienst Groningen is ingesteld om vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers te gaan uitvoeren, waarmee de	Voorlopig o.b.v. vast bedrag en vanaf 2016 o.b.v. producten catalogus

Nr.	Naam organisatie	Aard	Doel deelname	Financieel belang
			deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.	
14	Bestuursacademie Noord-Nederland Garantievoorziening (overheidslichamen prov. Groningen, Drenthe & Friesland) p/a BAN PD, Pb.803, 9400 AV Assen	GR	Vangnetvoorziening voor financiële aanspraken (wachtgeld, fpu, pensioen, IZA) na privatisering van bestuursacademie	Vaste bijdrage
15	Samenwerking sociale zaken Winsum (Winsum, De Marne, Bedum)	GR (Licht), geen jaarrekening	Doel is een efficiënte, effectieve en zorgvuldige uitvoering van de gemeentelijke taken aan de deelnemers op het terrein van werk en inkomen.	Bijdrage o.b.v. cliëntenaandeel
16	Vereniging van Waddenzeegemeenten, p/a Pb. 2000, 9930 PA Delfzijl	Lidmaatschap	Horizontale coördinatie tussen 13 Waddengemeenten	nvt
17	Samenwerking sociale recherche (Stadskanaal, Veendam, Vlagtwedde, Delfzijl, Appingedam, ISGD Oldambt, Bellingwedde, De Marne, Menterwolde, Pekela en Winsum)	Samenwerkingsovereenkomst	Opsporing misbruik sociale voorzieningen waarvan de uitvoering aan gemeenten is opgedragen	nvt
18	St. Libau welstands- en monumentenzorg (Groninger gemeenten excl. gem. Groningen)	Stichting	Welstandsadvisering bouwplannen e.d en advisering monumentenvergunningen	nvt

3.7. Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf grondbeleid bij de begroting en jaarstukken wordt ingegaan op de belangrijkste financiële ontwikkelingen zoals verlies/winstverwachtingen, de verkoop van gronden en de relaties van het grondbeleid met de programma's.

Het grondbeleid van de gemeente De Marne heeft een grote invloed op, en samenhang met, de diverse programma's. Het grondbeleid dient dienstbaar te zijn aan de gemeentelijke doelstellingen binnen deze programma's. Dat wil zeggen dat het grondbeleid een instrument is om de doelstellingen van de diverse beleidssectoren van de gemeente mogelijk te maken. Daarbij kan onder meer worden gedacht aan ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer, sport en recreatie. Daarnaast kan het gevoerde grondbeleid een grote financiële impact hebben op de gemeentelijke begroting.

Het grondbeleid en de uitvoering van het grondbeleid van de gemeente is vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2015-2018. Voor een nadere onderbouwing van de in deze paragraaf vermelde uitgangspunten wordt dan ook verwezen naar de Grondnota die is vastgesteld in de vergadering van 28 mei 2014.

De gemeente hanteert een situationeel grondbedrijf. Alle nieuwe ontwikkelingen zullen hierbij aan het college van Burgemeester en Wethouders worden voorgelegd zodat per plan een afweging kan worden gemaakt welke instrumenten worden ingezet. De keus voor een faciliterend grondbedrijf past ook prima in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen als burgerparticipatie, collectief opdrachtgeverschap en een vraag gestuurde woningmarkt. Meer zaken aan de markt overlaten en alleen sturen op die onderwerpen die echt belangrijk zijn, kortom het voeren van regie, is iets dat bij uitstek past binnen het faciliterend grondbedrijf.

De koers die is uitgezet met het Woon- en Leefbaarheidsplan heeft ook geleid tot een verschuiving in aandacht binnen het Grondbedrijf. Zo is de vraag naar nieuwe woningbouwkwavels afgenomen. Tegelijkertijd vergt de begeleiding van de herstructureringsopgave in zowel de huursector als in de koopsector meer aandacht. Met name de afstemming van de planontwikkeling tussen Wierden en Borgen en de gemeente, mede in relatie tot de noodzakelijke aanpassingen in de openbare ruimte, is steeds belangrijker geworden.

De gemeente heeft relatief veel gronden in haar bezit. In het verleden zijn deze verworven met het oog op de ontwikkeling van (woning)bouwlocaties. Deze toekomstige ontwikkeling zit er voor veel locaties niet meer in. De gemeente De Marne is daarom bezig om deze grondpositie gefaseerd af te bouwen. Landbouwpercelen in Houwerzijl, Vierhuizen en Wehe den Hoorn zijn inmiddels verkocht.

Financieel beleid grondexploitaties

Het grondbedrijf is een integraal onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Er worden geen aparte reserves voor het grondbedrijf aangehouden. Verwachte verliezen worden afgedekt met een voorziening. Winsten en verliezen van grondexploitaties worden verrekend met de algemene reserve. De systematiek van het nemen van winsten en verliezen houdt in dat deze moeten worden genomen op het moment dat deze gerealiseerd zijn dan wel bekend zijn. Een eenvoudige benadering van de winstneming is om winsten te nemen op basis van het verschil tussen de boekwaarde en nog te maken kosten voor het complex. Wanneer de boekwaarde groter is dan de nog te maken kosten dan nemen we het verschil als winst.

Prognoses financiële resultaten

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de geactualiseerde eindwaarden van alle exploitaties. De ramingen zijn gebaseerd op de berekening uit de grondnota van mei 2015 en sluiten aan bij de jaarrekening 2014. De prognoses van de eindwaarden verloopt in de lijn van voorgaande berekeningen. Het nemen van winsten en verliezen is nu dan ook niet aan de orde.

De exploitatie van het Winkelcentrum Leens wordt conform de planning per 31-12-2014 afgesloten. Het vorig jaar geraamde tekort van k€ 324 valt nu iets gunstiger uit hetgeen een voordeel oplevert van k€ 10.

Grondexploitatie	eindwaarde 2014	eindwaarde herziening 2015	winst/verlies t.b.v. jaarrekening 2014
Tuinbouwbedrijventerrein - Kruisweg	1.986	320	0,00
Brugweg - Ulrum	6.287	2.120	0,00
Trekweg- Ulrum	52.130	51.597	0,00
Doornbos - Zoutkamp	77.405	66.407	0,00
Kanaaloever Zuid - Zoutkamp	2.731	18.032	0,00
Bedrijvenpark De Marne - Ulrum	390.172	361.923	0,00
Winkelcentrum - Leens	-324.272	-314.507	-9.765
TOTAAL	206.439	185.892	-9.765

Risico / weerstandsvermogen

In de grondnota is ook nader ingegaan op de risicoanalyse. Voor een aantal parameters (verkoopsnelheid, rente en grondprijs) is het effect op de eindwaarde berekend indien zich hierin veranderingen voordoen. Het totale risico is nu berekend op k€ 159. Ten opzichte van vorig jaar is daarmee het risicoprofiel wederom afgenomen, nu met een bedrag van ca. k€ 85. De afname wordt veroorzaakt door de daling van de verkoopprijs van een aantal bouwkavels en het inboeken van de laatste subsidies voor Kanaaloever Zuid en het Winkelcentrum.

3.8. Demografische ontwikkelingen

Inleiding: Programma Krimp en Leefbaarheid 2012-2020

De Marne heeft in 2011 met de ontwikkeling van de Krimppnota en het Woon-en leefbaarheidsplan belangrijke stappen gezet. In 2012 hebben wij het Programma Krimp en Leefbaarheid opgesteld. In het programma zijn de maatregelen uit het Woon-en leefbaarheidsplan in de tijd uitzet. Het programma dient tevens om de ontwikkelingen te monitoren en te agenderen. Met het Programma willen we vooral samenhang en afstemming tussen de verschillende beleidsterreinen bewerkstelligen en bewaken.

In 2012 zijn de maatregelen van het Woon-en leefbaarheidsplan uitgezet in het Programma Krimp en Leefbaarheid. Destijds zijn we reeds gestart met maatregelen en projecten die budgetneutraal uitgevoerd konden worden, danwel waarvoor reeds gemeentelijke budgetten beschikbaar waren en waarvoor geen externe subsidies nodig was. In september 2013 heeft De Marne de beschikking voor de gecombineerde aanvraag Krimpfonds/ISV ontvangen en dat heeft ze het startsein gegeven voor een groot aantal projecten waarvoor externe financiering nodig was.

Verder heeft het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Groningen begin juni 2013 besloten om € 5.000.000 aan De Marne toe te kennen in het kader van het Actieprogramma Werk, Leefbaarheid en Energie; € 1.500.000 daarvan is toegekend aan het dorp Ulrum. Toezicht op de besteding van deze middelen is bestuurlijk ondergebracht bij de Stuurgroep die ook toeziet op de uitvoering van het Programma Krimp & Leefbaarheid.

Werkzaamheden 2014

In deze paragraaf wordt een opsomming gegeven van de werkzaamheden 2014 binnen het Programma Krimp & Leefbaarheid en de Impuls Ulrum op. Van ieder project wordt een opsomming gegeven. Voor een uitleg over deze projecten wordt verwezen naar het Programma Krimp & Leefbaarheid en de Programmabegroting 2014.

Naam	Maatregelen r.	Tekst begroting 2014	Rapportage 2014
Sloop, sloop-nieuwbouw en aanpassing sociale woningvoorraad.	1 t/m 3.	Acties om woningvoorraad in de pas te laten lopen met de behoeften van de toekomst. De acties hierbinnen hebben een looptijd tot 2021; in 2014 liggen de nadruk op de acties die in dat jaar gepland staan.	Samen met woningstichting Wierden en Borgen is verder gewerkt aan de forse herstructureringsopgave. Dat gebeurt op basis van het Strategisch Voorraadbeheer van Wierden & Borgen. Er is gesloopt, gebouwd en er zijn nieuwe herstructureringsplannen gemaakt.
Inventarisatie niet/wel te verkopen woningen in gezamenlijkheid met Wierden en Borgen.	5.	Wierden en Borgen en de gemeente brengen samen in beeld welke woningen niet verkocht mogen worden.	Er is nog geen inventarisatie gemaakt van de te verkopen woningen. Wierden & Borgen stelt zich terughoudend op m.b.t. de verkoop van woningen.
Handhaven kwaliteit koopsector viertrapsraket in combinatie met Voorlichting Leeftijd bestendig bouwen.	7 en 29.	De gemeente neemt actief de regie om kwaliteit en uitstraling in de koopsector in stand te houden. Om de koopsector een impuls te kunnen geven, handhaaft de gemeente actiever en is er budget beschikbaar voor particuliere woningverbetering. Bij dit laatste hoort ook de voorlichting over leeftijdbestendig bouwen.	In juni is gestart met het project 'Particuliere Woningverbetering De Marne'. Voor de nadere uitleg over dit project wordt verwezen naar het projectplan. In 2014 zijn 3 subsidies verstrekt, er is geen starterslening uitgegeven. Ook is er gewerkt aan het welstands- en handhavingsbeleid van de gemeente. Hiermee beoogt de gemeente in dringende gevallen in te grijpen.
Onderzoek kansen ruilverkaveling.	10.	De totale woningvoorraad moet naar beneden. De gemeente heeft alleen invloed op de sociale woningvoorraad in samenwerking met de woningbouwcorporatie die eigenaar is. In sommige gevallen is de getalsmatig te slopen sociale woningvoorraad in een kwalitatief betere staat dan de woningvoorraad die in particulier bezit is. Als onderdeel van het project Deel&Ulrum nemen we de ruilverkaveling ter hand (uitruil van slechte particuliere woningen tegen goede woningen uit de sociale woningvoorraad).	Er is binnen het project Deel&Ulrum gestart met een samenwerking met o.a. het Kadaster m.b.t. ruilverkaveling. Verder zijn er plannen om de samenwerking met het Kadaster uit te rollen naar andere dorpen in de gemeente.
Herinrichting bestemmingsplannen met betrekking tot	8, 11 en 16.	De aanstaande Actualisering Bestemmingsplannen grijpen we aan om de bestemmingsplannen krimpproof te maken.	De aanstaande Actualisering Bestemmingsplannen grijpen we aan om de bestemmingsplannen krimpproof te maken. In 2014 is dit wegbestemmen voorbereid. Aangezien de

vrijkomende bebouwing. Afbouwen overtollige bestemmingsplancapaciteit en Herinrichting bestemmingsplannen monumenten.			prognoses opnieuw worden doorgerekend, is deze actualisering opgeschort.
Ondersteuning en facilitering eigenaren leegstaande panden.	9, 17 en 44.	De gemeente neemt de regie in geval van leegstaande (winkel)panden. Er is tevens budget beschikbaar om eigenaren te helpen om te zoeken naar een nieuwe bestemming.	Er heeft één initiatief gebruik gemaakt van de regeling. Het gaat hier om een ontwikkeling van een plan in een leegstaand winkelpand. Verder heeft een gesprek plaatsgevonden met een eigenaar van een ander leegstaand pand (vml maatschappelijke bestemming). Daaruit zijn geen nadere plannen gekomen.
Versterking Informele zorg.	23.	De gemeente gaat netwerken van informele zorg ondersteunen.	Dit is opgepakt buiten het Programma Krimp & Leefbaarheid middels het project 'Noabers'. Zie daarvoor programma 8, doelstelling 1.
Onderzoek Lage SES.	30.	De gemeente onderzoekt de problematiek en zorgvraag van mensen met een lage Sociaal Economische Standaard (SES).	Dit is niet gestart, omdat het een lage prioriteit heeft in verhouding tot andere werkzaamheden.
Implementatie en uitvoering Woon-en leefbaarheidsmonitor.	Aanvullende maatregel 5 (AV5).	De gemeente gaat in samenwerking met inwoners en andere partners ontwikkelingen op het gebied van wonen en leefbaarheid monitoren. Tevens is hier een bescheiden stimuleringsbudget aan gekoppeld.	Zie daarvoor programma 8, doelstelling 1.
Integrale aanpak Ulrum: "Ulrum het dorp van de toekomst".	- -	De provincie heeft middelen beschikbaar gesteld voor een Integrale aanpak Ulrum in het kader van het Actieprogramma Werk Leefbaarheid Energie (WLE). Binnen deze aanpak worden reeds ontwikkelde plannen en opgaves in twee jaar tijd uitgevoerd. De gemeente ondersteunt het dorp met de uitvoering waar mogelijk met mankracht en middelen. De looptijd hiervan is tot september 2015.	De gemeente heeft haar faciliterende rol uitgevoerd bij dit initiatief. Verder heeft de gemeente samen met de provincie toegezien op de juiste besteding van de middelen.

3.9. Begrotingsrechtmatigheid

Inleiding

Binnen onze organisatie moeten alle uitgaven binnen de beschikbare programmabudgetten blijven. In vaktaal wordt dit het “begrotingscriterium” genoemd: we beoordelen of we rechtmatig handelen op het gebied van budgetbeheersing. Overschrijding is namelijk in strijd met het budgetrecht van de raad.

Als er toch een overschrijding van een budget plaatsvindt, dienen deze goed herkenbaar en beargumenteerd in de jaarrekening te worden opgenomen. Door vaststelling van de jaarrekening door de raad worden deze overschrijdingen alsnog geautoriseerd.

Er zijn twee soorten begrotingsafwijkingen te onderscheiden:

A. Begrotingsafwijkingen passend binnen het bestaande beleid (in beginsel rechtmatig)

1. Kostenoverschrijding die geheel of gedeeltelijk worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten.

2. Kostenoverschrijdingen die een gevolg zijn van interne factoren zoals:

- doorberekening interne kosten, mits de totale apparaatskosten zoals verantwoord op de kostenplaatsen niet worden overschreden ;
- kapitaallasten mits de investeringskredieten door de raad zijn geautoriseerd;
- afwijking als gevolg van fouten in de begroting;
- dotaties aan voorzieningen.

3. Kostenoverschrijdingen die worden veroorzaakt door externe factoren zoals:

- open-einde regelingen;
- faillissement debiteur/vorderingen die niet meer geïnd kunnen worden;
- wijzigingen landelijke wet- en regelgeving met financiële consequenties;
- aanpassingen algemene uitkering gemeentefonds;
- uitgaven van gemeenschappelijke regelingen;
- realisatie op begrote subsidieverwachtingen;
- de renteontwikkelingen;
- uitgaven die naar hun aard onvoorzien, onvermijdelijk en onuitstelbaar zijn;
- noodzakelijke afwaarderen wegens door marktomstandigheden ontstane duurzame waarde vermindering;
- onderzoeken achteraf met financiële gevolgen.

B. Begrotingsafwijkingen niet passend binnen het bestaande beleid (in beginsel onrechtmatig):

1. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend tellen mee in de foutevaluatie.

2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarvan ondubbelzinnig wordt vastgesteld dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd tellen mee in de foutevaluatie.

3. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen en tellen derhalve mee in de foutevaluatie.
4. Kostenoverschrijdingen geconstateerd tijdens het begrotingsjaar betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt, tellen mee in de foutevaluatie.
5. Kostenoverschrijdingen in het jaar van investeren op activeerbare activiteiten tellen mee in de foutevaluatie. Dergelijke afwijkingen zijn goedbeschouwd onrechtmatig en tellen derhalve mee in de foutevaluatie bij de jaarrekening.

Exploitatie

Exploitatielasten per programma	Actuele begroting 2014	Rekening 2014	overschrijding	soort overschrijding
P 01 Burger en bestuur	2.619	2.679	-60	A3
P 02 Veiligheid	1.384	1.387	-3	A1
P 03 Verkeer en vervoer	4.167	3.870	nvt	
P 04 Econom.zaken, recreatie en toerisme	385	402	-17	A2
P 05 Jeugd	2.180	2.124	nvt	
P 06 Sport, kunst en cultuur	1.410	1.450	-40	A2
P 07 Sociale Zaken en Werk	7.715	7.223	nvt	
P 08 Maatschappel. ondersteuning en Zorg	3.002	2.985	nvt	
P 09 Milieu	3.754	4.205	-451	A2
P 10 Leefomgeving	2.505	2.993	-489	A1
P 12 Algemene dekkingsmiddelen	2.854	2.245	nvt	

Investerings

Bij de kredieten zijn geen overschrijdingen die meegenomen moeten worden.

4. Jaarrekening

1

4.1. Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten 2004 (BBV), welke op een aantal uitzonderingen na, is gebaseerd op de verslaggeving voorschriften volgens het Burgerlijk Wetboek, boek 2, titel 9.

Grondslagen voor waardering en resultaat

De waarderingsgrondslagen van de jaarrekening van de gemeente De Marne zijn in lijn met de BBV en de financiële verordening. Voor waardering wordt uitgegaan van de historische kostprijs tenzij anders vermeld. Activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde. Kosten en opbrengsten worden verantwoord op basis van het baten en lasten stelsel. Winsten worden alleen in aanmerking genomen als ze gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong hebben voor het einde van het boekjaar, worden opgenomen als zij bekend zijn geworden voor de opstelling van de jaarcijfers.

Materiële vaste activa

De Materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van de verkrijgingprijs verminderd met de afschrijvingen, voor zover van toepassing, bijzondere waardeverminderingen.

Materiële vaste activa	Afschrijvingstermijnen
Openbare ruimte (<i>activa met maatschappelijk nut</i>)	25 jaar
Gronden en terreinen	geen
Bedrijfsgebouwen	40 jaar
Renovaties	25 jaar
Technische installaties	18 jaar
Meubilair	10 jaar
Vervoermiddelen	8 jaar
Software	5 jaar

Afschrijvingen

Investerings worden lineair afgeschreven. Eén oude investering in de riolering vormt hierop een uitzondering. Op deze investering wordt annuïtair afgeschreven. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn conform de opgenomen lijst met afschrijvingstermijnen uit de financiële verordening.

Financiële vaste activa

De onder de Financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden worden gewaardeerd tegen nominale waarden. De belangen in deelnemingen tegen verkrijgingprijs of marktwaarde als deze lager is als de verkrijgingprijs.

Voorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs, dan wel lagere marktwaarde. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden. De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie, zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Vorderingen

Vorderingen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, indien noodzakelijk verminderd met een voorziening voor oninbare bedragen.

Reserves

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen die zich hebben voorgedaan per balansdatum en waarvan de omvang redelijkerwijs kan worden geschat. De voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale of contante waarde.

Langlopende schulden

Onder de langlopende schulden worden verstaan de schulden met een oorspronkelijke rentetypische looptijd van één jaar of langer. De langlopende schulden worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke waarde verminderd met de aflossingen.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente zijn gewaarborgd, is buiten de telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bepalingsgrondslagen resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Voor zover noodzakelijk zijn ten laste van de exploitatie voorzieningen getroffen voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
- risico's ter zake van verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen, respectievelijk schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie voor gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming namelijk vier jaar. Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) moet wel een verplichting worden gevormd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

4.2. Balans gemeente De Marne

		Bedragen x k €	
Activa	31-12-2014	31-12-2013	
Vaste activa			
Materiële vaste activa			
Investerings met een economisch nut	10.003	10.265	
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.784	11.507	
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	9.208	9.766	
Materiële vaste activa	29.995	31.538	
Financiële vaste activa			
Deelnemingen	159	129	
Lening aan woningbouwcorporaties	2.348	2.431	
Overige langlopende leningen	1.394	1.639	
Financiële vaste activa	3.901	4.199	
Totaal vaste activa	33.896	35.737	
Vlottende activa			
Voorraden			
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	912	989	
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	982	1.378	
Voorraden	1.894	2.367	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar			
Vorderingen op openbare lichamen	2.005	2.128	
Overige vorderingen	4.143	3.077	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	6.148	5.205	
Liquide middelen			
Kassaldi	8	5	
Banksaldi	591	25	
Liquide middelen	599	30	
Totaal vlottende activa	8.641	7.602	
Totaal activa	42.537	43.339	

Passiva	31-12-2014		31-12-2013	
Eigen Vermogen				
Algemene reserve	2.711		5.461	
Bestemmingsreserves	2.323		782	
Gerealiseerde resultaat	1.840		3.185	
Eigen Vermogen		6.874		9.428
Voorzieningen				
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	1.055		4	
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	640		0	
Voorzieningen		1.695		4
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer				
Leningen van binnenlandse banken	23.829		26.374	
Vaste schulden		23.829		26.374
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar				
Banksaldi	2.866		1.388	
Overige schulden	2.091		1.903	
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		4.957		3.291
Overlopende passiva				
Nog te betalen bedragen	1.833		506	
Tranistorische rente	296		285	
Voorschotbedragen specifieke uitkeringen	3.010		3.337	
Overige leningen	43		114	
Overlopende passiva		5.182		4.242
Totaal Vlottende passiva		10.139		7.533
Totaal passiva		42.537		43.339
Garanstellingen		24.280		24.754

Ontwikkeling na balansdatum

Na het afsluiten van het boekjaar 2014 hebben zich geen ontwikkelingen voorgedaan die de hoogte en de samenstelling van de balans per balansdatum aanzienlijk beïnvloeden.

4.3. Toelichting op de balans

(Im)materiële vaste activa

In het verslagjaar waren op de balans geen immateriële vaste activa opgenomen. Conform het BBV zijn de materiële vaste activa uitgesplitst in materiële vaste activa met economisch nut en materiële vaste activa met maatschappelijk nut. De investeringen met maatschappelijk nut worden afgeschreven in 25 jaar.

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

Bedragen x k €

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2013	In- vesteringen	Bijdrage derden	Af- schrijvingen	Boekwaarde 31-12-2014
Maatschappelijk nut					
Openbare ruimte	9.767	1.759	1.429	889	9.208
Economisch nut					
Gronden en terreinen	329	26		2	353
Bedrijfsgebouwen	6.890	1.329	43	800	7.376
Vervoermiddelen	737	131		389	479
Machines, apparaten en installaties	2.272	60		564	1.768
Overig	37	27		37	27
Economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven					
Grond- weg en waterbouwkundige werken	11.507	741	918	545	10.784
Totaal	31.539	4.073	2.390	3.227	29.995

NB: er zijn in 2014 geen desinvesteringen en afwaarderingen geweest.

Toelichting

De onderhanden werken en het eventuele subsidiebedrag hierop zijn opgenomen in het investeringsbedrag respectievelijk bijdrage van derden. Voor een toelichting wordt verwezen naar de investeringsparagraaf.

Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa is als volgt samengesteld:

Bedragen x k €

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2013	Invester- ingen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2014
Deelnemingen	129	33	3	159
Leningen woningbouwverenigingen	2.431		83	2.348
Overige langlopende leningen	2.059	25	270	1.814
Af: Voorziening vordering op Vennootschap BV	-420			-420
Subtotaal: Overige leningen minus voorzieningen	1.639	25	270	1.394
Totaal	4.199	58	356	3.901

Toelichting

Deelnemingen

In onderstaande tabel is aangegeven van welke ondernemingen de gemeente De Marne aandelen in bezit heeft.

Bedragen x k €				
Overzicht deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2013	Investe- ringen	Desinve- steringen	Boekwaarde 31-12-2014
Aandelen NV Fryslân Miljeu		23		23
Watermaatschappij Groningen	2			2
Essent / Enexis c.s.	86			86
Attero	3		3	0
Visafslag Lauwersoog BV	3			3
Exploitiemaatschappij Lauwersoog BV	5			5
BNG	24			24
ABN-Amro belegging		10		10
Overig	6			6
Totaal	129	33	3	159

Toelichting

Aandelen NV Fryslân Miljeu

In 2014 is besloten om deel te nemen in Fryslân Miljeu. Hiervoor zijn aandelen gekocht voor een bedrag van k€ 23.

Aandelen Attero

De aandelen Attero zijn op 1 juni 2014 verkocht. De verkoop heeft een boekwinst opgeleverd van k€ 150.

ABN-Amro belegging

De waarde van de obligaties per balansdatum is opgenomen.

Leningen woningbouwverenigingen

Dit betreft leningen verstrekt aan Woningbouwvereniging De Wierden. Op het restant van de leningen wordt regelmatig afgelost.

Overige langlopende leningen

Dit betreft leningen verstrekt aan lokale verenigingen en stichtingen, Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN), Enexis en personeel.

Lokale verenigingen en stichtingen:

Dit betreft voetbal-, carnavals- en culturele verenigingen en een culturele stichting. Op de restant van de leningen wordt regelmatig afgelost.

Lening SVN:

Dit betreft een zogenaamd revolverend fonds dat is ingesteld bij de verkoop van de aandelen Bouwfonds in 2000. Organisaties met maatschappelijk relevante doelen kunnen een verzoek indienen bij dit fonds voor een gunstige lening. SVN verstrekt die geldlening na goedkeuring van het college van B&W. In 2014 is bij de SVN tevens de mogelijkheid voor leningen in het kader van Krimp en Leefbaarheid gesteld. Het (nog) niet aan leningen verstrekte bedrag is opgenomen onder de liquide middelen. Dit betreft een bedrag van k€ 312.

Vordering Enexis:

Aan Enexis is in 2009 een lening verstrekt (bij de verkoop van Essent) Dit wordt volgens plan afgelost. De laatste aflossing is voorzien in 2017.

Lening aan ambtenaren:

Op grond van nu geldende wettelijke bepalingen mogen geen leningen meer verstrekt worden aan het personeel. Dit geldt voor leningen onder hypothecair verband (woningfinanciering). De huidige leningen zijn een restant van eerdere wettelijke bepalingen. In het kader van het fiets privé project worden nog wel kortlopende financieringen verstrekt. Deze financiering vindt plaats ten behoeve van een aankoop van een fiets. De lening wordt afgelost in drie jaar.

Vorraden

De voorraden betreffen de grondexploitaties.

	Bedragen x k €				
	Boekwaarde 1-1-2014	Inves- teringen	Desinves- teringen	Verlies- Voorziening	Boekwaarde 31-12-2014
Vorraden grondexploitaties					
Onderhanden werk waarvan:					
<i>In exploitatie genomen</i>					
BestP Kanaaloever Zuid (incl Heiploeg)	120	16	198		-62
Doornbos 3 Zoutkamp	-23				-23
Bestemmingsplan Trekweg Ulrum	13	3			16
Bestemmingsplan Brugweg Ulrum	159	7			166
Bedrijventerrein Ulrum-Oost	721	30			751
Tuinbouwbedrijventerrein Kruisweg	185	7	58		134
Winkelconcentratie Leens	528	49	253	324	0
Subtotaal in exploitatie genomen	1.703	112	509	324	982
<i>Niet in exploitatie genomen</i>					
Aankoop Grond Wehe-den Hoorn 99-75	88		50		38
Aankoop Grond Stiekema Kloosterburen	29				29
Hunzegat Zoutkamp	5				5
Exploitatieverkenning Ulrum	460			21	439
Verkoop EBZ	426			25	401
Herziening bestemmingsplan Lauwersoog	25		25		0
Subtotaal niet in exploitatie genomen	1.033		75	46	912
Totaal exploitatie-opzetten	2.736	112	584	370	1.894

Toelichting

Verliesvoorziening Winkelconcentraties Leens

De verliesvoorziening van de Winkelconcentratie Leens is gezamenlijk met het project afgewikkeld.

Nota Grondbeleid

In de raad van 28 mei 2014 is de nieuwe nota Grondbeleid gemeente De Marne vastgesteld. De voorziening "verliesgevende grondexploitaties" is in het leven geroepen ter afdekking van eventueel verliesgevende grondexploitaties.

Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Met betrekking tot debiteuren kan de volgende onderverdeling worden gemaakt:

Bedragen x k €

Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2013	Balanswaarde 31-12-2014
Vorderingen op openbare lichamen	2.128	2.005
Overige vorderingen	3.554	4.579
Af: voorziening dubieuze debiteuren	-266	-243
Af: voorziening debiteuren sociale zaken	-211	-193
Totaal overige vorderingen minus voorzieningen	3.077	4.143
Totaal	5.205	6.148

Toelichting

Vorderingen op openbare lichamen

De post vorderingen op openbare lichamen heeft voornamelijk betrekking op het nog te ontvangen bedrag in verband met de afrekening in het kader van het BTW-compensatiefonds.

Overige vorderingen

De overige vorderingen hebben betrekking op de nog af te rekenen samenwerking BMW E en nog te ontvangen subsidies van de provincie (k€ 1.893), debiteuren SoZaWe (k€ 1.040) en normale debiteuren (k€ 1.646).

Voorzieningen dubieuze debiteuren en debiteuren sociale zaken

De voorziening dubieuze debiteuren is enerzijds gebaseerd op een percentage van de nog uitstaande belastingdebiteuren, rekening houdende met de ouderdom van deze debiteuren, en anderzijds op een individuele beoordeling van de overige debiteuren. (k € 243)

De voorziening debiteuren sociale zaken is gebaseerd op een opgave van de gemeenschappelijke sociale dienst (k € 193).

Liquide middelen

Bedragen x k €

Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2013	Balanswaarde 31-12-2014
Kassaldi	5	8
Banksaldi	25	591
Totaal	30	599

Toelichting

Decentrale overheden zijn verplicht om boven een drempelbedrag hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Het drempelbedrag van De Marne is gesteld op k€ 250. In 2013 is een schatkistbankieren rekening aangevraagd en toegekend, echter is per abuis de automatische

afroming bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) niet geregeld, waardoor er geen afroming heeft plaatsgevonden. Deze fout is in 2015 hersteld.

Specificatie naar bank

Omschrijving	Bedragen x k €	
	Balanswaarde 31-12-2013	Balanswaarde 31-12-2014
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		258
Rabo-bank	12	13
ABN-AMRO-bank	3	3
ING-bank	10	5
SVN		312
Totaal	25	591

Toelichting

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN)

Het nog niet niet in het kader van SVN verstrekte leningen voor organisaties met maatschappelijke doelen en leningen in het kader van krimp en leefbaarheid, is opgenomen onder de liquide middelen. Dit betreft respectievelijk k€ 212 en k€ 100.

Eigen Vermogen

Reserves

Reserves kunnen worden omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die bedrijfseconomisch gezien vrij besteedbaar zijn. Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserve en de bestemmingsreserves alsmede het rekeningsaldo van baten en lasten. Het eigen vermogen dient ondermeer als weerstand voor tegenslagen in de toekomst (bufferfunctie). Tevens is het eigen vermogen aan te wenden als financieringsmiddel.

Omschrijving	Bedragen x k €			
	Boekwaarde 31-12-2013	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2014
Algemene reserve	5.461	2.802	5.012	3.251
Algemene reserve GRP			540	-540
Gerealiseerde resultaat *	3.185	1.840	3.185	1.840
Totaal algemene reserve	8.646	4.642	8.737	4.551
Bestemmingsreserves				
Programma 3				
Trace Mensingeweer ZTKP	140			140
N 361		560		560
Programma 5				
Reserve afwaardering IHP	174		174	0
Peuterspeelzaalwerk	83			83
Programma 6				
Tennisbaan Kloosterburen	14			14
Tennisbanen Ulrum	35			35
NASB Sportcoach		27		27
Programma 7				
Wet Inburgering	38		38	0
Participatie en reïntegratie	114	18		132

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2013	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2014
Programma 8				
WMO-huishoudelijke hulp		130		130
WMO-uitvoeringskosten		35		35
Programma 9				
Klimaatbeleid	80		5	75
GRP nieuw vanaf 2006	-404	765	361	0
Afvalstoffenheffing	197	174	371	0
Programma 10				
Herstructurering woonplan	85			85
Krimp- en Leefbaarheid	-20	20		0
Gebiedsontwikkeling Lauwersoog	19		19	0
North Sea Fish		10		10
Lauwersom		51		51
Proloog algemeen		494		494
Programma Krimp- en Leefbaarheid		345		345
Programma 12				
Frictiekosten	226	105	224	107
Totaal bestemmingsreserves	782	2.733	1.192	2.323
Totaal reserves	9.428	7.375	9.929	6.874

Bestemmingsreserve Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP nieuw vanaf 2006)

De bestemmingsreserve is ultimo 2014 negatief. Conform de verslaggevingsvoorschriften mag een bestemmingsreserve niet negatief zijn. Als gevolg daarvan wordt de negatieve bestemmingsreserve GRP onderdeel van de algemene reserve. De algemene reserve is daardoor met k€ 540 verlaagd. Het doel van de bestemmingsreserves wordt toegelicht in bijlage 5.2.

Voorzieningen

Bedragen x k €

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2013	Toevoeging	Vrijval/ Aanwending	Boekwaarde 31-12-2014
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's				
Onderwijsafrekeningen	4		4	0
Organisatiewijziging		2.775	1.725	1.050
Risico BV Afvalverwerking		5		5
Subtotaal	4	2.780	1.729	1.055
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden				
Egalisatiefonds afvalstoffen		640		640
Totaal voorzieningen	4	3.420	1.729	1.695

Toelichting

Onderwijsafrekeningen

De onderwijsafrekeningen zijn afgewikkeld en dat heeft geleid tot vrijval van de voorziening.

Organisatiewijziging

Bij het vaststellen van de begroting 2014 heeft de raad een voorziening ingesteld om de financiële effecten van de organisatiewijziging en –ontwikkeling te verantwoorden. Het effect van de organisatiewijziging is een jaarlijkse daling van de personele lasten met k€ 786.

In de samenvatting van deze jaarrapportage wordt uitvoerig gerapporteerd over de stand van zaken van de bezuinigingen waaronder de personele bezuinigingen.

Risico BV afvalverwerking

Deze voorziening is ingesteld in het kader van de afvalverwerking. Hiervoor zijn aandelen gekocht bij Fryslân Milieu (k € 23). Elk jaar wordt de voorziening met k € 5 gevoed tot het totaal van de aanschafwaarde is bereikt. De voorziening dekt het financieel risico van de deelneming in Fryslân Milieu.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Bedragen x k €

Langlopende leningen	Boekwaarde 31-12-2013	Vermeer- deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2014
Onderhandse leningen banken	26.374		2.545	23.829
Totaal Langlopende Leningen	26.374		2.545	23.829
Rentelast langlopende leningen				1.149

Toelichting

Er zijn geen nieuwe leningen afgesloten. Voor een toelichting op de leningen verwijzen we naar de paragraaf financiering.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Bedragen x k €

Netto-vlottende schulden met looptijd < 1 jaar	Boekwaarde 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2014
Banksaldi	1.388	2.866
Overige schulden:		
Crediteuren	1.369	1.514
Af te dragen BTW	137	56
Af te dragen loonheffing en te betalen salarissen	306	434
Af te dragen loonheffing Sociale Zaken en te betalen uitkeringen	90	87
Totaal	3.290	4.957

Toelichting

Schulden aan kredietinstellingen

De gemeente heeft een rekening-courant overeenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Aan het eind van 2014 had deze rekening een negatief saldo van k€ 2.866. Conform de voorschriften is het negatieve saldo gepresenteerd onder de kortlopende schulden. Bij de BNG is ook de egalisatierekening financiering overheden (schatkistbankieren) ondergebracht.

Overlopende passiva

Bedragen x k €

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2014
Nog te betalen bedragen	507	1.833
Transitorische rente	285	296
Voorschot bedragen specifieke uitkering	3.337	3.010
Overige lening	114	43
Totaal	4.243	5.182

Toelichting

Dit betreft kosten (verplichtingen) die betrekking hebben op 2014, waarvan de betaling in 2015 gaat plaatsvinden. Deze hebben voornamelijk betrekking op de nog af te rekenen samenwerking BMW. Ook zijn er enkele bedragen opgenomen die betrekking hebben op 2015, maar in 2014 vooruit zijn ontvangen.

Hieronder is een specificatie weergegeven van de geormerkte voorschotbedragen.

Bedragen x k €

Specificatie geormerkte voorschotbedragen	Saldo 31-12-2013	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of de terug- betalingen	Saldo 31-12-2014
Onderwijsachterstandbeleid	14		1	13
BDU CJG	108		108	0
Participatiefonds	1		1	0
Leefbaarheid	12			12
Krimp	3.119		149	2.970
Regionale Uitvoering Dienst	18		18	0
Slim wonen plan	18		3	15
Geormerkt NSF	47		47	0
Totaal	3.337	0	327	3.010

Overige lening

Op grond van de rechtspositieregeling heeft in de jaren 1997-2005 een aantal ambtenaren gespaard voor extra verlof. De verlofschuld wordt vereffend in de jaren 2015-2021. De verlofschuld zal uiterlijk in 2021 van de lijst van schulden verdwijnen (het jaar 2021 is gerelateerd aan de AOW-leeftijdsgrens).

Garantstellingen

Het bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende garantstellingen:

Bedragen x k €

Gewaarborgde leningen	Oorspronkelijk Bedrag	Rente percentage	Boekwaarde 1-1-2014	Boekwaarde 31-12-2014
Woningstichting Wierden en Borgen				
BNG (WSW nr 2930)	4.538	3,430	2.652	2.470
NWB (WSW nr 26516)	1.049	3,630	827	796
NWB (WSW nr 26517)	842	3,615	663	638
NWB (WSW nr 26518)	426	3,200	300	286
NWB (WSW nr 26519)	662	3,270	468	447
BNG (WSW nr 26533)	282	4,880	224	219
ING (WSW nr 26538)	408	4,800	301	290
ING (WSW nr 26539)	1.890	5,120	1.399	1.350
SVN (WSW nr 32078)	471	0,500	129	99
BNG (WSW nr 34482)	1.490	4,659	1.085	1.033
ABN-Amro (WSW nr 37227)	2.500	4,000	2.500	2.500
Rabobank (WSW nr 42741)	8.000	3,890	8.000	8.000
Aegon Levensvz NV (WSW nr 45301)	5.000	3,500	5.000	5.000
Subtotaal	28.243		24.054	23.617
Stichting Woonzorg Nederland				
NWB (WSW nr 35216)	798	4,795	528	491
Waterbedrijf Groningen	nb	nb	172	172
Totaal gewaarborgde Leningen	29.041		24.754	24.280

In 2014 is geen bedrag betaald uit hoofde van aanspraken op de verleende borg- en garantstellingen.

Langlopende financiële verplichtingen (niet uit de balans blijvende verplichtingen)

Er is sprake van een vorm van operational lease van kopieerapparatuur; deze wordt in het contract als "huur" omschreven. De jaarlijkse huurprijs bedraagt k€ 25. De overeenkomst is in breed BMW verband (BMW en DEAL-gemeenten) afgesloten en loopt tot 2017.

Er is in het jaar 2014 k € 200 opgenomen als extra verplichting voor APPA-pensioenen. De laatst ontvangen berekening geeft een totaal van k € 364 aan extra verplichtingen. Er is vanaf gezien het verschil van k € 164 nu al bij te storten (omdat er nu geen actuele aanspraken zijn). De verplichting om conform APPA pensioenen uit te betalen blijft wel bestaan.

4.4. Overzicht baten en lasten

Bedragen * k €

Programma (x € 1000)	Realisatie vorig begrotingsjaar			Raming begrotingsjaar voor wijzigingen			Raming begrotingsjaar na wijzigingen			Realisatie begrotingsjaar			afwijking begroting - realisatie	
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten
Programma 1 Burger en bestuur	183	2.065	-1.882	147	2.690	-2.543	147	2.619	-2.471	165	2.679	-2.514	V 17	N -60
Programma 2 Veiligheid	30	1.143	-1.114	10	970	-960	449	1.384	-935	460	1.387	-927	V 11	N -3
Programma 3 Verkeer en Vervoer	54	4.034	-3.980	15	4.088	-4.073	15	4.167	-4.152	102	3.870	-3.768	V 87	V 297
Programma 4 Economische zaken, landbouw en visserij, recreatie en toerisme	4	340	-336	7	350	-342	7	385	-377	4	402	-398	N -3	N -17
Programma 5 Jeugd	352	1.771	-1.419	110	1.705	-1.595	288	2.180	-1.892	301	2.124	-1.823	V 12	V 57
Programma 6 Sport, Kunst en Cultuur	266	1.688	-1.422	77	1.202	-1.125	105	1.410	-1.305	114	1.450	-1.336	V 9	N -40
Programma 7 Sociale zaken en Werk	6.063	7.201	-1.139	5.826	7.151	-1.325	6.127	7.715	-1.588	5.988	7.223	-1.235	N -139	V 492
Programma 8 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	211	2.737	-2.525	95	3.000	-2.904	95	3.002	-2.907	187	2.985	-2.798	V 92	V 17
Programma 9 Milieu	3.452	3.462	-10	3.239	3.716	-477	3.458	3.754	-295	3.687	4.205	-518	V 228	N -451
Programma 10 Leefomgeving	1.489	3.422	-1.933	669	2.519	-1.850	674	2.505	-1.831	1.273	2.993	-1.720	V 599	N -489
Programma Algemene dekkingsmiddelen														
Algemene uitkering	12.854	0	12.854	12.683	14	12.669	12.916	0	12.916	12.846	0	12.846	N -70	V 0
OZB	2.047	0	2.047	2.241	30	2.211	2.232	0	2.232	2.231	3	2.228	N -1	N -3
Toeristenbelasting	294	0	294	381	6	376	381	0	381	292	40	252	N -89	N -40
Forensenbelasting	162	2	160	174	3	171	174	0	174	166	0	166	N -8	V 0
Deelneming	247	93	154	161	112	49	301	112	189	560	278	282	V 259	N -166
Overige algemene dekkingsmiddelen	547	309	238	553	256	297	553	308	245	631	341	290	V 77	N -32
Saldo kostenplaatsen	0	25	-25	0	0	0	0	2.409	-2.409	0	1.583	-1.583	V 0	V 826
subtotaal Algemene dekkingsmiddelen	16.151	429	15.722	16.194	420	15.774	16.558	2.829	13.729	16.726	2.245	14.482	V 168	V 585
Onvoorzien	0	0	0	0	25	-25	0	25	-25	0	0	0	V 0	V 25
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	28.254	28.292	-38	26.389	27.836	-1.447	27.924	31.974	-4.050	29.006	31.561	-2.555	V 1.083	V 413

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	onttrek-king	toevoe-ging	saldo	onttrek-king	toevoe-ging	saldo	onttrek-king	toevoe-ging	saldo	onttrek-king	toevoe-ging	saldo
programma 1	15	0	15	232	0	232	232	0	232	232	0	232
programma 2	13	0	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0
programma 3	728	145	583	526	0	526	526	0	526	526	0	526
programma 4	51	0	51	47	16	31	82	16	66	82	16	66
programma 5	250	201	48	65	0	65	258	0	258	258	0	258
programma 6	263	49	214	15	0	15	15	27	-12	15	27	-12
programma 7	0	72	-72	0	18	-18	0	18	-18	0	18	-18
programma 8	21	0	21	16	0	16	16	165	-149	16	165	-149
programma 9	201	65	136	392	0	392	271	123	148	1.156	663	493
programma 10	1.638	699	939	26	-75	101	26	75	-49	26	75	-49
algemene dekkingsmiddelen	3.423	5.333	-1.910	1.448	1.361	87	7.418	4.370	3.048	7.418	4.370	3.048
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	6.603	6.565	38	2.767	1.320	1.447	8.844	4.794	4.050	9.729	5.333	4.395

Gerealiseerd resultaat	34.857	34.857	0	29.156	29.156	0	36.768	36.768	0	38.735	36.895	1.840
-------------------------------	---------------	---------------	----------	---------------	---------------	----------	---------------	---------------	----------	---------------	---------------	--------------

Toelichting

De toelichting op het overzicht van baten en lasten is opgenomen bij de programma's, Hoofdstuk 2 Programmaverantwoording.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Omschrijving				
Naam	De heer B.W. Verwey	Mevrouw M. Hegeman-van Eysden		
Functie	Secretaris	griffier	Afdelingshoofd	
Ingangsdatum dienstverband	1-juli 2012	2 september 2008	1 februari 2004	
Einddatum dienstverband	-	-	1 oktober 2014	
Omvang dienstverband	1 fte	0,78 fte	1 fte	
Boekjaar	2014	2014	2013	2014
Beloningen	84.649	47.572	70.550	75.495
Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	13.749	7.064	11.794	8.447
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	956	6	175	55
Uitkering beëindiging dienstverband				165.768
Totaal bezoldiging boekjaar	99.354	54.642	82.519	249.765

Toelichting

Met ingang van 1 januari 2013 is de WNT van kracht. De WNT verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde "topfunctionarissen", ongeacht of de maximale norm wordt overschreden.

"Topfunctionarissen" zijn diegenen die leiding geven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt. In het geval van gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de gemeentegriffier aangemerkt als topfunctionaris.

De WNT verplicht, analoog aan de WOPT, ook tot openbaarmaking van de bezoldiging van de "overige functionarissen", indien deze de maximale norm (voor 2014 € 230.474 op jaarbasis) te boven gaat. De functie van afdelingshoofd is als gevolg van de organisatiewijziging komen te vervallen. Een afdelingshoofd heeft gebruik gemaakt van keuzepensioen waarbij een aanvullende compensatieregeling is overeengekomen.

4.5. Controleverklaring accountant

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'I' followed by a flourish.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de gemeenteraad van de gemeente De Marne

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de (in de jaarstukken in hoofdstuk 4 en hoofdstuk 5.2, 5.3 en 5.7 opgenomen) jaarrekening 2014 van de gemeente De Marne gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2014 met de toelichtingen, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, alsmede de SiSa-bijlage.

Verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente De Marne is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Het college van burgemeester en wethouders is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), alsmede het door de raad op 23 september 2014 vastgestelde controleprotocol inclusief het normenkader en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De financiële rechtmatigheidscriteria zijn vastgesteld met het normenkader door de gemeenteraad op 23 september 2014.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 2, lid 7 Bado is deze goedkeuringstolerantie door de gemeenteraad vastgesteld bij raadsbesluit van 23 september 2014. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeente De Marne een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2014 als van de activa en passiva per 31 december 2014 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2014 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 213, lid 3 onder d Gemeentewet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Groningen, 20 mei 2015

Deloitte Accountants B.V.

was getekend: P. Rienks RA

5. Bijlagen

1

5.1. Overzicht personeelslasten

Overzicht personele lasten	Actuele Begroting 2014	Rekening 2014
Totaal personeel in dienst	3.574	3.706
Totaal inhuur	367	359
Budget functiewaardering	10	16
Flexibele beloning	15	15
Cafetariamodel CAR/UWO	9	17
Overwerk (o.a. voor gladheid)	41	39
Stagevergoedingen	5	5
Representatiekosten en verplaatsingskosten	21	9
Reis- en verblijfkosten	57	46
Totaal overige personeelskosten	158	147
Opbrengsten uitgeleend personeel	-98	-150
FPU-gemeenten	30	20
Uitkering voormalig personeel	90	34
Uitkeringen voorm. personeel en FPU	120	54
Totaal personeel organisatie	4.121	4.116
<i>Bestuur (raad/college)</i>	<i>378</i>	<i>414</i>
<i>Pensioen/wachtgeld bestuurders</i>	<i>158</i>	<i>357</i>
Totaal raad/college	536	771
Totaal personeel en raad/college	4.657	4.887

5.2. Overzicht en toelichting reserves

Reserves	1-1-2014	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2014
Algemene reserve	8.646	2.802	8.197	3.251
Algemene reserve GRP			540	-540
Nog te bestemmen resultaat 2014		1.840		1.840
Totaal Algemene reserve	8.646	4.642	8.737	4.551
Programma/ bestemmingsreserves				
3 : Trace Mensingeweer - ZTKP	140	-	-	140
3 : N361	-	560	-	560
5 : Peuterspeelzaalwerk	83	-	-	83
5 : Afwaardering IHP	174	-	174	-
6 : Tennisbaan Kloosterburen	14	-	-	14
6 : Tennisbanen Ulrum	35	-	-	35
6 : NASB sportcoach	-	27	-	27
7 : Participatie en re-integratie	114	18	-	132
7 : WI regeling	38	-	38	0
8 : WMO-huishoudelijke hulp	-	130	-	130
8 : WMO-uitvoeringskosten	-	35	-	35
9 : GRP nieuw vanaf 2006	-404	765	361	0
9 : Afvaltarief	197	174	371	0
9 : Klimaatbeleid	80	-	5	75
10 : Herstructurering	85	-	-	85
10: Krimp en Leefbaarheid	-20	20	-	-
10 : Nord Sea Fish	-	10	-	10
10 : Lauwersom	-	51	-	51
10 : Ontwikkeling L'oog	-	494	-	494
10: Gebiedsontwikkeling L'oog	19	-	19	-

Reserves	1-1-2014	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2014
10 : Programma Krimp en Leefbaarheid	-	345	-	345
12 : Fricatiekosten	226	105	225	106
Totaal bestemmingsreserves	782	2.733	1.192	2.323
Totaal reserves	9.428	7.375	9.929	6.874

Algemene reserve	Doel	Toelichting
<p>Algemene reserve</p> <p>Reserve voor het opvangen van niet begrote kosten en is afhankelijk van de geïdentificeerde risico's. En een deel wat vrij besteedbaar is.</p>		
Algemene reserve GRP	Het jaarlijks resultaat GRP (waaronder rioolheffing) wordt hierin gestort.	<p>Voor 2023 is het gecumuleerde resultaat van GRP nul. Verdere toelichting staat vermeld in de paragraaf Lokale heffingen.</p> <p>De reserve GRP wordt gerekend tot de algemene reserve omdat het negatief saldo heeft.</p>

Bestemmingsreserve	Doel	Toelichting
3 : Trace Mensingeweer - ZTKP	Verkeersveiliger maken van Tracé Mensingeweer-Zoutkamp.	
3 : N361	Gemeentelijke bijdrage aan de reconstructie van een deel van de N361.	In de jaarrekening 2013 is de gemeentelijke bijdrage aan de N361 geraamd . De reconstructie is nog niet gestart.
5 : Peuterspeelzaalwerk	Reserve bestemd voor de verplaatsing van de peuterspeelzaal te Zoutkamp.	
5 : Afwaardering IHP	Reserve in verband met eventuele afwaardering onderwijsgebouwen.	

Bestemmingsreserve	Doel	Toelichting
6 : Tennisbaan Kloosterburen	Privatisering tennisbaan.	Alvorens overdracht plaats vindt zijn middelen gereserveerd ten behoeve van renovatie.
6 : Tennisbanen Ulrum	Privatisering tennisbanen.	Alvorens overdracht plaats vindt zijn middelen gereserveerd ten behoeve van renovatie.
6 : NASB sportcoach	Stimulering van sportactiviteiten.	De middelen zijn afkomstig uit de stimuleringsregeling Nationaal Plan Sport en Beweging (NASB) en bedoeld voor bekostiging van activiteiten in de periode 2014-2016.
7 : Participatie en re-integratie	Reserve i.v.m. toekomstige financiële ontwikkelingen Ability.	
7 : WI regeling	de reserve Wet Inburgering dateert van voor 2008.	Bij het besluit van de jaarrekening 2013 wordt deze reserve opgeheven.
8 : WMO-huishoudelijke hulp	Deze reserve is gevormd in 2014 en bedoeld om de eventuele tekorten in 2015 op te huishoudelijk hulp op te vangen.	Het Rijk past met ingang van 2015 een flinke korting toe op de WMO huishoudelijke hulp budgetten. De reserve dekt een deel van dit tekort.
8 : WMO-uitvoeringskosten	Ook deze reserve is gevormd in 2014 en bedoeld om de eventuele tekorten in 2015 op huishoudelijke hulp op te vangen.	Het Rijk past met ingang van 2015 een flinke korting toe op de WMO huishoudelijke hulp budgetten. De reserve dekt een deel van dit tekort.
9 : GRP nieuw vanaf 2006	Het jaarlijks resultaat GRP (waaronder rioolheffing) wordt hierin gestort.	Omdat het een negatieve bestemde reserve niet kan wordt deze, weliswaar apart, tot de Algemene reserve gerekend.
9 : Afvaltarief	Het opvangen van prijsschommelingen (demping verlaging) in het tarief van de afvalstoffenheffing. Overschotten worden gestort in de reserve en verrekend in	Omdat het een planmatige egalisatie reserve betreft is deze omgezet in een voorziening.

Bestemmingsreserve	Doel	Toelichting
	toekomstige tarieven.	
9 : Klimaatbeleid	De reserve is ingesteld voor de uitvoering van het klimaatbeleid 2004-2008.	Elk jaar wordt € 5.000 onttrokken in verband uitvoering van nieuwe initiatieven.
10 : Herstructurering	De middelen werden gebruikt voor het opwaarderen van de openbare ruimte in herstructurerings-gebieden.	De reserve is gevormd door een opslag op elke m2 bouwgrond in een grondexploitatie. Bij de vaststelling van de grondnota 2011 is deze koppeling losgelaten. Het restant van de reserve wordt betrokken bij de krimp- en leefbaarheidsvraagstukken.
10 : Krimp en Leefbaarheid		Administratieve correctie opgenomen in de 2e berap van een restant van de bestemmingsreserve.
10 : Projecten PROloog (PROloog Algemeen, Nord Sea Fish, Project Lauwersom en Waddenkwartier)	Reserve bestemd voor de projecten van PROloog (gemeentelijke bijdragen)	De eigen bijdragen van de gemeente in deze projecten worden toegevoegd aan de bestemde reserves. Op het moment dat een project gereed is wordt deze in exploitatie genomen. De projecten worden gedekt door subsidies van derden en door vrijval van de bestemmingsreserve (eigen bijdragen gemeenten).
10 : Gebiedsontwikkeling Lauwersoog		Administratieve correctie opgenomen in de 2e berap van een restant van de bestemmingsreserve.
10 : Programma Krimp en Leefbaarheid	De eigen bijdrage van de gemeente wordt opgenomen in de reserve.	De dekking van de jaarlijkse kosten van dit programma vindt plaats door subsidie van derden en een onttrekking uit de bestemde reserve (eigen bijdrage gemeente)

Bestemmingsreserve	Doel	Toelichting
12 : Frictiekosten	Doel is hieruit incidentele kosten te betalen voor de ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie (kerntaken, regiegemeente) en realisatie van bezuinigingen.	Bij het Herstelplan 2010 is deze reserve gevormd.

5.3. Overzicht incidentele baten en lasten

Op grond van het besluit Begroting en Verantwoording presenteren we een overzicht van incidentele baten en lasten.

De bedoeling van dit overzicht is dat uw raad en de financieel toezichthouder in staat zijn om vast te stellen of sprake is van een structureel en reëel evenwicht.

Van structureel evenwicht is sprake als de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

Het basisuitgangspunt bij het definiëren van incidentele baten en lasten is dat deze zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen. Hierbij is echter van belang dat het gaat om eenmalige zaken, zodat ook meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vast ligt als incidentele baten en lasten is te beschouwen, ook als de geldstroom langer is dan 3 jaar.

Dit impliceert ook dat budgetverschillen op activiteiten betreffende structureel bestaand beleid naar hun aard als structureel moeten worden beschouwd.

In onderstaand overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven.

Incidentele baten - lasten	rekening 2014	
	lasten	baten
<u>Incidentele baten:</u>		
Brandweer		442
Project Jeugd en Jongerenwerk		59
Leefbaarheid		33
Ontwikkeling beleid wonen		206
Afrekening exploitatie opzetten		324
voorziening OAB (SISA)		109
Dividend uitkering - aandelen Attero		150
Voorziening organisatiewijziging		273
TOTAAL incidentele baten		1.596
<u>Incidentele lasten:</u>		
Gemeentelijk contactcentrum	85	
Premie Appa	200	
Zaakgericht digitaal werken	20	
Privatisering tennisbanen	48	
Project Jeugd en Jongerenwerk	55	
Voorziening Afvalstoffenheffing	345	
Transitiekosten AWBZ	74	
Jeugdzorg transitiegelden	65	
Afrekening exploitatie opzetten	314	
Voorziening organisatiewijziging	2.383	
TOTAAL incidentele lasten	3.589	

Toelichting

Incidentele baten

Brandweer

Dit betreft de verkoopopbrengst van activa van de brandweer aan de Veiligheids Regio Groningen (VRG).

Project Jeugd en jongerenwerk

Betreft een extern gefinancierd project.

Leefbaarheid

Dit betreft de eindafrekening van een provinciale subsidie bij het gebiedsproject Noord west Groningen.

Ontwikkeling beleid wonen

Betreft de eindafrekening van een provinciale subsidie bij een project in Zoutkamp.

Afrekening exploitatie opzetten

Vrijval van de voorziening bij het afsluiten van de exploitatieopzet WinkelConcentratie Leens (WCL).

Voorziening OAB (Onderwijs Achterstand Beleid)

Dit betreft de vrijval van een OAB voorziening als gevolg van een SISA afrekening .

Dividenduitkering - aandelen Attero

De verkoop van de aandelen Attero levert een boekwinst op van k€ 150.

Voorziening organisatiewijziging

De voorziening organisatie wijziging is gedeeltelijk vrij gevallen en voor het deel competentieontwikkeling gestort in een bestemde reserve (k€ 200) en het resterende deel in de algemene middelen (k€ 73).

Incidentele Lasten

Gemeentelijk contactcentrum

Dit betreft de projectkosten in verband met de inrichting van het Gemeentelijk contactcentrum.

Premie Appa

Betreft kosten van een extra premie storting in verband met pensioenen van politieke ambtsdragers.

Zaakgericht digitaal werken

Betreft de projectkosten in verband met de invoering van het zaakgericht digitaal werken.

Privatisering tennisbanen

Dit zijn eenmalige renovatiekosten in verband met de aanstaande privatisering van de tennisbanen.

Project Jeugd en Jongerenwerk

Betreft een extern gefinancierd project.

Voorziening Afvalstoffenheffing

De bestemde reserve afvalstoffenheffing is conform de verslaggevingsvoorschriften omgevormd naar de voorziening "egalisatiefonds afvalstoffen".

Transitiekosten AWBZ

Betreft de projectkosten in verband met de voorbereiding van de decentralisatie van de AWBZ.

Jeugdzorg transitiegelden

Betreft de projectkosten in verband met de voorbereiding van de decentralisatie Jeugdzorg.

Afrekening exploitatie opzetten

Dit betreft de afsluitkosten van de exploitatieopzet Winkelconcentratie Leens.

Voorziening organisatiewijziging

Betreft de kosten in verband met de voorziening organisatiewijziging.

5.4. Overzicht van investeringen

bedragen x k€

Omschrijving	Restant krediet 31-12-2013	Toegekend	Gerealiseerd	Ver-vallen	Restant krediet 31-12-2014	Krediet naar 2015
Verkeer en vervoer						
Brug Oude Leenstertil	3			3	0	-
Wegenonderhoud 23-6-2009	3			3	0	-
Openb.verlichtingsplan 2010-2019	4			4	0	-
Ontsluiting klaarkampweg	50				50	50
Wehestertil	100				100	100
Mattenesserlaan Eenrum		213			213	213
Zuurdijksterweg Zuurdijk		168			168	168
Churchillweg Zoutkamp		46			46	46
Electraweg Houwerzijl		107			107	107
De Wierde Leens	265			265	0	-
Jeugd						
Peuterspeelz. 't Hoogholtje	306		306		0	-
IHP 2013-2018			-60		60	60
Gymlokaal Wehe-den Hoorn			8		-8	-8
Sport, kunst en cultuur						
Afdekdeken zwembad		25	15		10	10
Renovatie kleedkamers FC Leo		180	25		155	155
Maatschappelijke ondersteuning en zorg						
Jeugdsoos Eenrum	100		151		-51	-51
Jeugdsoos Kloosterburen	20				20	20
Jeugdsoos Ulrum	35		29		6	6
Milieu						
Gemeentelijk rioleringsplan	763	738	741		760	760
Leefomgeving						
Herziening bestemmingsplan L'oog	18			18	0	-
Water en douchesystemen sporthal/gymlok.	85		79		6	6
Bedrijfsvoering						
GCC ict investeringen	133				133	133
GCC aanpassingen huisvesting		25			25	25
Modernisering GBA	50				50	50
Vervanging UNIX server	62			62	0	-
Aanschaf tijdregistratie (TimeTell)	2			2	0	-
Lias rapportgenerator	0	4	4		0	-
Geluidsinstallatie raadszaal	-16	9		-7	0	-
Functiewaarderingssysteem	5			5	0	-
Tractie 2014-2019	360	117	131	117	229	229

Energievisie Leens	222		3		219	219
Alle BMW ict hard-software investeringen	30	1	31		0	-
Specifieke projecten						
Proloog Algemeen	18	344	349		13	13
North Sea Fish	950		488		462	462
Lauwersom	3.522	147	233	400	3.036	3.036
Inrichtingsplan Haven L'oog	-56	185	104		25	25
Ontwikkeling Meerzijde L'oog	-45	45	9		-9	-9
Waddenkwartier	-29	355	161		165	165
Garnalencentrum		20	10		10	10
Programma Krimp en Leefbaarheid	4.194		162		4.032	4.032
Project Ulrum (LWE)	1.508		51	1.368	89	89
Totaal	12.662	2.729	3.030	2.240	10.121	10.121

	Mutatie begroting 2014
	Mutatie 1 ^e Berap 2014
	Mutatie 2 ^e Berap 2014
	Mutatie Jaarrekening 2014

Toelichting restant kredieten

Programma: Verkeer en Vervoer

Ontsluiting Klaarkampenweg

De ontsluiting Klaarkampenweg maakt onderdeel uit van Wehestertil. Voor de ontsluiting van de Klaarkampenweg moet grond worden aangekocht. Hier is nog geen overeenstemming over.

Wehestertil

Voor het bedrijf 'Waddenfun' is het nodig de Wehestertil te versterken.

Dit betreft een bijdrage aan het Waterschap als eigenaar van de Wehestertil in het project autoluw maken Trekweg / kom Warfhuizen. Besprekingen met het Waterschap zijn nog niet afgerond.

Reconstructie 4-tal wegen

Betreft de Mattenesserlaan Eenrum, Zuurdijksterweg Zuurdijk, Churchillweg Zoutkamp, Electraweg Houwerzijl. Er zijn vragen gesteld door de provincie t.a.v. de motivering of deze reconstructies beschouwd moeten worden als investering of als groot onderhoud. Bij een investering worden de kosten geactiveerd en afgeschreven in 25 jaar en bij groot onderhoud dienen deze kosten in één keer ten laste te komen van de exploitatie. De reconstructies zijn in de begroting 2014 opgevoerd als investering. Wel dient bij de afschrijvingen rekening te worden gehouden met de levensduur van de bestaande wegen. In 2015 wordt begonnen met de uitvoering.

Programma: Jeugd

In 2014 zijn inkomsten ontvangen door de verkoop van de voormalig schoolgebouw De Weerborg te Wehe den Hoorn. De netto opbrengst komt ten goede van het IHP 2013-2018. Tevens zijn er voorbereidingskosten gemaakt voor de bouw van het gymlokaal te Wehe den Hoorn. Deze kosten komen ten laste van het IHP 2013-2018 krediet dat begroot staat voor 2015.

Sport, kunst en cultuur*Afdekdeken zwembad*

In de begroting is een taakstellende bezuiniging opgenomen op het openluchtwembad De Marne. Eén van de onderdelen waarop wordt bezuinigd is het energieverbruik. Om de energiebesparing te realiseren is er een afdekdeken geplaatst op één van de twee baden. Dit om afkoeling te voorkomen. In 2015 wordt een afdekdeken geplaatst op het tweede bad.

Renovatie kleedkamers FC Leo

In de "Voorjaarsbrief 2013" en de begroting 2013 is een structureel bedrag beschikbaar gesteld van k€ 15 voor renovatie kleedkamer FC Leo. In de toelichting is verzuimd te benoemen dat dit de kapitaallasten zijn van een investering van k€ 180, af te schrijven in 25 jaar, tegen een rentepercentage van 4,2%. In de 2e bestuursrapportage 2014 is het krediet alsnog door de raad vastgesteld en is met de uitvoering begonnen.

Maatschappelijke ondersteuning en zorg*Jeugdsoos Eenrum*

De overschrijding is veroorzaakt doordat het nog resterende (te ontvangen) subsidiebedrag nog niet is overgemaakt. Dit gebeurt na indienen van een inhoudelijke en financiële verantwoording van middelen. Het dossier met de inhoudelijke en financiële verantwoording van de bouw van de jeugdsoos in Eenrum is klaar. Op dit moment moet de accountant deze nog goedkeuren. Daarna zal deze naar de provincie worden verzonden om een definitieve vaststelling van de subsidie te ontvangen. Dan zal het resterende bedrag worden overgemaakt naar de gemeente.

Bedrijfsvoering*GCC aanpassingen huisvesting*

In de begroting 2014 zijn rente en afschrijvingen opgenomen voor aanpassingen in de huisvesting van het GCC. Verzuimd is om het bedrag in de begroting 2014 als krediet op te nemen in de investeringen. In de begroting 2015 is dit gecorrigeerd en als investeringskrediet 2015 opgenomen.

Specifieke projecten

Projecten PROloog

Voor een inhoudelijke en financiële toelichting wordt verwezen naar het programma Leefomgeving, alinea "gebiedsontwikkeling Lauwersoog".

Programma Krimp en Leefbaarheid

In onderstaande tabel zijn de uitgaven onderverdeeld naar de verschillende projecten:

bedragen x k€	
Programma Krimp & Leefbaarheid	
Particuliere Woningverbetering	26
Ondersteuning eigenaren leegstaand vastgoed	9
Haalbaarheidsonderzoek GKC	60
Herstructurering openbare ruimte	40
Woon- en Leefbaarheidsmonitor	12
Overige en eigen uren	15
Totaal	162

Project Ulrum (LWE)

Het grootste gedeelte van dit project wordt uitgevoerd en valt onder verantwoordelijkheid van de stichting Ulrum 2034. Het krediet dat resteert is bestemd voor het deelproject 'terpen en wierden landschap' en voor de projectkosten van het deelproject 'deel&'.

5.5. Garantstellingen

Omschrijving	Bedragen x k €	
	Boekwaarde 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2014
Stichting Woonzorg Nederland (WSW nr 4201 opgave tm december 2014. Bejaardencentrum Ulrum en Kloosterburen	528	491
Woningstichting Wierden en Borgen (WSW nr 13847 opgave tm december 2014.	24.054	23.617
Waterbedrijf Groningen	172	172
Totaal	24.754	24.280

Toelichting

Garanties aan toegelaten instellingen

De gemeente heeft in het verleden enkele garanties verstrekt aan toegelaten instellingen. Het betreft garanties die oorspronkelijk onder het Waarborgfonds Sociale Woningbouw vallen en waarbij de gemeente garant staat voor het bovengenoemde fonds.

Garantiestelling i.v.m. Lening Waterbedrijf Groningen

De provincie Groningen staat 100% garant voor een geldlening van het Waterbedrijf Groningen. Gemeentelijke aandeelhouders staan op hun beurt voor 90% garant voor de provincie Groningen.

5.6. Kerngegevens

Sociale structuur	2013	2014
Inwoners totaal	10373	10248
Inwoners 0 - 3 jaar	372	352
Inwoners 4 - 19 jaar	1880	1849
Inwoners 20 - 64 jaar	5986	5840
Inwoners 65 - 74 jaar	1245	1313
Inwoners 75 jaar en ouder	890	894
Personen met bijstandsuitkering	210	202
Personen met een uitkering	1566	1550
Huishoudens met laag inkomen	1670	1730
Medewerkers Sociale Werkplaats	78	100
Eenouder huishoudens	277	276
Minderheden	85	85
Functionele structuur		
Bedrijven	715	780
Leerlingen Openbaar Onderwijs	504	504
Leerlingen Bijzonder basis Onderwijs	426	379
Leerlingen Voortgezet Onderwijs	161	168
Fysieke structuur		
Bebouwde kernen	16	16
Kernen met minstens 500 adressen	4	4
Woonruimten	4784	4828
Bijzonder woongebouwen	363	363
Recreatiewoningen	403	397
Oppervlakte gemeente totaal	24033 ha	24033 ha
Oppervlakte land	16869 ha	16869 ha
Oppervlakte binnenwater	1492 ha	1492 ha
Oppervlakte buitenwater	5672 ha	5672 ha

Bronnen:

Ministerie van Binnenlandse zaken (Verzamelstaat uitkering gemeentefonds)

Ministerie van VWS (Dienst Uitvoering Onderwijs) DUO.

Basisregistratie Personen gemeente De Marne (BRP)

Basisadministratie Gebouwen gemeente De Marne (BAG)

5.7. Sisa-bijlage

		Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties						
SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2014 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 2 januari 2015								
BZK	C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II Provinciale beschikking en/of verordening Project-gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatonummer: C7C / 01</i>	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen <i>Aard controle R</i> <i>Indicatonummer: C7C / 02</i>	Overige bestedingen (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatonummer: C7C / 03</i>	Cumulatieve bestedingen ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatonummer: C7C / 04</i>	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatonummer: C7C / 05</i>	Toelichting afwijking <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatonummer: C7C / 06</i>
			1 2008-06345	0	0	2.213.176	2.213.176	zie accountantsrapport dd 05-12-2014 van Deloitte toegestuurd dmv brief dd 12-12-2014 nr 2014001407
			2 2007-0670a	0	0	2.605.500	2.605.500	zie accountantsrapport dd 05-12-2014 van Deloitte toegestuurd dmv brief dd 12-12-2014 nr 2014001407
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording Ja/Nee	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen) Afspraak Alleen in te vullen na afloop project	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen) Realisatie Alleen in te vullen na afloop project	Activiteiten stedelijke vernieuwing Toelichting afwijking Alleen in te vullen na afloop project	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatonummer: C7C / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatonummer: C7C / 08</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicatonummer: C7C / 09</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicatonummer: C7C / 10</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatonummer: C7C / 11</i>	
			1 2008-06345	Ja			zie accountantsrapport dd 05-12-2014 van Deloitte toegestuurd dmv brief dd 12-12-2014 nr 2014001407	
			2 2007-0670a	Ja			zie accountantsrapport dd 05-12-2014 van Deloitte toegestuurd dmv brief dd 12-12-2014 nr 2014001407	

OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015 (OAB)	Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
				Aard controle R Indicatonummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatonummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatonummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatonummer: D9 / 04	
				0	0	25.675	0	
I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	
				Aard controle n.v.t. Indicatonummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatonummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatonummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatonummer: E27B / 04	
				1 2009-12948	0	0	0	
				2 2014-27828	6.532	6.532	0	
				Kopie beschikingsnummer	Cumulative besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	
				Aard controle n.v.t. Indicatonummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatonummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatonummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatonummer: E27B / 09	
SZW	G1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_gemeente 2014 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of er in (jaar T) geen, enkele of alle inwoners werkzaam waren bij een Openbaar lichaam o.g.v. de Wgr.	Het totaal aantal geïndiceerde inwoners van uw gemeente dat een dienstbetrekking heeft of op de wachtlijst staat en beschikbaar is om een dienstbetrekking als bedoeld in artikel 2, eerste lid, of artikel 7 van de wet te aanvaarden op 31 december (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee				
				Aard controle R Indicatonummer: G1 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G1 / 02			
				5,00	Nee			

SZW	G5	Wet participatiebudget (WPB)_gemeente 2014 Wet participatiebudget (WPB) Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Het aantal in (jaar T) bij een ROC ingekochte contacturen Let op: Dit is de enige gelegenheid om verantwoording af te leggen over deze taakuitvoering Let op: Deze verantwoording kan niet door een gemeenschappelijke regeling worden uitgevoerd, ongeacht de keuze van de gemeente bij indicator G5/07 Aard controle D1 Indicatornummer: G5 / 01						
			145						
			Besteding (jaar T) participatiebudget	Waarvan besteding (jaar T) van educatie bij roc's	Baten (jaar T) (niet-Rijk) participatiebudget	Waarvan baten (jaar T) van educatie bij roc's	Reservering besteding van educatie bij roc's in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	
			Aard controle R Indicatornummer: G5 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G5 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G5 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G5 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G5 / 06	De zelfstandige uitvoering betreft de indicatoren G5/02 tot en met G5/06 Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G5 / 07	
			446.359	23.253	310	0	0	Ja	

5.8 .Lijst met afkortingen en begrippen

Afkortingen

AB	=	Algemeen Bestuur
AMK	=	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AO	=	Administratieve Organisatie
APV	=	Algemene Plaatselijke Verordening
BAG	=	Basisadministratie Gebouwen gemeente De Marne
BBP	=	Bruto Binnenlands Product
BBV	=	Besluit Begroting en Verantwoording
Bbz	=	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
Berap	=	Bestuursrapportage
BMW	=	Bedum, De Marne en Winsum
BMWE/NZV	=	gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond en waterschap Noorderzijlvest
BNG	=	Bank Nederlandse Gemeenten
BOR	=	Beheer Openbare Ruimte
BRP	=	Basisregistratie Personen gemeente De Marne
BRZO	=	Besluit Rampen en Zware Ongevallen
BTW	=	Belasting Toegevoegde Waarde
BVP	=	Best Value Procurement
CJG	=	Centrum voor Jeugd en Gezin
CIZ	=	Centrum Indicatiestelling Zorg
CAO	=	Collectieve arbeidsovereenkomst
CROW	=	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
DB	=	Dagelijks Bestuur
DEAL	=	Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum
DHW	=	Drank- en Horecawet
DUO	=	Ministerie van VWS (Dienst Uitvoering Onderwijs)
EGD	=	Elektriciteitsbedrijf Groningen Drenthe
EMU	=	Economische Monitaire Unie
ESF	=	Europees Sociaal Fonds
EZRT	=	Economische zaken, recreatie en toerisme
FIDO	=	Wet Financiering Decentrale Overheden
FPU	=	Flexibel Pensioen en Uittreden
Fte	=	Fulltime-equivalent
GBA	=	Gemeentelijke Basis Administratie
GCC	=	Gemeentelijk Contact Centrum (voorheen KCC)
GR PG&Z	=	Gemeenschappelijke Regeling Publieke Gezondheid & Zorg
GVVP	=	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
Gw	=	Gemeentewet
I&A	=	Informatisering en Automatisering
IBAN	=	International Bank Account Number
ICT	=	Informatie- en communicatietechnologie
IHP	=	Integraal Huisvestingsplan
IAU	=	Incidentele aanvullende uitkering
IOAW	=	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	=	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte Gewezen zelfstandigen

IPO	=	Interprovinciaal overleg
KCC	=	Klant Contact Centrum (gewijzigd in GCC)
KOR	=	Kwaliteit Openbare Ruimte
L&E	=	Lauwers en Eems
MKB Noord	=	Midden- en Kleinbedrijf Noord
NASB	=	Nationaal Actieplan Sport en Bewegen
NOM	=	Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord Nederland
OAB	=	Onderwijs Achterstanden Beleid
ODG	=	Omgevingsdienst Groningen
OGGZ	=	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKE	=	Wet Ontwikkelingskansen door kwaliteit en Educatie
OZB	=	Onroerendezaakbelasting
P&C	=	Planning & Control
P&O	=	Personeel & Organisatie
PGB	=	Persoonsgebonden budget
RIGG	=	Regionaal Inkoop Orgaan Groninger Gemeenten
RMC	=	Regionaal Meld- en Coördinatiepunten (vroegtijdig schoolverlaters)
SW&D	=	Stichting Welzijn en Dienstverlening
SNN	=	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SEPA	=	Single European Payments Area
SoZa	=	Sociale Zaken
SVB	=	Strategisch Voorraad Beheer (woningen)
TIS	=	Transities in Samenhang
TTC	=	Test- en Trainings Centrum
VCA	=	Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers (certificaat)
VCPO	=	Vereniging Christelijk Primair Onderwijs
VNG	=	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VSV-ers	=	Vroegtijdig School Verlaters
VTH	=	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VVE	=	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVN	=	Veilig Verkeer Nederland
Wabo	=	Wet Algemene bepalingen Omgevingsrecht
Wet STAP	=	Wet stimulering arbeidsparticipatie
Wet WOZ	=	Wet waardering onroerende zaken
WI	=	Wet inburgering
WMO	=	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WSW	=	Wet sociale werkvoorziening
WWB	=	Wet werk en bijstand
WLE	=	Werk Leefbaarheid Energie
WLP	=	Woon- en leefbaarheidsplan
ZvJG	=	Zorg voor Jeugd Groningen

Begrippen

<i>Autorisatiefunctie</i>	=	één van de functies van de begroting. Met de vaststelling van de begroting, meer specifiek het overzicht van baten en lasten, verleent de raad aan het college de bevoegdheid tot het doen van uitgaven en het aangaan van verplichtingen binnen het vastgestelde budget.
<i>Actief (Activa)</i>	=	een uit gebeurtenissen in het verleden voortgekomen middel Waarover de gemeente de beschikkingsmacht heeft en hetzij van economisch nut is, hetzij een publieke taak vervult.
<i>Balans</i>	=	onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
<i>Baten</i>	=	inkomsten die aan een periode zijn toegerekend. De begrotingsperiode is gelijk aan het kalenderjaar. Het begrip baten bevat zowel opbrengsten als andere voordelen. Voordelen worden in de toelichting apart aangegeven als incidentele baten.
<i>Baten- en lastenstelsel</i>	=	een begrotingsstelsel waarbij alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben.
<i>BBV</i>	=	besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten: voorschriften/eisen waaraan de documenten van de budgetcyclus moeten voldoen, te weten begroting, begrotingswijziging, meerjarenraming, jaarrekening en jaarverslag.
<i>Bedrijfsvoering</i>	=	de beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie. Onderdelen: organisatie, planning & control, personeel, informatisering & automatisering, inkoop en facilitaire zaken.
<i>Begroting</i>	=	instrument van de raad om het budgetrecht toe te passen. Een Begroting geeft op programmaniveau aan welk beleid de gemeente voorstaat, hoeveel middelen daarvoor worden beschikbaar gesteld en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.
<i>Beleidsbegroting</i>	=	onderdeel van de begroting waarin programmaplan en paragrafen zijn opgenomen.
<i>Bestaand beleid</i>	=	beleid waarover in voorgaande begrotingsjaren besluitvorming heeft plaatsgevonden en nog steeds geldend is. Ook wel aanvaard beleid of ongewijzigd beleid genoemd.
<i>Bespaarde rente</i>	=	rente van het eigen vermogen dat als financieringsmiddel is aangewend.
<i>Dekkingsmiddelen</i>	=	financiële middelen waarmee bestaand en nieuw beleid wordt afgedekt.

<i>Doelmatigheid</i>	=	het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen.
<i>Doelstelling</i>	=	het beoogde eindresultaat bij de realisatie (uitvoering) van een activiteit.
<i>Doeltreffendheid</i>	=	de mate waarin de beoogde maatschappelijke effecten van het beleid ook daadwerkelijk worden behaald.
<i>Financiële begroting</i>	=	onderdeel van de begroting dat ingaat op de budgettaire aspecten en op de financiële gevolgen van de beleidsbegroting.
<i>Investerings</i>	=	uitgaven voor gebruiksgoederen met een meerjarige economische waarde.
<i>Investerings met economische nut</i>	=	kapitaalgoederen die opbrengsten voortbrengen en/of verhandelbaar zijn. Investerings met economisch nut moeten geactiveerd worden.
<i>Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	=	geactiveerde goederen die geen opbrengsten voortbrengen maar wel duidelijk een publieke taak vervullen, bijvoorbeeld wegen, straat- verlichting.
<i>Jaarrekening</i>	=	de jaarrekening is de tegenhanger van de financiële begroting. De jaarrekening gaat in op de realisaties van het afgesloten begrotingsjaar. De jaarrekening is een onderdeel van de jaarrapportage en bestaat uit programmarekening met toelichting en balans met toelichting.
<i>Jaarverslag</i>	=	het jaarverslag is de tegenhanger van de beleidsbegroting (programma-plan en paragrafen). Het verslag gaat in op de uitkomsten van de programma's van het afgesloten begrotingsjaar. Het jaarverslag is een onderdeel van de jaarrapportage en bestaat uit de programma-verantwoording en de paragrafen.
<i>Lasten</i>	=	uitgaven die aan een periode zijn toegerekend. De periode van een begroting is gelijk aan het kalenderjaar. Het begrip 'lasten' omvat zowel kosten als verliezen. Verliezen worden in de toelichting apart aangegeven als incidentele lasten en worden direct genomen. Voor verwachte verliezen worden voorzieningen getroffen.
<i>Nieuw beleid</i>	=	voorgesteld beleid waarover door de raad nog een besluit dient te worden genomen. Sturing is derhalve nog mogelijk. Hieronder valt eveneens uitbreiding/intensivering van bestaand beleid.
<i>Overzicht baten en lasten</i>	=	onderdeel van de financiële begroting, waarin integraal per programma de baten en lasten inzichtelijk worden gemaakt op basis waarvan de autorisatie voor de realisatie van het programmaplan geschiedt.

<i>Paragraaf</i>	=	volgens BBV worden in paragrafen onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten (kaders) van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. Voor de volgende onderwerpen zijn paragrafen verplicht voorgeschreven voor zowel de begroting als de jaarrapportage: Lokale heffingen, weerstandsvermogen, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid. De raad is vrij om ook voor andere onderwerpen een paragraaf in te stellen.
<i>Product</i>	=	een activiteit die zelfstandig of in samenhang met andere activiteiten tot een taak leidt.
<i>Productenraming</i>	=	uitvoeringsdocument van de begroting bestemd voor het college van burgemeester en wethouders en de ambtelijke organisatie, met name de budgethouders. In dit document worden de uitvoeringsafspraken tussen college en budgethouders op detailniveau vastgelegd. Het document heeft een beheerstechnische functie.
<i>Programmarekening</i>	=	staat van baten en lasten met verantwoordingstoelichting op programmaniveau; een onderdeel van de jaarrekening. Is de tegenhanger van het overzicht van baten en lasten van de begroting.
<i>Productenrealisatie</i>	=	document waarin de budgethouders eindverantwoording afleggen aan het college met betrekking tot de uitvoering van de begroting. Is de tegenhanger van de productenraming.
<i>Programma</i>	=	een samenhangend geheel van activiteiten gericht op het bereiken Van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.
<i>Programmarekening</i>	=	onderdeel van de rekening waarin per programma wordt ingegaan op de maatschappelijke effecten en de wijze waarop er naar gestreefd wordt die effecten te verwezenlijken. Uitwerking geschiedt aan de hand van d 3 Wvragen, te weten: Wat wilden we bereiken? Wat hebben we daarvoor gedaan? Wat heeft het gekost?
<i>Rechtmatigheid</i>	=	het in overeenstemming zijn met geldende wet- en regelgeving, waaronder mede begrepen gemeentelijke verordeningen, raadsbesluiten en collegebesluiten.
<i>Staat van baten en lasten</i>	=	Vergelijkbaar met de winst- en verliesrekening in het bedrijfsleven.

<i>Treasury</i>	=	alle activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.
<i>Verbonden partij</i>	=	een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.
<i>Verplichtingen</i>	=	plichten of verantwoordelijkheden om op bepaalde manier te handelen of te presteren jegens derden.
<i>Vreemd vermogen</i>	=	bestaande verplichtingen van de gemeente die voortkomen uit gebeurtenissen in het verleden waarvan de afwikkeling naar verwachting resulteert in een uitstroom van financieringsmiddelen. Vreemd vermogen is onder te verdelen in vaste en vlottende schulden, voorzieningen en overlopende passiva.
<i>Voorzieningen</i>	=	voorzieningen zijn passiefposten in de balans, die een schatting Geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum Voorzieningen mogen niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Voorzieningen worden tot het vreemd vermogen gerekend.
<i>Weerstandsvermogen</i>	=	de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.
<i>Weerstandscapaciteit</i>	=	alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten en financiële tegenvallers die onverwachts en substantieel zijn te dekken.